

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง บทบาทภาครัฐในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม
เทคโนโลยีทางการเงินในประเทศไทย

จัดทำโดย นางสาวสุชุมาลย์ ลัดพลี
รหัส 11009

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 11 ปี 2562
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง บทบาทภาครัฐในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม
เทคโนโลยีทางการเงินในประเทศไทย

จัดทำโดย นางสาวสุชมลย์ ลัดพลี
รหัส 11009

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 11 ปี 2562
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์ วัฒนา)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูต ดร. จิตริยา ปิ่นทอง)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. ไชยวัฒน์ คำชู)
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีทางการเงิน (Financial Technology: FinTech) ในประเทศไทย โดยใช้การดำเนินนโยบายด้านการคลังผ่านเครื่องมือต่าง ๆ อาทิเช่น มาตรการทางภาษี การใช้จ่ายของรัฐบาล มาตรการกึ่งการคลัง เป็นต้น รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการประสบความสำเร็จโดยเฉพาะการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมหรือระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรม FinTech รวมถึงการศึกษาแนวทางการสร้างความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ เพื่อกำหนดแนวทางการกำกับนวัตกรรมทางการเงินและ FinTech และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการกำกับและส่งเสริม FinTech ตลอดจนศึกษาแนวทางการจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริม Ecosystem ของอุตสาหกรรม FinTech และผู้ประกอบการรายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับ FinTech (FinTech Startups) และพิจารณารูปแบบการจัดตั้งหน่วยงานที่เหมาะสมกับภารกิจดังกล่าวในบริบทของประเทศไทย เพื่อไม่ให้ประเทศไทยสูญเสียโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการเป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม และช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคตต่อไป

ในการจัดทำ ผู้เขียนได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาอุปสรรคและการดำเนินการต่าง ๆ ในปัจจุบันและความพร้อมของประเทศไทย ศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกำกับดูแลและความร่วมมือระหว่างประเทศระดับทวิภาคีและระดับภูมิภาค รวมถึงกรณีศึกษาของต่างประเทศ ทั้งด้านนโยบาย แนวคิด และวิธีการดำเนินการในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech อาทิเช่น สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ มาเลเซีย เป็นต้น และรวบรวมข้อมูลการจัดตั้งและขั้นตอนการดำเนินงานของหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech และ FinTech Startups ของต่างประเทศ

จากการศึกษากรณีของประเทศไทยต่าง ๆ ข้างต้น พบว่าส่วนใหญ่ภาครัฐจะมีบทบาทในการสร้าง Ecosystem ที่เอื้อต่อความสำเร็จ ผลักดันการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะ ให้การสนับสนุนทางการเงิน และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อสร้างเครือข่าย ในขณะที่ ประเทศไทยมีนโยบายสนับสนุนการเป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและได้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา รวมทั้งมีมาตรการทางภาษีและมาตรการทางการเงินที่หลากหลายในการสนับสนุนช่วยเหลือผู้ประกอบการ FinTech อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังขาดปัจจัยพื้นฐานอื่นที่สำคัญที่ครบวงจร อาทิเช่น การจัดทำโครงการบ่มเพาะและพัฒนา การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ FinTech และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งต้องการบทบาทจากภาครัฐ เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้การส่งเสริมและพัฒนา FinTech ในประเทศไทยเกิดเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และสนับสนุนให้ระบบการเงินโดยรวมของไทยมีการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินที่นำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการที่หลากหลายเข้าถึงผู้บริโภคอย่างทั่วถึง สะดวก และมีการคุ้มครองผู้ใช้บริการที่เหมาะสม ด้วยการใช้เทคโนโลยีทางการเงินใหม่ ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับการแข่งขัน

และการเติบโตที่ยั่งยืนของประเทศ ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุผล โดยภาครัฐควรจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดทำโครงการบ่มเพาะและพัฒนาผู้ประกอบการ การให้ความรู้ในการจัดทำนวัตกรรมตัวอย่าง รวมทั้งการสร้างเครือข่ายและพัฒนา Ecosystem ของอุตสาหกรรม FinTech และสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมความสามารถหรือศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ FinTech ที่หลากหลายที่จะทำให้อุตสาหกรรม FinTech ในประเทศไทยเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน เพื่อไม่ให้ประเทศไทยสูญเสียโอกาสในการเพิ่มรายได้จากเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคตต่อไป อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายที่อาจเกิดขึ้นจากเทคโนโลยีทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องศึกษาและเตรียมรองรับให้ทันการณ์

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดำรงค์ วัฒนา ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาอีก 2 ท่าน ได้แก่ เอกอัครราชทูต ดร.จิตริยา ปิ่นทอง และศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู ที่ได้ให้คำแนะนำทฤษฎี หลักการ และแนวคิดของหัวข้อการศึกษา ตลอดจนให้ข้อคิดมุมมองในเชิงมิติของต่างประเทศและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อประเทศ ผู้เขียนขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ที่เคารพทั้ง 3 ท่าน ที่ได้ช่วยชี้แนะแนวทางการจัดทำรายงานการศึกษา ทำให้ผู้เขียนสามารถจัดทำรายงานการศึกษานี้ได้เสร็จสมบูรณ์ตามที่มุ่งหวังไว้

ผู้เขียนต้องขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังและผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังทุกท่านที่สนับสนุนและให้โอกาสผู้เขียนเข้ารับการศึกษาดูงานหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 11 ของกระทรวงการต่างประเทศ รวมทั้งขอขอบคุณผู้อำนวยการสำนักนโยบายระบบการเงินและสถาบันการเงินและเพื่อนพี่น้องร่วมงานในสำนักนโยบายระบบการเงินและสถาบันการเงิน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ที่ต้องรับภาระงานเพิ่มขึ้นในช่วงที่ผู้เขียนมาเข้าร่วมการอบรมนี้ นอกจากนี้ ผู้เขียนต้องขอขอบคุณ นายศรัณย์วุฒิ ทรรกพงศ์ เศรษฐกรปฏิบัติการ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ซึ่งได้สนับสนุนข้อมูล ตัวเลข และเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำรายงานการศึกษานี้ จนสำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์

ในโอกาสนี้ ผู้เขียนขอแสดงความขอบคุณผู้อำนวยการสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ (สถาบันฯ) และคณะเจ้าหน้าที่ของสถาบันฯ ทุกท่านที่ได้จัดทำหลักสูตรเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้บริหาร/ผู้นำที่มีคุณภาพขององค์กรต่อไปในอนาคต

สุดท้ายนี้ที่ขาดเสียไม่ได้เลย คือ ขอขอบคุณเพื่อนๆ นักบริหารการทูต รุ่นที่ 11 ทุกท่าน สำหรับมิตรภาพและมิตรจิต ความร่วมมือร่วมใจ ความสนุกสนาน และความเป็นกันเองที่มีให้กันทำให้การอบรมในครั้งนี้เต็มไปด้วยความสุข และจะเป็นความทรงจำที่ดีตลอดไป นอกเหนือจากความรู้อันเข้มข้นที่ได้รับจากการอบรมในครั้งนี้

สุขุมลย์ ลัดพลี
สิงหาคม 2562

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา	4
1.4 คำถามการศึกษา	4
1.5 สมมติฐานการศึกษา	5
1.6 ประโยชน์ของการศึกษา	5
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดทฤษฎี	6
2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	26
2.3 สรุปกรอบแนวคิด	27
บทที่ 3 ผลการศึกษา	29
3.1 FinTech ในประเทศไทย	29
3.2 สภาพปัญหาและความสำคัญ	33
3.3 กรณีสืบศึกษาจากต่างประเทศ	42
3.4 มิติด้านต่างประเทศ	48
3.5 การจัดตั้งหน่วยงานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech	50
3.6 ความท้าทายใหม่ที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech	52
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	55
4.1 สรุปผลการศึกษา	55
4.2 ข้อเสนอแนะ	57
บรรณานุกรม	62
ภาคผนวก	
ก. พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560	65
ข. หนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค 1006/3124 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2562 เรื่อง การรายงานผลการดำเนินการของคณะกรรมการ ขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์ Nation e-Payment	80
ประวัติผู้เขียน	97

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	แสดงทางเลือกในการดำเนินนโยบายทางการคลังเพื่อการบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ	8
------------	---	---

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	ระบบการไหลเวียนทางเศรษฐกิจ	6
ภาพที่ 2	กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของคลัสเตอร์ (Diamond Model)	10
ภาพที่ 3	กระบวนการพัฒนาและการเกิดขึ้นของ FinTech Startups	16
ภาพที่ 4	บริษัทที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับ FinTech ในปี 2559 แยกตามประเภทธุรกิจ	30
ภาพที่ 5	บริษัทที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับ FinTech ในปี 2561 แยกตามประเภทธุรกิจ	31
ภาพที่ 6	ผลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับนโยบายของภาครัฐเพื่อส่งเสริมการเติบโตของอุตสาหกรรม FinTech	42
ภาพที่ 7	การสนับสนุนทางการเงินของ TIPS และรัฐบาลเกาหลีใต้ใน Startups ที่ได้รับคัดเลือก	46
ภาพที่ 8	ความร่วมมือระหว่างรัฐในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech ณ ปี 2560	49

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาของเทคโนโลยีทางการเงิน (Financial Technology: FinTech) มีมาอย่างต่อเนื่อง นับจากปี 2409 ที่ได้มีการเริ่มวางระบบเคเบิลใต้น้ำ (Transatlantic Cable) ซึ่งถือเป็นจุดก่อกำเนิดของโครงสร้างพื้นฐานด้านการเงินในยุคเริ่มต้น และสำหรับคำว่า “FinTech” เป็นคำที่เกิดขึ้นในภายหลัง โดยได้ถูกกล่าวถึงครั้งแรกในปี 2533 ในโครงการความร่วมมือทางเทคโนโลยีระหว่างสถาบันการเงิน หรือ Financial Services Technology Consortium ที่ริเริ่มโดยบริษัท Citigroup จำกัด (มหาชน)

พัฒนาการของ FinTech ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) ช่วงปี 2409–2510 เป็นช่วงของการติดต่อสื่อสารและส่งสัญญาณในแบบอนาล็อก (Analog Signal) ซึ่งการพัฒนาโครงข่ายโดยใช้ระบบอนาล็อกนี้ยังมีรูปแบบของการส่งสัญญาณที่ไม่คงที่มากนัก จึงทำให้เทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในยุคนี้มีจำนวนไม่มากและอยู่ในรูปแบบที่ไม่ซับซ้อน เช่น การเกิดขึ้นของเครื่องโทรเลข เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สำหรับภาคการเงินในปี 2493 ได้เริ่มมีความเคลื่อนไหวที่ชัดเจนของสถาบันการเงินในการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการให้บริการ โดยธนาคาร Bank of America และ American Express ได้เป็นกลุ่มสถาบันการเงินกลุ่มแรกที่ได้ทดลองนำบัตรเครดิตมาใช้ให้บริการ และต่อมาในปี 2513 ตู้กดเงินอัตโนมัติ หรือ ATM (Automatic Teller Machine) ได้นำมาใช้โดยธนาคาร Barclays

2) ช่วงปี 2510–2551 นับจากมีตู้ ATM เครื่องแรกในปี 2510 การใช้เทคโนโลยีกับภาคการเงินได้พัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง โดยนับจากปี 2510 เป็นต้นมา เทคโนโลยีที่ใช้ในระบบการติดต่อสื่อสารเริ่มใช้ในรูปแบบสัญญาณดิจิทัล (Digital Signal) มากขึ้น ซึ่งสัญญาณดิจิทัลนี้เองเป็นรูปแบบสัญญาณพื้นฐานที่ใช้ในการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ ดังนั้น ในยุคนี้จึงได้เห็นวิวัฒนาการที่สำคัญในการใช้เทคโนโลยีของภาคตลาดทุนและภาคการเงิน สำหรับภาคตลาดทุน ในปี 2513 ตลาดหลักทรัพย์ NASDAQ (National Association of Securities Dealers Automated Quotation) ได้ถือกำเนิดขึ้น ซึ่งเป็นตลาดหุ้นแห่งแรกของโลกที่ทำธุรกรรมซื้อขายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และในช่วงต้นปี 2523 ได้มีการพัฒนานวัตกรรม Innovation Market Solutions (IMS) และจอมอนิเตอร์ Bloomberg Terminals ที่ได้รวบรวมข้อมูลการซื้อขายและการลงทุนทั้งในตลาดทุนและตลาดการเงินเพื่อให้ผู้ใช้สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น ซึ่งการพัฒนาของระบบเทคโนโลยีที่ปรับใช้เข้ากับตลาดทุนดังกล่าวส่งผลให้การทำธุรกรรมถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบให้ดำเนินการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น เช่น การเกิดขึ้นของการเปิดบัญชีหุ้นผ่านระบบการซื้อขายออนไลน์ (Online Broker) ในปี 2525 เป็นต้น

สำหรับภาคการเงิน เมื่อระบบสื่อสารด้านการเงินระหว่างธนาคารผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถเชื่อมโยงได้ทั่วโลกผ่านระบบ SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication : SWIFT) สถาบันการเงินจึงได้เริ่มให้บริการธุรกรรมทางการเงินผ่านช่องทางออนไลน์ (Online Banking) โดยในส่วนของระบบการชำระเงินในช่วงปี 2513 ได้เริ่มมีการสร้างระบบปฏิบัติการหลังบ้านของธนาคารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การให้บริการหักบัญชี และชำระดุลของการชำระเงินแบบอัตโนมัติ (Clearing and Settlement) เป็นต้น

จากนั้นนับจากปี 2523 เป็นต้นมา การให้บริการทางการเงินเริ่มมีการให้บริการผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์มากยิ่งขึ้น เนื่องจากเริ่มมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเทคโนโลยีเข้าสู่ระบบดิจิทัล และเริ่มมีการใช้อินเทอร์เน็ตในการทำธุรกรรมประเภทต่าง ๆ รวมถึงมีการประดิษฐ์คิดค้นระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่เป็นครั้งแรก ตัวอย่างของผลิตภัณฑ์อันเป็นผลจากการพัฒนาของเทคโนโลยีในยุคนี้ เช่น การเริ่มให้บริการ Internet Banking การให้บริการตรวจสอบบัญชีแบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ (ของธนาคาร Wells Fargo) และการเปิดดำเนินการของระบบชำระเงินออนไลน์เป็นครั้งแรกของบริษัท Paypal เป็นต้น

3) ช่วงปี 2551–จนถึงปัจจุบัน หลังจากวิกฤติการณ์ทางการเงินโลก (Global Financial Crisis) ในปี 2551 เป็นต้นมา นวัตกรรมทางการเงินและการลงทุนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และมีเทคโนโลยีทางการเงินประเภทใหม่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น ในปี 2551 บริษัท Wealthfront ได้สร้างโปรแกรมการลงทุนแบบอัตโนมัติ (Automated Investment Service) ในปี 2552 สกุลเงินดิจิทัลสกุลแรก (Bitcoin) ได้ถือกำเนิดขึ้น และบริษัท Kickstarter ได้สร้างระบบการระดมทุนแบบ Reward-based Crowdfunding ในปีเดียวกัน และในปี 2554 การกู้ยืมเงินออนไลน์ผ่านระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ (Peer-to-peer Lending) ได้ถูกสร้างขึ้นโดยบริษัท Transferwise เป็นต้น จากการพัฒนาดังกล่าวจนถึงปัจจุบัน อุตสาหกรรมเทคโนโลยีทางการเงิน (Financial Technology : FinTech) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบการเงินและมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่ง FinTech รวมทั้งเทคโนโลยีเบื้องหลังนวัตกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น เทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) เป็นต้น จะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอื่น ๆ และการดำเนินงานของทุกภาคส่วนในระบบเศรษฐกิจ ประกอบกับประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศที่เป็นศูนย์กลางทางการเงินของโลกและมีวิสาหกิจเริ่มต้นจำนวนมาก เช่น ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสิงคโปร์ เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้มีการส่งเสริมให้นวัตกรรม FinTech เข้ามาพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินและบริการทางการเงินอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากระหว่างปี 2558–2559 อุตสาหกรรม FinTech มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และมีการลงทุนในอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นจำนวนที่สูงทั่วโลก โดยจากรายงาน Pulse of FinTech ของบริษัท KPMG จำกัด พบว่า การลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้นที่เกี่ยวข้องกับ FinTech (FinTech Startups) ในระยะเวลาดังกล่าวคิดเป็นมูลค่าสูงถึง 1.57 ล้านล้านบาทในปี 2560 และ 1.89 ล้านล้านบาทในปี 2561 ดังนั้น ประเทศในภูมิภาคอาเซียนได้เร่งส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech เพื่อดึงดูดเงินลงทุนและผู้ที่มีความสามารถในการประกอบกิจการ FinTech จากต่างประเทศ โดยเน้นเรื่องการพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของอุตสาหกรรม FinTech โดยเร็ว ซึ่งรวมถึง (1) การสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล (Digital Infrastructure) (2) การสร้างความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ

เพื่อกำหนดแนวทางการกำกับนวัตกรรมทางการเงินที่มีความสอดคล้องกันและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการกำกับและส่งเสริม FinTech และ (3) การจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนา FinTech และผู้ประกอบการรายใหม่ที่ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับ FinTech

ในระหว่างปี 2558–ถึงปัจจุบัน ภาครัฐโดยกระทรวงการคลังได้ผลักดันโครงการโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลโดยเฉพาะระบบชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Payment System) และการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล (Digital Identity Authentication) อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรม FinTech ในประเทศไทยยังอยู่ในระยะเริ่มต้นและพบกับความท้าทายจากผู้ให้บริการ FinTech จากต่างประเทศที่เริ่มเข้ามาแข่งขันและให้บริการนวัตกรรมทางการเงินในประเทศมากขึ้น อาทิ บริการ Alipay ซึ่งผู้ให้บริการจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้เข้ามาเป็นพันธมิตรกับผู้ให้บริการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของไทยเพื่อให้บริการรับชำระเงินผ่านโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรมีแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech และโดยเฉพาะ FinTech Startups ให้มีความพร้อมและสามารถแข่งขันได้ นอกเหนือจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลที่ได้ดำเนินการไปแล้ว เพื่อไม่ให้ประเทศไทยสูญเสียโอกาสในการเพิ่มรายได้จากเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม และช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาบทบาทภาครัฐในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech โดยใช้การดำเนินนโยบายด้านการคลังผ่านเครื่องมือเชิงนโยบาย ได้แก่ มาตรการทางภาษี การใช้จ่ายของรัฐบาล หนี้สาธารณะ เงินคงคลัง และมาตรการกึ่งการคลัง รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการประสบความสำเร็จ (Key Success Factor) ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech โดยเฉพาะการเสริมสร้างสภาพแวดล้อม (Ecosystem) ที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรม FinTech ทั้งนี้ อาจรวมถึงแนวทางการสร้างความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ เพื่อกำหนดแนวทางการกำกับนวัตกรรมทางการเงินและ FinTech และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการกำกับและส่งเสริม FinTech

1.2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริม Ecosystem ของอุตสาหกรรม FinTech และ FinTech Startups เพื่อ (1) ส่งเสริมและพัฒนา FinTech Startups ตั้งแต่ระยะแรกเริ่ม ทั้งในด้านการค้นคว้า พัฒนา และทดสอบผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงิน เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถหาแหล่งเงินทุนเพื่อต่อยอดในเชิงพาณิชย์ (2) บูรณาการการพัฒนาและการส่งเสริม FinTech ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ตั้งแต่สถาบันการศึกษา ผู้ให้บริการทางการเงิน หน่วยงานภาครัฐ ซึ่งรวมถึงหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแล ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมและธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และ (3) เป็นศูนย์กลางในการประสานงานให้ผู้ประกอบการ FinTech ภาคเอกชนเข้าร่วมทดสอบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินของหน่วยงานกำกับดูแลต่าง ๆ และเพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานการจัดงาน กิจกรรม และความร่วมมือด้าน FinTech ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตการศึกษา

1) บทบาทภาครัฐในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech โดยใช้การดำเนินนโยบายด้านการคลั่งผ่านเครื่องมือเชิงนโยบาย

2) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกำกับดูแลเพื่อกำหนดแนวทางการกำกับดูแล และส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech ให้สอดคล้องกัน (Harmonized Regulation) และกำหนดระบบโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลให้สามารถทำงานร่วมกันได้ (Interoperability) ในประเทศที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech ระหว่างปี 2558–2562

3) ความร่วมมือระหว่างประเทศแบบทวิภาคี และระดับภูมิภาคในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech

4) ข้อมูลการจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech ซึ่งประกอบด้วย (1) รูปแบบโครงสร้างและการดำเนินงานที่เหมาะสม (2) ขั้นตอนการจัดตั้งและขั้นตอนการดำเนินงานของหน่วยงาน (3) การดำเนินงานโครงการและการบริหารจัดการองค์กรที่มีหน้าที่ส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech และ FinTech Startups ในประเทศที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech ระหว่างปี 2558–2562

1.3.2 วิธีการดำเนินการศึกษา

1) ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง วารสาร บทความ สื่ออิเล็กทรอนิกส์

2) ศึกษากฎหมาย กฎระเบียบ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกำกับดูแล ความร่วมมือระหว่างประเทศแบบทวิภาคีและระดับภูมิภาค รวมทั้งกรณีศึกษาของต่างประเทศ

1.3.3 ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาจะเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) และเชิงปริมาณ (Quantitative Data) โดยรวบรวมข้อมูลความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech และ FinTech Startups ในต่างประเทศและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของประเทศไทยในการดำเนินนโยบายในลักษณะดังกล่าวในระดับทวิภาคี หรือในระดับภูมิภาค รวมถึงรวบรวมข้อมูลการจัดตั้งและขั้นตอนการดำเนินงานของหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech และ FinTech Startups ของต่างประเทศ และพิจารณารูปแบบหน่วยงานที่เหมาะสมกับการกิจดังกล่าวในบริบทของประเทศไทย

1.4 คำถามการศึกษา

ภาครัฐจะมีบทบาทส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech ในประเทศไทย ซึ่งรวมถึงการกำกับดูแล และการสร้างความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ได้อย่างไร และจะมีแนวทางในการดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนา FinTech และ FinTech Startups ได้อย่างไร

1.5 สมมติฐานการศึกษา

อุตสาหกรรม FinTech จะสำเร็จได้จำเป็นต้องอาศัยบทบาทภาครัฐในการขับเคลื่อนผ่านการใช้นโยบายด้านการคลัง และภาครัฐสามารถต่อยอดการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech ในประเทศไทยได้โดยการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนา FinTech และ FinTech Startups ซึ่งมีหน้าที่บ่มเพาะและพัฒนาผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับ FinTech และ FinTech Startups สร้างเครือข่ายของผู้มีส่วนได้เสียใน Ecosystem และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในประเทศต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech

1.6 ประโยชน์ของการศึกษา

1.6.1 ทราบบทบาทของภาครัฐและนโยบายด้านการคลังที่จะใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech ประเทศไทย รวมถึงแนวทางการจัดทำความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech และ FinTech Startups ในระดับทวิภาคี และในระดับภูมิภาค

1.6.2 ได้แนวทางการจัดตั้งและขั้นตอนการดำเนินงานของหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech และ FinTech Startups ของประเทศไทย รวมทั้งการบริหารจัดการและแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานดังกล่าวที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

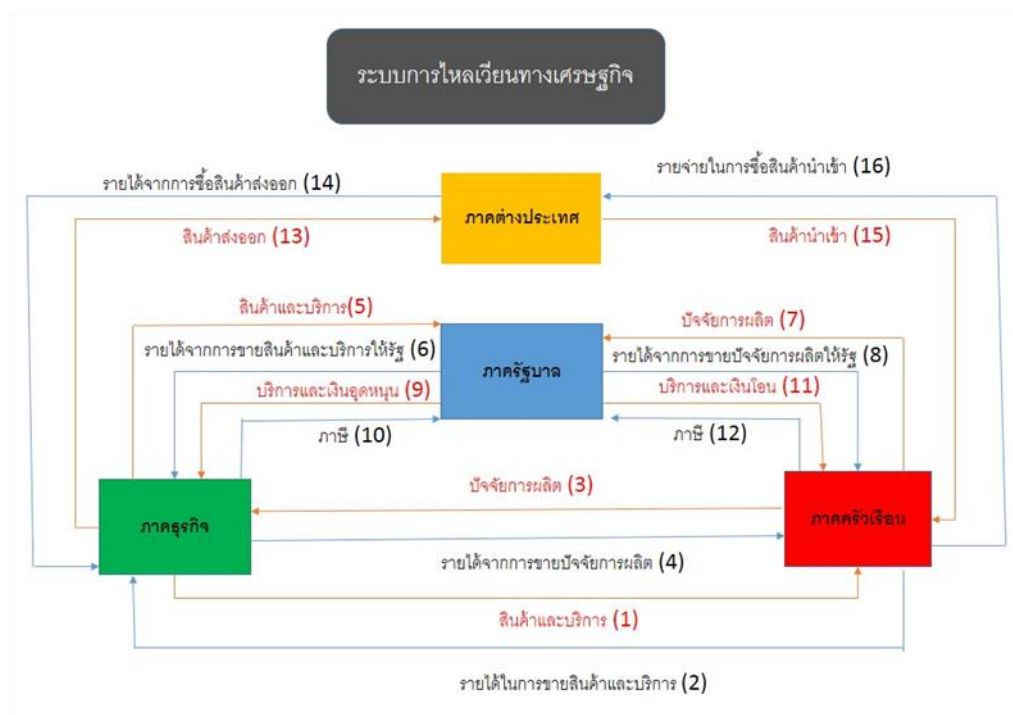
บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดวงจรเศรษฐกิจ¹ (The Circular Flow)

บทบาทการเงินการคลังของกระทรวงการคลังในการพัฒนาอุตสาหกรรมสามารถอธิบายได้ด้วยวงจรเศรษฐกิจ ดังนี้

ภาพที่ 1 ระบบการไหลเวียนทางเศรษฐกิจ

องค์ประกอบของวงจรเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ (1) ภาคครัวเรือน : คือประชาชนที่ทำหน้าที่ตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ และเป็นเจ้าของ ที่ดิน แรงงาน เงิน และผู้ประกอบการ อันเป็นปัจจัยการผลิตอีกด้วย (2) ภาคธุรกิจ : ทำหน้าที่ซื้อปัจจัยการผลิตที่ซื้อมาจากครัวเรือน และนำมาผลิตเป็นสินค้าและบริการ เพื่อขายให้ภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ (3) ภาครัฐบาล : หน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ดูแล ให้บริการ ดูแลความสงบแก่ประชาชน ผ่านกฎหมายต่าง ๆ และ

¹ <https://www.bootcampdemy.com/content/1163-ภาคเศรษฐกิจและกระบวนการไหลเวียนในระบบเศรษฐกิจ>

(4) ภาคต่างประเทศ : ระบบเศรษฐกิจของประเทศอื่น ๆ ซึ่งทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกับภาคเศรษฐกิจในประเทศ โดยสามารถสรุประบบการไหลเวียนทางเศรษฐกิจได้ดังนี้

- 1) ภาคครัวเรือนซื้อสินค้าและบริการจากภาคธุรกิจ
- 2) ภาคธุรกิจก็จะได้รับรายได้จากการขายของให้ภาคครัวเรือน
- 3) เพื่อที่จะผลิตสินค้าและบริการ ภาคธุรกิจก็จะซื้อปัจจัยการผลิต เช่น ที่ดิน และแรงงาน จากภาคครัวเรือน เป็นต้น
- 4) ภาคครัวเรือนจะได้เงินตอบแทนจากการขายปัจจัยการผลิตนั้น ๆ
- 5) ภาคธุรกิจไม่ได้ขายสินค้าให้แก่กับครัวเรือน แต่ยังขายให้แก่ภาครัฐบาลด้วย
- 6) ภาคธุรกิจจะได้รับรายได้จากภาครัฐบาลในการขายสินค้านั้น ๆ
- 7) ภาคครัวเรือนก็ได้ขายปัจจัยการผลิตให้แก่ภาคธุรกิจ แต่ขายให้ภาครัฐบาลด้วย เช่น ข้าวสารก็เป็นภาคครัวเรือนที่ขายแรงงานให้ภาครัฐบาล เป็นต้น
- 8) ภาคครัวเรือนที่ขายปัจจัยการผลิตให้ภาครัฐบาลก็จะได้ผลตอบแทนเป็นรายได้
- 9) ภาครัฐบาลในเวลาเดียวกันก็ให้บริการและเงินอุดหนุนกับภาคธุรกิจ เช่น มีการให้บริการด้านความปลอดภัยผ่านทหารและตำรวจ หรือสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เป็นต้น
- 10) ภาคธุรกิจจ่ายภาษีให้รัฐบาล
- 11) ภาครัฐบาลนั้นให้บริการและเงินโอนแก่ภาคครัวเรือนด้วย เช่น ทหาร ตำรวจ หรือเงินสงเคราะห์ต่าง ๆ เป็นต้น
- 12) ภาคครัวเรือนก็ต้องจ่ายภาษีให้แก่รัฐบาล
- 13) นอกเหนือจากภายในประเทศแล้ว ภาคธุรกิจก็ขายสินค้าส่งออกให้ต่างประเทศ
- 14) รายได้จากการขายสินค้าส่งออกไปต่างประเทศ ก็จะไหลเข้าภาคธุรกิจในประเทศ
- 15) ในเวลาเดียวกันภาคครัวเรือนในประเทศก็มีการซื้อสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ
- 16) ภาคต่างประเทศก็จะได้รับเงินจากการขายสินค้าส่วนนี้เป็นเงินตราต่างประเทศ

2.1.2 การดำเนินนโยบายการคลัง

นโยบายการคลังเป็นหนึ่งในเครื่องมือนโยบายที่สำคัญในการบริหารจัดการภาวะเศรษฐกิจ สังคม ให้มีความแข็งแกร่งและยั่งยืน โดยการดำเนินการผ่านการจัดการเกี่ยวกับงบประมาณรายรับและรายจ่ายของรัฐบาล เพื่อสร้างเสถียรภาพและการใช้จ่ายรวมของระบบเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เนื่องจากค่าใช้จ่ายรวมจะเป็นตัวผลักดันให้เกิดการผลิตและการจ้างงานในระบบเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกัน สามารถลดปัญหาความผันผวนทางเศรษฐกิจ ดังนั้น จะเห็นได้ว่านอกจากนโยบายการคลังจะมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมในระยะสั้นและระยะปานกลางจากการกระตุ้นเศรษฐกิจและพัฒนากิจการทางสังคมแล้ว นโยบายการคลังยังสามารถใช้ขับเคลื่อนความสามารถทางการแข่งขันและเพิ่มศักยภาพทางการผลิตของประเทศไทยเพื่อสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจในระยะยาวได้อีกด้วย โดยนโยบายการคลังประกอบด้วยเครื่องมือเชิงนโยบายดังต่อไปนี้ มาตรการทางภาษี อาทิ การเก็บภาษีเพิ่ม-ลดภาษี ปรับเปลี่ยนฐานหรืออัตราภาษี ฯลฯ การใช้จ่ายของรัฐบาล อาทิ การใช้จ่ายเพิ่ม-ลดการใช้จ่าย-การจัดสรรงบประมาณใหม่ ฯลฯ หนี้สาธารณะ อาทิ

การก่อกำหนดเพิ่ม-ลดการก่อกำหนดของรัฐ ขยายเวลาชำระหนี้ ฯลฯ และเงินคงคลัง อาทิ การนำเงินคงคลังออกมาใช้-การเพิ่มระดับเงินคงคลัง ฯลฯ

ตารางที่ 1 ทางเลือกในการดำเนินนโยบายทางการคลังเพื่อการบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ

นโยบาย/ เครื่องมือ การคลัง	รักษาเสถียรภาพ			กระตุ้น เศรษฐกิจ	กระจาย รายได้	ส่งเสริม ประสิทธิภาพในการ ใช้ทรัพยากร
	แก้ปัญหา เงินเฟ้อจาก Demand Pull	แก้ปัญหา เงินเฟ้อจาก Cost Push	แก้ปัญหาอัตรา แลกเปลี่ยน (เงินบาท แข็งค่า)			
มาตรการ ทางภาษี	เพิ่มภาษีเพื่อ ลดระดับ อุปสงค์รวม	ลดภาษีที่ เกี่ยวกับ ต้นทุนการผลิต ที่สูง	ลดภาษีเพื่อ ส่งเสริม การส่งออก	ลดภาษีอากร	โครงสร้าง อัตรา ภาษีแบบ ก้าวหน้า หรือภาษี ทรัพย์สิน	เพิ่มภาษีเพื่อ แก้ไขปัญหา Negative externalities
การใช้จ่าย ของรัฐบาล	ลดการใช้จ่าย	ใช้จ่ายเพื่อลด ต้นทุนการผลิต หรือส่งเสริม เทคโนโลยี	เพิ่มงบประมาณ หรือเงินอุดหนุน เพื่อส่งเสริม การส่งออก	เพิ่มการใช้จ่าย ในการบริโภค และการลงทุน	รายจ่ายเพื่อ สวัสดิการ สังคม	เพิ่มการใช้จ่าย เพื่อส่งเสริม ประสิทธิภาพการ ผลิต วิจัย และ พัฒนาเทคโนโลยี
หนี้สาธารณะ เงินคงคลัง	ลดการก่อกำหนด เพิ่มระดับเงิน คงคลัง	ก่อกำหนดภายใน ประเทศเพื่อลด ปริมาณเงิน	เพื่อการก่อกำหนด จากต่างประเทศ	ก่อกำหนดเพื่อ นำมาใช้จ่าย กระตุ้น (งบขาดดุล) นำเงินคงคลัง มาใช้	ก่อกำหนดเพื่อ ลงทุนบริการ พื้นฐานที่ จำเป็นสำหรับ กลุ่ม ผู้ด้อยโอกาส	ก่อกำหนดเพื่อลงทุน ระบบโครงสร้าง พื้นฐานหรือวิจัย พัฒนา
มาตรการ กึ่งการคลัง	ลดการอัดฉีด การใช้จ่าย	มาตรการลด รายจ่ายภาค ประชาชนนอก ระบบงบประมาณ		เพิ่มการใช้จ่าย นอกกรอบ งบประมาณ	มุ่งการใช้จ่าย เพื่อคนยากจน	ส่งเสริมการผลิต ผ่านสถาบัน การเงินของรัฐ

ที่มา: วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2561

การใช้จ่ายของรัฐบาล (Public Expenditure) นั้น เป็นส่วนสำคัญของระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากรัฐเป็นหน่วยเศรษฐกิจขนาดใหญ่ที่สุดและมีรายจ่ายสูงมากในระบบเศรษฐกิจ รัฐจึงสามารถใช้เครื่องมืองบประมาณเพื่อการบรรลุเป้าหมายความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้โดยการปรับเปลี่ยนหรือลดการใช้จ่าย หรือปรับแผนการจัดสรรงบประมาณ (Re-allocation) เพื่อให้เกิดผลต่อภาคเศรษฐกิจที่เฉพาะเจาะจง รวมทั้งรัฐสามารถใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดความสมดุลระหว่างระดับอุปสงค์รวมและอุปทานรวมในระบบเศรษฐกิจ โดยการเพิ่มหรือลดการใช้จ่าย

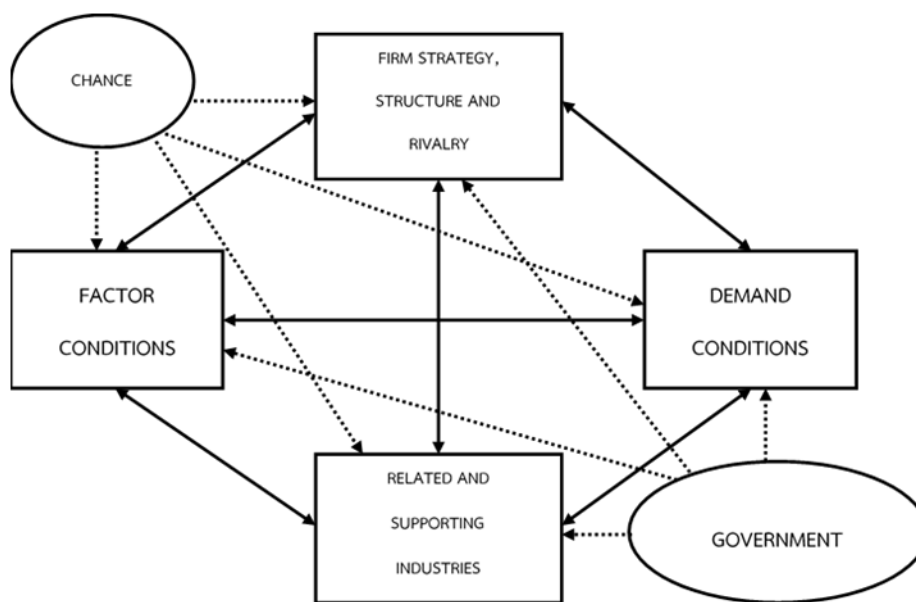
นอกจากนี้รัฐยังสามารถใช้งบประมาณรายจ่ายเป็นเครื่องมือส่งเสริมการลงทุนและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยการใช้จ่ายเพื่อการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานรองรับต่อการดำเนินกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ และการลงทุนของหน่วยเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น การลงทุนสร้างถนน ระบบคมนาคมขนส่ง กิจกรรมพลังงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา เป็นต้น อีกทั้งรัฐยังสามารถส่งเสริมการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพผ่านมาตรการทางงบประมาณรายจ่าย เช่น การส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อลดต้นทุนการผลิต ลดการใช้ทรัพยากรหรือลดการใช้พลังงาน เป็นต้น การใช้จ่ายของรัฐบาลเป็นส่วนหนึ่งของผลผลิตมวลรวมของประเทศ (GDP) โดยบทบาทของการใช้จ่ายภาครัฐมีวัตถุประสงค์สำคัญหลายด้าน อาทิ เพื่อสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ทั้งในด้านกายภาพและด้านสังคม (Physical and Social Infrastructure) และเพื่อส่งเสริมการกระจายรายได้ และการแก้ไขข้อบกพร่องของกลไกตลาด (Market Failure) ซึ่งเป้าหมายเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือทางนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล โดยเฉพาะการใช้นโยบายการคลังผ่านการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐบาล ทั้งนี้ รายจ่ายงบประมาณของรัฐบาลสามารถแยกรายจ่ายในเชิงเศรษฐกิจได้ 2 ประเภทหลัก ได้แก่ (1) รายจ่ายประจำ และ (2) รายจ่ายลงทุน

2.1.2.1 รายจ่ายประจำ คือ รายจ่ายที่ใช้สำหรับ ค่าจ้าง ค่าตอบแทน ดอกเบี้ยสินค้าและบริการ และเงินอุดหนุนโดยทั่วไป ทั้งนี้ รายจ่ายประจำบางรายการเป็นภาระผูกพันต่อเนื่องตลอดไป เช่น เงินเดือน ข้าราชการ และค่าชားดอกเบี้ยย เป็นต้น ซึ่งการปรับลดรายจ่ายประเภทนี้จะสามารถทำได้ยาก ข้อสังเกตคือรายจ่ายประจำจะถูกเบิกจ่ายได้เกือบหมด โดยทั่วไปแล้ว รายจ่ายประจำจะไม่ค่อยมีความผันผวนเนื่องจากรายจ่ายประจำจะค่อนข้างเป็นข้อผูกพันต่อเนื่อง เช่น เงินเดือนข้าราชการและเงินอุดหนุนต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นภาระผูกพันที่รัฐบาลจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณและมีการเบิกจ่ายในจำนวนที่เพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี ทั้งนี้ รายจ่ายประจำส่วนใหญ่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในระยะสั้นและจัดอยู่ในประเภทการบริโภคของรัฐบาล (Government Consumption) ซึ่งในการจัดทำงบประมาณของประเทศไทย รายจ่ายประจำจะรวมถึงรายจ่ายชำระคืนเงินกู้และดอกเบี้ย โดยจะรวมเป็นภาระหนี้ในแต่ละปีงบประมาณ ทั้งนี้ รัฐบาลจำเป็นต้องตั้งงบประมาณเพื่อการบริหารหนี้โดยเฉพาะการชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ย และการปรับโครงสร้างหนี้

2.1.2.2 รายจ่ายลงทุน คือ รายจ่ายสำหรับการจัดซื้อสินทรัพย์ถาวรที่มีอายุการใช้งานเกิน 1 ปีขึ้นไป หรือก่อสร้างสินทรัพย์ถาวร หรือการซ่อมบำรุงที่สามารถยืดอายุการใช้งานของสินทรัพย์ออกไปได้มากกว่า 1 ปี รายจ่ายลงทุนจะเสริมสร้างความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาวเนื่องจากขึ้นอยู่กับสถานะเศรษฐกิจ นโยบายการลงทุนของประเทศและภาครัฐ ซึ่งในแต่ละปีรายจ่ายลงทุนจะมีความผันผวนมากกว่ารายจ่ายประจำ และอาจจะหดตัวในบางปี ซึ่งขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจ สถานะการคลัง และนโยบายของรัฐบาล เป็นสำคัญ รายจ่ายลงทุนจะเป็นรายจ่ายที่ไม่มีภาระผูกพันต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน (Discretionary Spending) ยกเว้นโครงการลงทุนขนาดใหญ่ โดยรายจ่ายลงทุนจะเบิกจ่ายได้ต่ำกว่ารายจ่ายประจำ เนื่องจากมีขั้นตอนการเบิกจ่าย ความซับซ้อนและระยะเวลาในการดำเนินงานโครงการที่นาน ทำให้การเบิกจ่ายสามารถทำได้ล่าช้ากว่า เพราะมีขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินการนานกว่ารายจ่ายประจำ และรายจ่ายลงทุนสามารถเบิกจ่ายได้ในอัตราที่ต่ำกว่ารายจ่ายประจำเสมอ

2.1.3 แนวคิด The Porter's Diamond Model

Michael E. Porter ได้อธิบายความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มอุตสาหกรรมที่ประกอบกันเข้าเป็นคลัสเตอร์ (Cluster) แบ่งเป็นองค์ประกอบของปัจจัยกำหนด 4 ด้าน และปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญ 2 ด้าน รวม 6 ด้าน แสดงได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของคลัสเตอร์ (Diamond Model)

ที่มา: เอกสารคำบรรยายของ รศ. ดร. ดำรงค์ วัฒนา และ

<http://it.nation.ac.th/faculty/danai/download/mbamadeeasy120.pdf>

2.1.3.1 เงื่อนไขของปัจจัยการผลิต (Factor Conditions) หมายถึง แรงงานที่มีฝีมือ โครงสร้างพื้นฐาน กลุ่มอุตสาหกรรมใดหรือประเทศใดที่มีปัจจัยการผลิตนี้ในปริมาณที่มากพอที่จะเอื้ออำนวยให้กลุ่มอุตสาหกรรมนั้นหรือประเทศนั้นมีความได้เปรียบในการแข่งขันเหนือกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันในประเทศอื่นๆ

2.1.3.2 เงื่อนไขด้านอุปสงค์ (Demand Conditions) ในอุตสาหกรรมที่มีผู้บริโภคที่ชาญฉลาดรู้เท่าทันและเรียกร้องหาแต่สินค้าที่มีคุณภาพจะช่วยเพิ่มแรงกดดันให้กลุ่มอุตสาหกรรมนั้นต้องปรับปรุง คิดค้นนวัตกรรมไม่หยุดคิดที่จะผลิตสินค้าที่มีคุณภาพออกมาสนองความต้องการของผู้บริโภค

2.1.3.3 อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน (Related and Supporting Industries) หมายถึง การมีธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องและสนับสนุนทำให้อุตสาหกรรมหรือคลัสเตอร์ทางธุรกิจมีความเข้มแข็ง

2.1.3.4 โครงสร้างกลยุทธ์ตลอดจนคู่แข่ง (Firm Strategy, Structure and Rivalry) นโยบายของธุรกิจที่ไม่หยุดคิดที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดนวัตกรรมเพื่อคิดค้นหาสินค้าที่มี

คุณภาพสูง ต้นทุนการผลิตที่ต่ำลงและแข่งขันสู่ความเป็นเลิศในธุรกิจ โดยการลงทุนในเทคโนโลยีที่ล้ำหน้า ก็จะเป็นแรงกดดันให้ธุรกิจในอนาคตมุ่งมั่นที่จะเอาชนะคู่แข่ง

2.1.3.5 ภาครัฐ (Government) โดยนโยบายของภาครัฐจะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะมีส่วนในการผลักดันให้อุตสาหกรรมหรือเป็นคลัสเตอร์ทางธุรกิจหนึ่ง ๆ มีความเข้มแข็งและสามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.3.6 โอกาส (Chance) เป็นปัจจัยที่องค์กรธุรกิจหรือภาครัฐไม่สามารถควบคุมได้ โดยการอุบัติขึ้นของเหตุการณ์บางอย่างอาจมีผลในทางบวกหรือลบกับความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม

2.1.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ FinTech

เทคโนโลยีทางการเงิน หรือ ฟินเทค (Fintech) คือ การผสมระหว่างคำว่า Financial และ Technology เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งหมายถึงการนำเทคโนโลยีหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้หรือสนับสนุนการให้บริการทางการเงิน การธนาคาร และการลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ (Oxford Dictionary) เช่น การให้บริการชำระเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-payment) การให้บริการที่ปรึกษาการลงทุน และการให้สินเชื่อออนไลน์ (Lending) เป็นต้น จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันได้มีการให้นิยามเทคโนโลยีทางการเงิน หรือ FinTech ไว้หลากหลาย โดยสามารถรวบรวมความหมายและนิยามจากแหล่งต่าง ๆ ได้ ดังนี้

2.1.4.1 World Economic Forum ได้ให้นิยามของ FinTech ว่า หมายถึงการใช้เทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ โดยนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ควบคู่กับการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบ Big data เพื่อนำเสนอรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค เพื่อใช้ในการออกแบบและนำเสนอบริการหรือผลิตภัณฑ์ทางการเงิน โดย FinTech ได้ถูกประยุกต์ใช้กับการให้บริการทางการเงินหลากหลายรูปแบบ สรุปได้ 6 ประเภท ได้แก่

- 1) การชำระเงิน (Payments)
- 2) การฝากเงินและกู้ยืมเงิน (Deposits and Lending)
- 3) การให้บริการผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตและประกันภัย (Insurance)
- 4) การระดมทุน (Capital Raising)
- 5) การบริหารการลงทุน (Investment Management)
- 6) การซื้อขายและวิเคราะห์หลักทรัพย์ (Market Provisioning)

2.1.4.2 ธนาคารกลางของประเทศสหรัฐอเมริกา (Federal Reserve) ได้ระบุว่า FinTech คือ กลุ่มอุตสาหกรรมทางการเงินในรูปแบบใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีเป็นตัวขับเคลื่อน ซึ่งในปัจจุบันผู้ให้บริการทางการเงินจำนวนมากใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างระบบการเงินและการลงทุน เพื่อนำเสนอการให้บริการทางการเงินที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ในบางบริบทยังมิได้ให้ความเห็นว่า FinTech นั้นมีความเชื่อมโยงกับบริษัทเกิดใหม่ หรือ สตาร์ทอัพ (Startup) โดยได้ระบุว่า FinTech คือ การที่สถาบันทางการเงินได้นำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้เสริมในการให้บริการทางการเงิน เช่น การทำธุรกรรมทางการเงินผ่านโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน หรือใช้เทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) เข้ามาเป็นตัวช่วยในการดำเนินธุรกรรมทางการเงินซึ่งมักเป็นการดำเนินงานของ

ผู้ประกอบการธุรกิจใหม่ หรือ StartUp ที่มุ่งทำธุรกิจเกี่ยวกับการเงินหรือการให้บริการทางการเงิน โดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นตัวช่วย

2.1.5 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech

จากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech ของบริษัท อีวาย จำกัด เรื่อง On the Cutting Edge พบว่า การส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech ในประเทศต่าง ๆ จะเริ่มต้นจากการพัฒนา FinTech Ecosystem ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech ได้แก่

2.1.5.1 นโยบายภาครัฐ ภาครัฐจะต้องดำเนินนโยบายที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรม FinTech เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ การพัฒนาการกำกับดูแลโดยอนุญาตให้ผู้ประกอบการ FinTech สามารถทดสอบและพัฒนานวัตกรรมภายใต้หลักเกณฑ์ที่ภาครัฐกำหนด เป็นต้น นอกจากนี้ ภาครัฐควรดำเนินโครงการเชิงรุกในการสร้างสภาพแวดล้อมสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ มีการส่งเสริมและให้ความรู้ รวมถึงการพัฒนา FinTech Startups ทั้งนี้ ภาครัฐเองก็ควรนำ FinTech มาปรับใช้ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือ

2.1.5.2 เงินทุน แม้ว่าในปัจจุบันจะมีนักลงทุนจำนวนมาก เช่น นักลงทุนส่วนบุคคล (Angel Investor) บริษัทร่วมลงทุน (Venture Capital) ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินประเภทอื่น ๆ เป็นต้น ที่พร้อมจะลงทุนในอุตสาหกรรม FinTech แต่หาก FinTech Startups ในระยะเริ่มต้นยังไม่ได้รับการพัฒนาและสนับสนุนที่เหมาะสมในด้านต่าง ๆ เช่น การทำแผนธุรกิจ การจัดทำผลิตภัณฑ์ตัวอย่าง (Minimum Viable Products) เป็นต้น ก็จะไม่ได้รับเงินทุน จากนักลงทุนกลุ่มดังกล่าว จึงไม่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินในเชิงการค้า (Commercialization) ได้

2.1.5.3 ความต้องการใช้เทคโนโลยี ต้องส่งเสริมประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจและความพร้อม ที่จะใช้ FinTech รวมทั้งส่งเสริมให้ภาครัฐและภาคเอกชนเป็นทั้งผู้ให้และผู้ใช้ผลิตภัณฑ์และบริการที่เกี่ยวข้องกับ FinTech

2.1.5.4 บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการที่มีศักยภาพในการประกอบธุรกิจ FinTech เข้าสู่อุตสาหกรรมมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีจำนวนและคุณภาพเพียงพอต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรม

2.1.6 แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ฉบับที่ 3 (ปี 2559–2563)

กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยได้ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ฉบับที่ 3 (ปี 2559–2563) (แผนพัฒนาฯ ระยะที่ 3) เพื่อวางกรอบและทิศทางการพัฒนาระบบสถาบันการเงินให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และเป็นกลไกในการสนับสนุนธุรกรรมทางเศรษฐกิจที่จะขยายตัวและมีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งนี้ ในแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 3 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ เพื่อให้ระบบสถาบันการเงินไทยแข่งขันได้ สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายขึ้นด้วยราคาที่เปี่ยมธรรมและไม่บิดเบือน รวมทั้งสนับสนุนการเชื่อมโยงการค้าการลงทุนในภูมิภาค ภายใต้การกำกับดูแลเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงิน โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

2.1.6.1 วัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 3

1) แข่งได้ : สถาบันการเงินไทยจะสามารถแข่งขันได้ทั้งในและต่างประเทศ โดยมีต้นทุนดำเนินงานที่ต่ำ มีบริการที่ครบถ้วนและหลากหลาย ด้วยราคาที่เหมาะสม เป็นธรรม กล่าวคือ มีระบบการชำระเงิน ซึ่งสามารถเชื่อมโยงผู้เล่นทั้งหมดในระบบการเงิน มีกลไกราคาที่ส่งเสริมการใช้บริการทางการเงินและการชำระเงินผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ มีโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินกลางเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการเงิน รวมถึง มีผลศึกษาภูมิทัศน์ของระบบการเงิน (Financial landscape) ที่เหมาะสม

2) เข้าถึง : ประชาชนรายย่อย SMEs และธุรกิจขนาดใหญ่ จะสามารถเข้าถึงบริการและผลิตภัณฑ์ทางการเงินได้อย่างเหมาะสม ทั้งถึง และตรงกับความต้องการทั้งในปัจจุบันและอนาคต กล่าวคือ ประชาชนอย่างน้อยร้อยละ 90 มีการใช้บริการทางการเงินพื้นฐานจากผู้ให้บริการในระบบ SMEs สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบได้มากขึ้น และผู้ใช้บริการมีทางเลือกที่หลากหลายขึ้น ทั้งในด้านผลิตภัณฑ์และช่องทางการรับบริการ

3) เชื่อมโยง : สถาบันการเงินไทยจะมีบทบาทในภูมิภาคและมีบริการระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น เพื่อสนับสนุนการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ กล่าวคือ มีการขยายเครือข่ายของธนาคารพาณิชย์ไทยในภูมิภาค เพื่อสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศของธุรกิจไทย มีระบบการชำระเงินระหว่างประเทศที่จะช่วยลดต้นทุนทางการเงินของภาคธุรกิจไทย และส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการระดมทุนของกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง

4) ยั่งยืน : ระบบสถาบันการเงินไทยจะมีเสถียรภาพเพิ่มมากขึ้น เพื่อรองรับการเติบโตของประเทศและสนับสนุนความอยู่ดีกินดีของประชาชนอย่างยั่งยืน กล่าวคือ ระบบสถาบันการเงินไทยจะมีความมั่นคงและได้รับการยอมรับตามมาตรฐานสากล ประชาชนมีความรู้และมีวินัยทางการเงิน มีบุคลากรทางการเงินที่มีศักยภาพเทียบเท่าระดับสากล รวมถึงมีกฎหมายทางการเงินที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม

2.1.6.2 มาตรการภายใต้แผนพัฒนาฯ ระยะที่ 3

1) ส่งเสริมการใช้บริการทางการเงินและการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และเพิ่มประสิทธิภาพของระบบ (Digitization & Efficiency) โดยเน้นการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของผู้ให้บริการทางการเงิน สนับสนุนนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองต่อการขยายตัวของธุรกิจ ให้เกิดความสะดวกและมีต้นทุนที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมการใช้บริการทางการเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านทาง (1) ส่งเสริมให้ภาครัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชนใช้บริการทางการเงินและการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างแพร่หลาย (Digitization) ภายใต้แนวคิดบริการทางการเงินทุกที่ ทุกเวลา (Banking anywhere, anytime) รวมทั้ง สนับสนุนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment Master Plan) ของภาครัฐ (2) ปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Efficiency) ของสถาบันการเงินและผู้ให้บริการอื่น ๆ เพื่อให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และ (3) พิจารณาปรับบทบาทของผู้ให้บริการปัจจุบันและเพิ่มผู้ให้บริการรายใหม่ เพื่อให้โครงสร้างระบบสถาบันการเงินไทย (Financial Landscape) มีประสิทธิภาพและเสถียรภาพ ตลอดจนรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจการเงินของประเทศในระยะต่อไป

2) สนับสนุนการเชื่อมต่อการค้าการลงทุนในภูมิภาค (Regionalization) เพื่อเพิ่มศักยภาพของระบบการเงินในการสนับสนุนการขยายตัวของการค้าการลงทุนและการเชื่อมโยงของประเทศในภูมิภาค รองรับการค้าเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการขยายตัวของธุรกิจไทยไปยังกลุ่มภูมิภาคดังกล่าว ผ่านทางมาตรการเพื่อสร้างความพร้อมและลดอุปสรรคของสถาบันการเงินไทยในการขยายกิจการไปต่างประเทศ เช่น การเจรจาเปิดเสรีภาคการธนาคารในกลุ่มอาเซียน (Qualified ASEAN Banks) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินระหว่างประเทศ และการสร้างสภาพแวดล้อมทางการเงินให้เอื้อต่อการเชื่อมโยงการค้าการลงทุนในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) เป็นต้น

3) ส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงิน (Access) ทั้งประชาชนรายย่อย กลุ่มธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ให้เข้าถึงบริการและผลิตภัณฑ์ทางการเงินได้อย่างเหมาะสม ทัวถึงและสอดคล้องกับความต้องการ โดย (1) ภาคประชาชน จะมีการส่งเสริมให้ผู้ให้บริการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป และเพิ่มช่องทางการเข้าถึงในพื้นที่ต่าง ๆ ให้มากขึ้น เช่น การให้บริการผ่านตัวแทน และช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์เคลื่อนที่ รวมถึงสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพองค์กรการเงินชุมชน (2) ภาควิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูล เพื่อเพิ่มโอกาสให้ SMEs ในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน รวมถึงสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนผ่านสถาบันการเงินและช่องทางอื่นมากขึ้น และ (3) ภาคธุรกิจขนาดใหญ่ ดำเนินการผ่านช่องทางของผ่านตลาดทุน โดยการส่งเสริมและพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการระดมทุนของภาคเอกชน และสนับสนุนการดำเนินการตามแผนพัฒนาตลาดทุนไทย

4) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (Enablers) โดยการพัฒนาบุคลากรทางการเงิน การส่งเสริมความรู้ทางการเงินและความคุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน การสนับสนุนให้มีกฎหมายทางการเงินที่เอื้อต่อการบริหารความเสี่ยงและการดำเนินธุรกิจของสถาบันการเงิน รวมทั้งการพัฒนาเกณฑ์การกำกับดูแลสถาบันการเงินและผู้ให้บริการทางการเงินให้เหมาะสมตามมาตรฐานสากลเพื่อรักษาเสถียรภาพโดยรวมของระบบ

2.1.7 แผนพัฒนาตลาดทุนไทย ฉบับที่ 3 (ปี 2560–2564)

แม้ว่าตลาดทุนไทยจะมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการใช้ประโยชน์ของภาคเศรษฐกิจจริงและภาครัฐที่เพิ่มขึ้นผ่านการระดมทุนในตลาดทุน ตลอดจนการเป็นช่องทางการออมและการลงทุนของภาคประชาชนในระยะที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันที่ทิศทางของตลาดทุนโลกต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในการแข่งขันที่มากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตลาดทุนไทยเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถเข้าถึง แข่งได้ เชื่อมโยง และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน แผนพัฒนาตลาดทุนไทย ฉบับที่ 3 (ปี 2560–2564) (แผนพัฒนาตลาดทุนฯ) จึงเป็นแผนแม่บทหลักที่สำคัญในการพัฒนาตลาดทุนไทย ในระยะ 5 ปีข้างหน้า ที่ทุกภาคส่วนจะต้องใช้บูรณาการแผนงานร่วมกัน โดยสาระสำคัญของร่างแผนพัฒนาตลาดทุนฯ มีดังนี้

2.1.7.1 วัตถุประสงค์ของร่างแผนพัฒนาตลาดทุนฯ

แผนพัฒนาตลาดทุนฯ ได้กำหนดวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาตลาดทุนไทยให้สามารถเข้าถึง แข่งได้ เชื่อมโยง และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายหลัก 4 ด้าน คือ (1) เข้าถึง เพื่อให้ตลาดทุนเป็นกลไกระดมทุนที่สำคัญของภาครัฐและภาคธุรกิจทุกขนาด รวมทั้งเพิ่มโอกาสการเข้าถึงสินค้าและบริการด้วยเทคโนโลยีรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อสร้างโอกาสการเข้าถึงเงินทุน และลดความเหลื่อมล้ำ (2) แข่งขันได้ โดยการมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแข่งขันที่เป็นธรรมของผู้เล่นทุกระดับ และลดระดับการผูกขาดในธุรกิจตลาดหลักทรัพย์และการเข้าถึงตลาดหลักทรัพย์ (3) เชื่อมโยง เพื่อส่งเสริมให้ตลาดการเงินไทยเป็นแหล่งระดมทุนสำคัญสำหรับกลุ่มประเทศอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขง และเป็นแหล่งลงทุนสำคัญสำหรับนักลงทุนทั่วโลกที่ต้องการลงทุนในกลุ่ม ประเทศอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขง รวมทั้งผลักดันให้ตลาดทุนไทยมีผลิตภัณฑ์ในระดับภูมิภาค และ (4) ยั่งยืน เพื่อให้ตลาดทุนไทยสามารถสนับสนุนการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ มีบุคลากรในตลาดการเงินไทยมีคุณภาพในจำนวนที่เหมาะสม และส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในตลาดการเงินไทยมีความรู้ทางการเงินขั้นพื้นฐาน (Financial Literacy) อย่างเหมาะสม

2.1.7.2 กรอบมาตรการภายใต้ร่างแผนพัฒนาตลาดทุนฯ

แผนพัฒนาตลาดทุนฯ ประกอบด้วยมาตรการหลัก 5 มาตรการ 14 มาตรการย่อย และแผนงานสนับสนุน 44 แผนงาน โดยสามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1) มาตรการหลักที่ 1 การเป็นแหล่งทุนสำหรับ SMEs และนวัตกรรม เพื่อสนับสนุนนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนให้กับ SMEs เช่น กลุ่มวิสาหกิจเริ่มต้น (Start up) หรือกลุ่มผู้ที่มีความรู้ความคุ้นเคยเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการเงินอย่าง FinTech ภายใต้การกำกับดูแลที่เหมาะสม เป็นต้น

2) มาตรการหลักที่ 2 การเป็นแหล่งระดมทุนสำหรับโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ เพื่อให้ตลาดทุนสามารถเป็นช่องทางให้กับภาครัฐและเอกชนในการระดมทุนขนาดใหญ่ เช่น การเพิ่มรูปแบบการระดมทุนที่ให้ภาคเอกชนมีโอกาสหรือมีส่วนร่วมในการร่วมลงทุนกับภาครัฐ (Public Private Partnership : PPP) ในโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ เป็นต้น จึงจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรค และการมีมาตรการเพื่อสนับสนุนการเพิ่มขนาดของตลาดทุนไทย

3) มาตรการหลักที่ 3 การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของตลาดทุนไทย เพื่อให้ภาคธุรกิจสามารถเข้าถึงแหล่งทุนด้วยต้นทุนที่แข่งขันได้กับคู่แข่งในต่างประเทศ ตลอดจนดูแลให้ประชาชนมีโอกาสและทางเลือกในการเข้าถึงช่องทางลงทุนในต้นทุนที่เหมาะสมและได้รับการคุ้มครองที่เพียงพอ ดังนั้น การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของตลาดทุนไทยจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ (1) การส่งเสริมศักยภาพตลาดทุนไทย โดยการแก้ไขกฎหมายและกฎเกณฑ์ เพื่อเพิ่มความคล่องตัวให้กับผู้ประกอบการธุรกิจ และจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนให้กับนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ (2) การส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรม ปรับปรุงกฎระเบียบและส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม โดยส่งเสริมให้มีการแข่งขันที่เป็นธรรมในธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจตลาดหลักทรัพย์เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจสามารถพัฒนารูปแบบธุรกิจที่ตนต้องการได้ และเพิ่มทางเลือกให้นักลงทุนผ่านทางการปรับปรุงกฎหมายและกฎกติกาต่าง ๆ เพื่อรองรับรูปแบบการทำธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีมาเป็นช่องทางให้บริการทางการเงิน

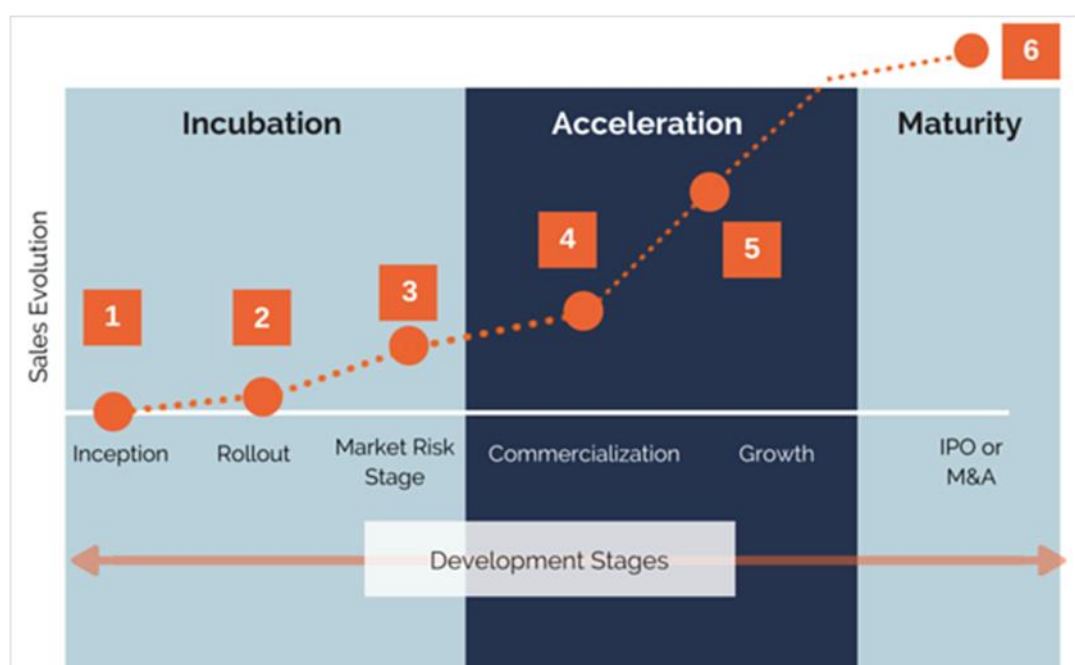
(3) การยกระดับมาตรฐานและความน่าเชื่อถือของตลาดทุนไทย ทั้งในเรื่องโครงสร้างและการตัดสินใจของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.) การรองรับมาตรฐานสากล และประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ผ่านทางการปรับปรุงกฎหมายและกฎกติกาต่าง ๆ ตลอดจนพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อใช้วิเคราะห์การลงทุนในตลาดทุน และ (4) การสร้างบุคลากรในตลาดทุน โดยการพัฒนาบุคลากรทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

4) มาตรการหลักที่ 4 การพัฒนาให้ตลาดทุนไทยเป็นจุดเชื่อมโยงของภูมิภาค โดยส่งเสริมให้ตลาดทุนไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแข่งขัน เชื่อมโยง สามารถเป็นแหล่งระดมทุนสำคัญของภูมิภาค และมีผลิตภัณฑ์ในระดับภูมิภาคที่พร้อมรองรับการเป็นแหล่งลงทุนสำคัญสำหรับนักลงทุนทั่วโลกที่ต้องการลงทุนในภูมิภาคนี้

5) มาตรการหลักที่ 5 การมีแผนรองรับสังคมผู้สูงอายุ โดย (1) การจัดให้มีผู้กำหนดนโยบายและกำกับดูแลระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุและการจัดให้มีระบบทะเบียนกลางด้านบำเหน็จบำนาญของประเทศ (2) การจัดให้มีระบบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพภาคบังคับสำหรับแรงงานในระบบ (3) การพัฒนาความรู้ทางการเงินขั้นพื้นฐานของไทย และ (4) การจัดให้มีกฎหมายเพื่อรองรับธุรกิจสินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Reverse Mortgage)

2.1.8 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นในอุตสาหกรรม FinTech (FinTech Startups)

กระบวนการพัฒนาและการเกิดขึ้นของ FinTech Startups เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (Disruptive Technology) แบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ภาพที่ 3 กระบวนการพัฒนาและการเกิดขึ้นของ FinTech Startups

ที่มา: <https://blog.galaxyweblinks.com/business-accelerator-vs-business-incubator/>

2.1.8.1 การบ่มเพาะ (Incubation) เป็นกระบวนการระยะแรกเริ่มของการเกิดขึ้นของ FinTech Startups โดย FinTech Startups ดำเนินการค้นคว้า พัฒนา และทดสอบการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ รวมถึงพิจารณาความเป็นไปได้ในการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินในรูปแบบใหม่ ๆ ระยะเวลา FinTech Startups ต้องการการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่สำคัญต่าง ๆ การจัดหาสถานที่ทำงาน การวางระบบสนับสนุน (เช่น ระบบบัญชี จัดการทั่วไป เป็นต้น) คำปรึกษาจากที่ปรึกษามีอาชีพในสาขาต่าง ๆ (เช่น การปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องจากที่ปรึกษากฎหมาย การจัดการเกี่ยวกับภาษี การวางระบบบัญชี บริหารทรัพยากรบุคคล เป็นต้น) คำแนะนำเบื้องต้นจากหน่วยงานกำกับดูแลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น)

2.1.8.2 การเร่งตัว (Acceleration) เป็นกระบวนการระยะกลาง โดยมีจะเป็นช่วงที่ FinTech Startups ค้นคว้า พัฒนา และทดสอบเทคโนโลยีของตนจนถึงนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการของตนออกสู่สาธารณะ อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาเร่งตัวนี้ FinTech Startups ต้องการการสนับสนุนจากแหล่งต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนทางด้านเงินทุน การตลาด คำแนะนำอย่างใกล้ชิดจากหน่วยงานกำกับดูแล เป็นต้น เพื่อให้ FinTech Startups สามารถนำผลิตภัณฑ์และบริการของตนออกให้บริการแก่สาธารณะได้เป็นการทั่วไป (เช่น กระบวนการขออนุญาตในการให้บริการหรือประกอบธุรกิจ การปฏิบัติตามเงื่อนไขบางประการที่หน่วยงานกำกับดูแลกำหนด เป็นต้น)

2.1.8.3 การก้าวสู่ธุรกิจ (Maturity) เป็นกระบวนการระยะสุดท้าย โดย FinTech Startups มีความพร้อมในการประกอบธุรกิจของตนอย่างมีประสิทธิภาพ และอาจขยายกิจการโดยการระดมทุนและเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (Initial Public Offering) หรือการควบรวมกิจการ (Merger and Acquisition) กับผู้ประกอบการรายอื่น ๆ เพื่อขยายกิจการหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการของตนต่อไป

ทั้งนี้ พัฒนาการ 2 ระยะแรกนั้น เป็นกระบวนการที่สำคัญมาก การมีโอกาสดำเนินการเข้าถึงและทดลองใช้ฐานข้อมูลที่จำเป็น รวมไปถึงการเข้าถึงผู้สนับสนุนต่าง ๆ นักลงทุนที่สนใจใน FinTech รวมไปถึงการมีสถานที่ที่อำนวยความสะดวกในการทดสอบผลิตภัณฑ์และบริการ จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ FinTech Startups ในประเทศไทยสามารถเติบโตได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีโครงสร้างพื้นฐานที่จะสนับสนุนด้านการบ่มเพาะ (Incubation) และการเร่งตัว (Acceleration) เพื่อสนับสนุนการสร้าง พัฒนา และเติบโตของธุรกิจ FinTech Startups จากภาครัฐ หรือการบ่มเพาะ FinTech Startups จากเอกชนอย่างเพียงพอ

2.1.9 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech

2.1.9.1 รัฐบาลประเทศสหราชอาณาจักร

รัฐบาลประเทศสหราชอาณาจักรได้ว่าจ้างบริษัท อีวาย จำกัด เพื่อศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จต่ออุตสาหกรรม FinTech ในประเทศสหราชอาณาจักร โดยรายงานพบว่าสหราชอาณาจักรยังเป็นผู้นำในตลาด FinTech ของโลก แต่ความเป็นผู้นำดังกล่าวก็อยู่ภายใต้ความกดดันจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น การเติบโตของ FinTech ในประเทศต่าง ๆ เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน และสิงคโปร์ อาจทำให้สหราชอาณาจักรอาจมีคู่แข่งที่น่ากลัว ซึ่งรายงานฉบับนี้ได้มี

ข้อเสนอแนะ ทั้งในด้านนโยบายภาครัฐและกฎระเบียบต่าง ๆ โดยในรายงานฉบับนี้เห็นว่าสหราชอาณาจักรควรต้องดำเนินการในแง่ของการส่งนโยบายที่มีผลชัดเจน 4 เรื่อง ได้แก่

- 1) ควรสร้างหน่วยงานหลักของ FinTech และให้เงินสนับสนุนเพื่อเป็นหน่วยงานนำและดำเนินการตามนโยบายที่รัฐบาลริเริ่มไว้
- 2) ควรให้หน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายหรือกำกับดูแลมีหน้าที่สร้างกลยุทธ์เริ่มที่มีศักยภาพสูง เช่น กฎระเบียบหรือสร้าง Regulatory Sandbox Platform
- 3) รัฐบาลควรสร้างระบบนิเวศให้กับ FinTech ส่งเสริม FinTech Hub เพื่อสร้างฐานข้อมูลของรัฐ และร่วมประสานงานกับหน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายหรือกำกับดูแล
- 4) รัฐบาลควรลงทุนกับการสร้างสะพานความร่วมมือสองฝ่ายภายในภูมิภาค เพื่อสร้างเครือข่ายให้กับผู้มีความสามารถ หรือนักลงทุนภูมิภาค

2.1.9.2 สภาพขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

สภาพขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้เสนอรายงานเรื่องการปฏิรูประบบการรองรับนวัตกรรมทางการเงินที่มีหลักการและเหตุผลเนื่องจากระบบการเงินของประเทศไทยเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีการปรับปรุงกฎระเบียบโดยหน่วยงานกำกับดูแลทำให้ระบบการเงินมีความเข้มแข็ง อย่างไรก็ตาม ระบบการเงินไทยยังคงมีความท้าทาย เช่น ความพร้อมและต้นทุนของบริการทางการเงิน การเข้าถึงเงินกู้ การระดมทุนผ่านตลาดทุน เป็นต้น อีกทั้งพัฒนาการของเทคโนโลยีรุดหน้าอย่างรวดเร็วและเข้ามามีบทบาทในระบบการเงินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และหลายประเทศให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีอย่างจริงจัง ถ้าประเทศไทยไม่พัฒนาตามเทคโนโลยีระบบการเงินก็จะอ่อนแอลง ดังนั้น จึงควรต้องมีการปฏิรูประบบการรองรับนวัตกรรมทางการเงิน ซึ่งจะต้องเกิดจากความร่วมมือของหลายภาคส่วนทั้งหน่วยงานรัฐ ผู้กำกับดูแล ภาคธุรกิจ และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนให้ระบบการเงินไทยมีการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินที่น่าเสนอผลิตภัณฑ์และบริการที่หลากหลายเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึง

สำหรับระบบการเงินโดยรวมการปฏิรูปจะช่วยให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินอย่างยั่งยืน โดยการผลักดันให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่เกิดประโยชน์ร่วมกัน ลดการลงทุนที่ซ้ำซ้อน รวมทั้งส่งเสริมให้มีบุคลากร ทั้งผู้ใช้บริการ ผู้ให้บริการ และผู้กำกับดูแลที่มีความรู้ จะต้องให้ผู้ใช้บริการเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างสะดวก รวดเร็ว มีผลิตภัณฑ์หลากหลายและใช้นวัตกรรมทางการเงินได้อย่างปลอดภัย อีกทั้ง หน่วยงานกำกับดูแลต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกับภาคธุรกิจมากขึ้น มีการกำกับดูแลเชิงรุกโดยการนำเทคโนโลยี Big Data หรือ Data Analytics มาช่วยในการกำหนดนโยบายหรือหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลที่เหมาะสม ไม่เป็นอุปสรรคหรือเพิ่มต้นทุนในการพัฒนานวัตกรรมทางการเงิน รวมทั้งปรับปรุงกระบวนการกำกับและตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพ ยืดหยุ่นและรวดเร็วมากขึ้น ส่งเสริมนวัตกรรมทางการเงิน และการดูแลเสถียรภาพของระบบการเงิน

2.1.10 แนวคิดในการส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech ของรัฐบาลไทยระหว่างปี 2558–2562

2.1.10.1 การปรับปรุงแนวทางการกำกับดูแลการให้บริการทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับ FinTech

1) เกณฑ์กำกับ Regulatory Sandbox

ความหมายของ Regulatory Sandbox

Regulatory Sandbox คือ สนามซ้อมที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสร้างขึ้น เพื่อให้ผู้ประกอบการ หรือสถาบันทางการเงินใดที่ต้องการจะนำโปรแกรม หรือเทคโนโลยีทางการเงินใหม่ ๆ มาทดสอบกับสภาพแวดล้อมที่เหมือนจริง แต่ไม่กระทบกับการทำธุรกรรมจริง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เพราะ Regulatory Sandbox นี้จะแยกตัวออกมาอย่างชัดเจนจากชุดโปรแกรม หรือซอฟต์แวร์ที่ใช้ทำงานจริงอยู่ในทุก ๆ วัน

2) หลักเกณฑ์ในการกำกับ Regulatory Sandbox

การกำกับ Regulatory Sandbox นั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดแนวปฏิบัติธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง แนวทางการเข้าร่วมทดสอบและพัฒนานวัตกรรมที่นำเทคโนโลยีใหม่มาสนับสนุนการให้บริการทางการเงิน (Regulatory Sandbox) เพื่อส่งเสริมการพัฒนา FinTech ด้วยกลไก Regulatory Sandbox โดยมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนให้สถาบันการเงินและผู้ให้บริการทางการเงินอื่น ๆ มีการพัฒนานวัตกรรมโดยนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพลดต้นทุนในการให้บริการทางการเงินอันจะนำมาซึ่งประโยชน์การตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น เพิ่มการเข้าถึงบริการทางการเงินด้วยความสะดวก รวดเร็ว และมีค่าใช้จ่ายบริการที่ต่ำลง ซึ่ง Regulatory Sandbox จะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมทดสอบสามารถนำเสนอบริการทางการเงินแก่ผู้บริโภคจริง ภายในพื้นที่หรือสภาพแวดล้อมของการประกอบธุรกิจและการให้บริการที่จำกัดภายใต้กรอบหลักเกณฑ์การกำกับดูแลที่ยืดหยุ่น โดยสรุปได้ดังนี้

2.1) กำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้สมัคร ได้แก่

- (1) สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน
- (2) บริษัทในกลุ่มธุรกิจทางการเงินของสถาบันการเงิน
- (3) ผู้ประกอบธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับ

ของธนาคารแห่งประเทศไทย (Non-Bank)

(4) ผู้ประกอบธุรกิจ FinTech (FinTech Firms) หรือผู้ที่มีความชำนาญด้านเทคโนโลยี (Technology Firms) ที่ประสงค์จะเสนอ ผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมหรือบริการทางการเงินที่นำเทคโนโลยีใหม่มาใช้

2.2) กำหนดประเภทของธุรกรรมทางการเงินและนวัตกรรมใน Regulatory Sandbox ประเภทของธุรกรรมทางการเงินและนวัตกรรมที่ผู้สมัครสามารถนำมาทดสอบใน Regulatory Sandbox ต้องเป็นธุรกรรมที่อยู่ในขอบเขตการกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย ได้แก่

- (1) ธุรกรรมการกู้ยืมเงิน
- (2) ธุรกรรมการชำระเงิน

(3) ธุรกิจทางการเงินที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือ
นวัตกรรมที่เกี่ยวเนื่องหรือเกี่ยวกับธุรกิจการกู้ยืมเงินและธุรกิจการชำระเงิน

(4) ธุรกิจทางการเงินอื่นที่ธนาคารแห่งประเทศไทย
พิจารณาเห็นชอบ

2.3) กำหนดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ใน Regulatory Sandbox

(1) คุณสมบัติ

ก. เป็นนิติบุคคลที่จดทะเบียนในประเทศไทย และมี
ทรัพยากรด้านเงินทุนและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์อย่างเพียงพอ
เพื่อรองรับการให้บริการ หรือผลเสียที่อาจเกิดขึ้น

ข. กรรมการ ผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของ
ผู้สมัครต้องมีธรรมาภิบาล และมีคุณสมบัติอย่างน้อยตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดตลอดการ
เข้าร่วมโครงการ

ค. หากผู้สมัครประกอบธุรกิจที่มีกฎหมายกำหนดให้ต้อง
แจ้งให้ทราบ จดทะเบียน หรือขอใบอนุญาตก่อนการประกอบธุรกิจ ผู้สมัครจะต้องปฏิบัติตาม
กฎหมายดังกล่าวด้วย

ง. ผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินที่ต้องการนำมา
ทดสอบ ใน Regulatory Sandbox ต้องเป็นนวัตกรรมที่นำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ ซึ่งอาจเป็นนวัตกรรม
ที่ไม่เคยมี หรือไม่เหมือนกับผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินที่นำเสนออยู่แล้วในประเทศไทย หรือ
เป็นนวัตกรรมที่นำเทคโนโลยีใหม่มาใช้เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการที่มี
อยู่เดิม

จ. ผู้สมัครมีความจำเป็นต้องใช้ Regulatory Sandbox
ในการทดสอบนวัตกรรม และมีความประสงค์ต้องการนำนวัตกรรมนี้ มาเสนอให้ผู้บริโภคในประเทศไทย
ใช้ในวงกว้างหลังจากผ่านการทดสอบใน Regulatory Sandbox แล้ว

ฉ. ผู้สมัครต้องมีการศึกษาหรือมีผลงานการวิจัยที่แสดงถึง
ความเป็นไปได้ของนวัตกรรมที่ต้องการทดสอบมาในระดับหนึ่งแล้ว รวมถึงการศึกษาทำความเข้าใจ
หลักเกณฑ์การกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนอข้อจำกัดหรืออุปสรรคของหลักเกณฑ์ดังกล่าวต่อ
ธนาคารแห่งประเทศไทย ในการพิจารณาให้ความยืดหยุ่น และต้องมีการศึกษาความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น
จากการทดสอบนวัตกรรมนั้น โดยผู้สมัครอาจใช้ผลการประเมินหรือผลการศึกษาจากบุคคลอื่นก็ได้

(2) การดำเนินการระหว่างอยู่ใน Regulatory Sandbox

ก. ผู้สมัครต้องมีมาตรการดูแลคุ้มครองผู้บริโภค โดย
คำนึงถึงสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภค 4 ประการ คือ (1) ผู้บริโภคต้องได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน
เพียงพอในการพิจารณาตัดสินใจ (2) ผู้บริโภคสามารถเลือกใช้บริการทางการเงินได้ตามความต้องการ
(3) เมื่อผู้บริโภคประสบปัญหา หรือต้องการร้องเรียน ผู้สมัครต้องมีช่องทางรับเรื่องร้องเรียน และ
มาตรการดำเนินการเพื่อบรรเทาหรือแก้ไขเรื่องร้องเรียนดังกล่าว และ (4) หากตรวจสอบพบว่าไม่ใช่
ความผิดของผู้บริโภค ผู้บริโภคสามารถได้รับค่าชดเชยพอสมควรแก่เหตุ

ข. ผู้สมัครต้องมีกระบวนการกำกับและควบคุมการดำเนินงาน มีระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงที่เพียงพอ ซึ่งครอบคลุมถึงการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Risk) และความเสี่ยงด้านภัยคุกคามทางไซเบอร์ (Cyber Risk) รวมทั้งต้องมีกระบวนการจัดการดูแลเงินและทรัพย์สินของลูกค้า ตลอดจนต้องรักษาข้อมูลและความลับของลูกค้า

ค. ผู้สมัครต้องเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน เพียงพอ สอดคล้องกับลักษณะของการให้บริการ รวมถึงการแจ้งให้ผู้บริโภคทราบว่าเป็นการทดสอบใน Regulatory Sandbox พร้อมทั้งชี้แจงข้อจำกัดและเงื่อนไขในการให้บริการระหว่างที่อยู่ในช่วงทดสอบ

ง. ผู้สมัครต้องปฏิบัติตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการฟอกเงิน กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง

จ. ผู้สมัครต้องจัดส่งรายงานผลการทดสอบ ซึ่งรวมถึงตัวชี้วัด ข้อมูลทางสถิติ ข้อมูลความเสี่ยง หรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นกับระบบงาน หรือการเกิดทุจริต และข้อร้องเรียนที่ได้รับจากผู้บริโภค และมาตรการดำเนินการเพื่อจำกัดความเสี่ยง หรือแก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าวให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบ ตามรูปแบบและระยะเวลา หรือความถี่ที่ตกลงร่วมกัน ทั้งในระหว่างการทดสอบและหลังการทดสอบเสร็จสิ้น

(3) ระยะเวลาการทดสอบใน Regulatory Sandbox

ระยะเวลาการทดสอบให้เป็นไปตามที่ผู้สมัครระบุไว้ในแผนการทดสอบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นชอบแล้ว

(4) การออกจาก Regulatory Sandbox

ผู้สมัครจะออกจาก Regulatory Sandbox ในกรณีดังต่อไปนี้

ก. ผู้สมัครประสบความสำเร็จ และพร้อมให้บริการในวงกว้างในประเทศไทย โดยผู้สมัครสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไข ต่อไปนี้

– ผลลัพธ์จากการทดสอบเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการทดสอบที่เสนอต่อธนาคารแห่งประเทศไทยและ

– ผู้สมัครสามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตามปกติ

ข. ผู้สมัครไม่ประสบความสำเร็จในการทดสอบ และต้องยุติการให้บริการโดยผลลัพธ์จากการทดสอบไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการทดสอบที่เสนอต่อธนาคารแห่งประเทศไทย

ค. ผู้สมัครพบข้อร้องเรียนหรือข้อบกพร่องจากผลิตภัณฑ์กระบวนการดำเนินงาน หรือระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและไม่สามารถปรับปรุงได้

ง. ผู้สมัครไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ตกลงร่วมกันกับธนาคารแห่งประเทศไทยในระหว่างการอยู่ใน Regulatory Sandbox

จ. ผู้สมัครแจ้งความจำนงค์ที่จะออกจาก Regulatory Sandbox เอง

(5) ผลการออกจาก Regulatory Sandbox

ก. หลักเกณฑ์การกำกับดูแลที่ธนาคารแห่งประเทศไทย
เคยพิจารณายืดหยุ่นให้ถือว่าสิ้นสุด

ข. กรณีที่ผู้สมัครตามข้อ 2.3 (2) ออกจากการทดสอบใน Regulatory Sandbox ผู้สมัครจะต้องยื่นขออนุญาตเสนอการให้บริการหรือนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่ได้ผ่านการทดสอบดังกล่าว ต่อธนาคารแห่งประเทศไทยตามกรอบกฎหมายกำหนด

ค. กรณีที่ผู้สมัครออกจากการทดสอบใน Regulatory Sandbox ตามข้อ 2.3 (4) ผู้สมัครต้องดำเนินการ ดังนี้

- หยุดการนำเสนอหรือให้บริการทางการเงินแก่ลูกค้ารายใหม่และหยุดการให้บริการเพิ่มเติมแก่ลูกค้ารายเดิมนอกเหนือจากที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาเดิม

- แจ้งให้ลูกค้าทราบก่อนที่ผู้สมัครจะยุติการให้บริการ และต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้บริโภค 4 ประการข้างต้น ตลอดจนต้องปฏิบัติตามแผนรองรับที่ได้เสนอไว้กับธนาคารแห่งประเทศไทย

- รายงานผลการดำเนินการให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบภายใน 30 วันนับจากวันที่ผู้สมัครยุติการทดสอบ เช่น ปริมาณธุรกรรมคงเหลือ จำนวนเงินที่ชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค (ถ้ามี)

2.1.10.2 การกำหนดแนวทางการส่งเสริมผู้ประกอบการ FinTech ด้านการเข้าถึงแหล่งทุน

แม้ว่าในปัจจุบันรัฐบาลไทยยังไม่ได้มีแนวทางการส่งเสริมผู้ประกอบการ FinTech ในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเป็นการเฉพาะแต่ผู้ประกอบการ FinTech ที่เป็นวิสาหกิจเริ่มต้นสามารถใช้ประโยชน์จากโครงการและมาตรการต่าง ๆ รายละเอียด สรุปได้ ดังนี้

1) โครงการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ (Policy Loan) ของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) และบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการ SME ขนาดเล็กที่ประสบปัญหาขาดสภาพคล่อง พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ SME ขนาดเล็กที่มีศักยภาพให้มีสภาพคล่องสำหรับปรับปรุงกิจการ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ประกอบการเนื่องจากมีสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (Specialized Financial Institutions: SFIs) เป็นผู้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจไทย โดยผู้ประกอบการ SME ขนาดเล็กอาจเป็น SME ที่เป็นผู้ประกอบการใหม่ (New/Start-up) ที่มีนวัตกรรม ซึ่งรวมถึงนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับ FinTech

2) โครงการสินเชื่อ SMEs Transformation Loan ของ ธพว. และ บสย. ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการ SMEs ที่ได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่ทำให้กิจการมีปัญหาด้านสภาพคล่อง พร้อมทั้งสนับสนุนส่งเสริมผู้ประกอบการ SMEs ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการปรับเปลี่ยนธุรกิจสู่ยุคอุตสาหกรรม 4.0 และ SMEs 4.0 ตั้งแต่การนำความคิดมาประกอบธุรกิจ (Start Up) การปรับเปลี่ยนธุรกิจ (Transformation) การเพิ่มประสิทธิภาพ

ในการดำเนินธุรกิจให้ดียิ่งขึ้น (Upgrade) รวมทั้ง SMEs ที่ส่งออกหรือขยายธุรกิจไปต่างประเทศ เพื่อให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ

3) โครงการค้ำประกันสินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการใหม่และผู้ประกอบการเทคโนโลยีนวัตกรรม (Start-up & Innobiz) ของ บสย. ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป้าหมายที่ภาครัฐให้การสนับสนุนและส่งเสริมเป็นพิเศษในกลุ่มผู้ประกอบการใหม่ (Start-up) และกลุ่มผู้ประกอบการเทคโนโลยีนวัตกรรม (Innobiz) ซึ่งรวมถึงผู้ประกอบการที่มีนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับ FinTech ที่มีศักยภาพให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินได้เพิ่มขึ้น โดยการค้ำประกันสินเชื่อของผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการวงเงินไม่เกิน 40 ล้านบาท

4) โครงการค้ำประกันสินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการใหม่และนวัตกรรม (Start-up & Innovation) ของ บสย. ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่รัฐให้การส่งเสริมเป็นพิเศษทั้งกลุ่มผู้ประกอบการใหม่ (Start-up SMEs) กลุ่มผู้ประกอบการนวัตกรรมและเทคโนโลยี (Innovation & Technology SMEs) ที่มีศักยภาพให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินได้เพิ่มขึ้น โดยครอบคลุมถึงผู้ประกอบการใหม่และนวัตกรรมที่มีสภาพเป็นนิติบุคคลและบุคคลธรรมดา โดยมีรายละเอียดโครงการดังนี้

(1) กรณี SMEs ประเภทบุคคลธรรมดา ผู้ประกอบการใหม่ (Start-up SMEs) วงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาทต่อราย รวมทุกสถาบันการเงิน และ ผู้ประกอบการนวัตกรรมเทคโนโลยี (Innovation Technology SMEs) ไม่เกิน 1 ล้านบาทต่อราย รวมทุกสถาบันการเงิน

(2) กรณี SMEs ประเภทนิติบุคคล ผู้ประกอบการใหม่ (Start-up SMEs) วงเงินไม่เกิน 5 ล้านบาทต่อราย รวมทุกสถาบันการเงิน และผู้ประกอบการนวัตกรรมเทคโนโลยี (Innovation Technology SMEs) ไม่เกิน 20 ล้านบาทต่อราย รวมทุกสถาบันการเงิน

5) โครงการค้ำประกันสินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการใหม่ ((Portfolio Guarantee Scheme: PGS) and New/Start-up) เพื่อกลุ่ม SMEs เริ่มประกอบธุรกิจใหม่เพื่อให้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินกู้จากระบบสถาบันการเงินมากขึ้น โดยผู้เข้าร่วมโครงการต้องเป็น SMEs ที่มีอายุกิจการไม่เกิน 3 ปี สามารถขอรับการค้ำประกันได้ โดยให้พิจารณาจากการจดทะเบียนนิติบุคคล หรือการจดทะเบียนการค้า หรือเอกสารทางราชการ หรือเอกสารรับรองจากธนาคาร

6) โครงการร่วมลงทุนผ่านสถาบันการเงินของรัฐ (Venture Capital Fund) ธนาคารออมสินร่วมกับ ธพว. และธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในการจัดตั้งกองทุนร่วมลงทุนแห่งละ 2,000 ล้านบาท รวมจำนวน 6,000 ล้านบาท เพื่อร่วมลงทุนกับ SMEs (ลงทุนในส่วนของทุน) ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการลงทุนที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยรูปแบบของกองทุนที่จะจัดตั้งขึ้นขึ้นอยู่กับความสามารถและความเหมาะสมในการบริหารจัดการของแต่ละสถาบันการเงิน ทั้งนี้ กองทุนร่วมลงทุนดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมลงทุนใน SMEs ระยะเริ่มต้น (Start-up) ที่มีศักยภาพสูง หรือมีโอกาสในการเติบโต หรืออยู่ในกลุ่มธุรกิจที่มีประโยชน์ต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือเป็น Supplier ธุรกิจภาครัฐและภาคเอกชนขนาดใหญ่ หรือเป็นสมาชิกของสภาหอการค้าไทยหรือหน่วยงานภาครัฐ

นอกจากนี้ สถาบันการเงินแต่ละแห่งสามารถให้ SMEs ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายกู้เงินเพิ่มเติมจากส่วนที่สถาบันการเงินเข้าไปร่วมลงทุนได้ โดยทั้ง 3 สถาบันการเงินได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนดังกล่าวภายใน 31 ธันวาคม 2558 เพื่อดำเนินการร่วมลงทุนกับ SMEs ตามพันธกิจของกองทุน ผลการดำเนินงาน : ธนาคารออมสิน อนุมัติร่วมลงทุนจำนวน 21 ราย วงเงิน 460 ล้านบาท ธพว. อนุมัติร่วมลงทุนจำนวน 30 ราย วงเงิน 558 ล้านบาท ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) อนุมัติร่วมลงทุนจำนวน 7 ราย วงเงิน 602 ล้านบาท

2.1.10.3 การกำหนดแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้น ซึ่งรวมถึง FinTech Startups ผ่านมาตรการภาษี

1) มาตรการภาษีสำหรับบุคคลธรรมดา

1.1) การลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ลงทุนโดยตรงในวิสาหกิจเริ่มต้น (Angel Investor) โดยยกเว้นเงินได้สำหรับเงินที่จ่ายเพื่อลงทุนหรือลงทุนในการจัดตั้งหรือเพิ่มทุนของวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) โดยสามารถลดหย่อนภาษีได้สูงสุด 100,000 บาท โดยกำหนดเงื่อนไข ดังนี้ 1) ต้องเป็น Startup ที่จดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคล ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2558 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2562 2) ชำระหรือจ่ายเงินลงทุนภายในวันที่ 1 มกราคม 2562 ถึง วันที่ 31 ธันวาคม 2562 และ (3) ต้องถือหุ้นใน Startup ไม่น้อยกว่า 2 ปีต่อเนื่องกัน

1.2) การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ลงทุนผ่านกิจการเงินร่วมลงทุน โดยยกเว้นภาษีเงินได้ที่เกิดจากเงินปันผลและกำไรจากการขายหรือโอนหุ้นผ่านกิจการเงินร่วมลงทุน (CVC) หรือรายได้จาก CVC ที่เล็กกว่าเป็นเวลา 10 ปีหรือ 10 รอบระยะเวลาบัญชี

2) มาตรการภาษีสำหรับนิติบุคคล

2.1) ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ประกอบกิจการเงินร่วมลงทุน โดยยกเว้นภาษีเงินได้ที่เกิดจากเงินปันผล กำไรจากการขายหรือโอนหุ้น เป็นเวลา 10 รอบระยะเวลาบัญชี นับแต่วันที่จัดแจ้งกับสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) โดยนับวันที่จัดแจ้งเป็นรอบระยะเวลาบัญชีแรก โดยกำหนดเงื่อนไข ดังนี้ (1) CVC เป็นบริษัทที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย (2) CVC มีทุนชำระแล้วในวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชีตั้งแต่ 20 ล้านบาทขึ้นไป และ (3) CVC จัดแจ้งต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ภายใน 31 ธันวาคม 2561

2.2) ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เป็น Startup

(1) ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 5 รอบระยะเวลาบัญชี โดยกำหนดเงื่อนไขดังนี้ (1) จดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคล ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2558 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2562 (2) มีทุนชำระแล้วในวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชี ไม่เกิน 5 ล้านบาท และมีรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีไม่เกิน 30 ล้านบาท ทั้งนี้ต้องมีรายได้ของอุตสาหกรรมเป้าหมายไม่น้อยกว่า 80% ของรายได้ทั้งหมดในรอบระยะเวลาบัญชี (3) ยื่นคำร้องและได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพากร และ (4) ไม่ใช่สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

(2) หักจ่ายค่าจัดตั้ง ค่าทำบัญชี ค่าสอบบัญชี ได้ 2 เท่า เป็นเวลา 5 รอบระยะเวลาบัญชี โดยกำหนดเงื่อนไข ดังนี้ (1) เป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน

จำกัด ที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยและจัดตั้งภายในวันที่ 10 สิงหาคม 2559 ถึง 31 ธันวาคม 2561 และ (2) มีทุนชำระแล้วในวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชี ไม่เกิน 5 ล้านบาท และมีรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีไม่เกิน 30 ล้านบาท

(3) หักจ่ายการทำ Research, Development and Innovation ได้สูงสุดร้อยละ 300 โดยต้องเป็นรายจ่ายที่เกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2558 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2562 ทั้งนี้ต้องเป็น Startup ที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

2.1.11 แนวคิดและหลักการความร่วมมือในระดับทวิภาคี หรือในระดับภูมิภาค เพื่อช่วยส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech

2.1.11.1 ความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ

1) ความตกลงร่วมมือด้าน FinTech (FinTech Cooperation Agreement-CA) ระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทยและธนาคารกลางสิงคโปร์

เมื่อเดือนกรกฎาคม 2560 ธนาคารแห่งประเทศไทย และธนาคารกลางสิงคโปร์ (MAS) ได้ลงนามความตกลงร่วมมือด้าน FinTech (FinTech Cooperation Agreement-CA) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยพัฒนาระบบนิเวศทางการเงินของประเทศไทย สิงคโปร์และอาเซียน โดยความตกลงดังกล่าวจะช่วยให้อาณาเขตแห่งประเทศไทยและธนาคารกลางสิงคโปร์สามารถแบ่งปันข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มของตลาดเกิดใหม่และผลของการกำกับดูแล รวมทั้งสนับสนุนความร่วมมือระหว่างบริษัท FinTech ที่เป็นคู่ค้ากัน ความตกลงฉบับนี้เป็นการแสดงถึงเจตจำนงของธนาคารกลางทั้งสองในการร่วมกันศึกษาความเป็นไปได้เกี่ยวกับโครงการนวัตกรรม โดยเฉพาะการให้บริการทางการเงินข้ามพรมแดน

2) ความตกลงร่วมมือด้าน FinTech ระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทย และธนาคารกลางเขตบริหารพิเศษฮ่องกง

ธนาคารแห่งประเทศไทย และธนาคารกลางเขตบริหารพิเศษฮ่องกง (HKMA) ได้ร่วมลงนามในความตกลงร่วมมือด้าน FinTech เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2562 เพื่อผลักดันความร่วมมือระหว่างสองธนาคารกลางในการสนับสนุน FinTech โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ในการส่งเสริมนวัตกรรมทางการเงิน และการเข้าร่วมโครงการนวัตกรรมทางการเงินใหม่ ๆ ร่วมกัน ซึ่งหนึ่งในความร่วมมือที่อยู่ระหว่างดำเนินการคือ โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้สกุลเงินดิจิทัลจำลองที่ออกโดยธนาคารกลาง (Central Bank Digital Currency: CBDC) ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย และ HKMA ได้นำความรู้และประสบการณ์จากโครงการ CBDC ของแต่ละธนาคารกลาง ได้แก่ Project LionRock ของ HKMA และโครงการอินทนนท์ (Project Inthanon) ของธนาคารแห่งประเทศไทยมาประยุกต์ใช้ในการโอนเงินข้ามประเทศระหว่างธนาคาร

– Project LionRock ดำเนินการโดย HKMA ร่วมกับ Hong Kong Interbank Clearing Limited ธนาคารที่มีสิทธิ์ออกธนบัตรของฮ่องกง 3 แห่ง และบริษัท R3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ นัยยะ ประโยชน์ และความท้าทายในการใช้ CBDC บนเทคโนโลยีการประมวลผลแบบกระจายศูนย์ (Distributed Ledger Technology: DLT) ผ่านการทำ

ธุรกรรมการโอนเงินระหว่างธนาคารพาณิชย์ภายในเขตบริหารพิเศษฮ่องกง การชำระเงินของธุรกิจรายใหญ่ และการใช้กลไก Deliveryversus-Payment (DvP) ในการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์

– โครงการอินทนนท์ (Project Inthanon) ดำเนินการโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ร่วมกับบริษัท R3 และธนาคารพาณิชย์ที่เข้าร่วมโครงการ 8 แห่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและทดสอบระบบต้นแบบการโอนเงินภายในประเทศด้วยสกุลเงินดิจิทัลจำลองที่ออกโดยธนาคารกลาง โดยศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเทคโนโลยีการประมวลผลแบบกระจายศูนย์ (Distributed Ledger Technology: DLT) มาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินของประเทศ และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเรียนรู้เทคโนโลยีร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.1.11.2 ความร่วมมือด้าน FinTech ในต่างประเทศ

UK FinTech Bridge Pilot Program

โครงการได้ริเริ่มเมื่อปี 2559 โดยทบวงการค้าและการลงทุนแห่งสหราชอาณาจักร (The Department for International Trade-DIT) ได้ร่วมมือกับกระทรวงการคลัง (Her Majesty's Treasury) ทำความตกลงระหว่างรัฐกับรัฐ ร่วมกับประเทศออสเตรเลีย เขตบริหารพิเศษฮ่องกง สาธารณรัฐประชาชนจีน สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ เป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกำกับดูแลเพื่อที่จะเชื่อมโยงตลาดของทั้งสองประเทศให้เข้าถึงได้มากยิ่งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีกับสหราชอาณาจักร และลดอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเทคโนโลยีหรือกฎระเบียบ โดยจะมีการปรับเปลี่ยนนโยบายให้เหมาะสมกับโครงสร้างของแต่ละบริษัทที่เข้าร่วมโครงการ

โครงการนี้ได้รับความสนใจอย่างมาก ในแต่ละปีจะมีบริษัทที่ได้รับการคัดเลือกจำนวน 10 บริษัท เพื่อเป็นตัวแทนในการพัฒนาด้าน FinTech ร่วมกับสหราชอาณาจักร เป็นระยะเวลา 10 เดือน โดยบริษัทจะได้รับการพัฒนาจาก DIT ทั้งการอบรม และการให้คำแนะนำให้เหมาะสมกับแต่ละบริษัท

โดยผู้เข้าร่วมของประเทศออสเตรเลีย ได้แก่ Crowd2Fund, Disberse, Fractal, pirx, Recordsure, Smart Pension, Thyngs, TradingHub และ TrueLayer และ ผู้เข้าร่วมของเขตบริหารพิเศษฮ่องกง ได้แก่ Amplyfi, Artificial Labs, ComplyAdvantage, Delio, Novastone, Onfido, Paymentology, Seedrs, Trade Ledger และ TransferWise

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ (2560: 1–23) จัดทำรายงานเรื่อง การปฏิรูประบบรองรับนวัตกรรมทางการเงิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้ระบบการเงินไทยมีการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินที่น่าเสนอผลิตภัณฑ์และบริการที่หลากหลาย (Innovative Products & Services) เข้าถึงผู้บริโภคได้ทั่วถึงโดยผู้ให้บริการสามารถให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ มีมาตรการบริหารความเสี่ยงและคุ้มครองผู้ใช้บริการที่เหมาะสม ด้วยการใช้เทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech) ใหม่ ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับการแข่งขันและการเติบโตอย่างยั่งยืนของ FinTech ประเทศไทย อันจะเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ทุกภาคส่วน ทั้งระบบการเงินไทยโดยรวม ที่ทำให้มีสภาพแวดล้อม (Ecosystem) ที่เกิดความร่วมมือในการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินอย่างยั่งยืน

และผลักดันให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานกลางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันและลดการลงทุนซ้ำซ้อน รวมทั้งส่งเสริมให้มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำเทคโนโลยีใหม่มาประยุกต์ใช้ให้เกิดผลิตภัณฑ์และบริการที่หลากหลายและสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้ในวงกว้าง โดยการปฏิรูปนี้ช่วยให้ (1) ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทุกที่ ทุกเวลา โดยผู้บริโภคต้องได้รับข้อมูลที่เพียงพอต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่หลากหลาย ในราคาที่เป็นธรรมและมีความรู้ความเข้าใจในการใช้บริการนวัตกรรมทางการเงินได้อย่างปลอดภัย (2) ผู้ให้บริการไทยสามารถแข่งขันได้ทั้งในประเทศและในระดับภูมิภาค และควรนำเทคโนโลยีมาช่วยในการบริหารความเสี่ยง และการปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Regulatory Technology : RegTech) และ (3) ผู้กำกับดูแลเข้าไปมีส่วนร่วมกับภาคธุรกิจมากขึ้น มีการกำกับดูแลในเชิงรุก โดยการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการกำหนดนโยบายหรือหลักเกณฑ์การกำกับดูแลที่เหมาะสม ไม่เป็นอุปสรรคหรือเพิ่มต้นทุนในการพัฒนา FinTech ตลอดจนปรับปรุงกระบวนการกำกับตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพยืดหยุ่นและรวดเร็วมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิรูประบบรองรับนวัตกรรมทางการเงินสำเร็จเร็วขึ้น จะต้องผลักดันผ่านกลไกที่สำคัญ คือ มีกฎหมายที่มีความสมดุลระหว่างการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับการส่งเสริมให้เกิดระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมทางการเงิน มีการประสานความร่วมมือของหน่วยงานกำกับดูแล มีคำสั่งทางการบริหารเพื่อการปฏิรูปนวัตกรรมทางการเงิน และมีการกำหนดเป้าหมายและวัดผลสัมฤทธิ์ของประชาชน

2.2.2 K-Econ Analysis (2559: 1–6) วิเคราะห์วิจัยเรื่อง FinTech กับสถาบันการเงินไทย : คู่แข่งหรือพันธมิตร? ได้วิเคราะห์ว่า บทบาทของ FinTech ปัจจุบันทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศกระจายไปในผลิตภัณฑ์และบริการหลักของสถาบันการเงิน ทั้งในด้านธุรกรรมที่เกี่ยวกับการชำระเงิน (Payment) และโอนเงิน (Transfers) ธุรกรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการเงินส่วนบุคคล (Personal Financing) และธุรกรรมที่เกี่ยวกับการให้สินเชื่อและเงินทุน (Lending & Financing) ประกันชีวิตหรือประกันภัย (Insurance) ซึ่งลูกค้ารายย่อย มักเป็นกลุ่มลูกค้าเป้าหมายของ FinTech เนื่องจากแม้จะมีปริมาณธุรกรรมต่อรายในระดับที่ไม่สูงนัก แต่ก็เป็ตลาดที่มีขนาดใหญ่ และอัตราการใช้บริการทางการเงินต่ำกว่าลูกค้ากลุ่มอื่น ๆ ส่วนลูกค้าธุรกิจ การเจาะตลาดของ FinTech จะใช้เวลามากกว่า เนื่องจากผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินสำหรับลูกค้าธุรกิจมีความซับซ้อน และลักษณะเฉพาะมากกว่า อีกทั้งธุรกรรมมีวงเงินสูง จึงทำให้หลายกรณีต้องขออนุญาตจากทางการ สำหรับธนาคารมอง FinTech ว่าเป็นการนำจุดเด่นของนวัตกรรมมาใช้เติมเต็มบริการและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ซึ่งทำให้ลูกค้าได้รับประโยชน์ผ่านบริการที่เร็วขึ้น ลดค่าใช้จ่ายลง และสะดวกมากขึ้น

2.3 สรุปกรอบแนวคิด

ที่ผ่านมารัฐบาลโดยกระทรวงการคลังได้ดำเนินโครงการเพื่อพัฒนา Digital Infrastructure ระดับประเทศ ได้แก่ โครงการ National e-Payment Master Plan และโครงการพัฒนาระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล (Digital Identity Authentication) และได้มีการปรับปรุงกฎหมายและแนวทางการกำกับดูแลให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech อีกทั้งยังได้จัดทำมาตรการทางการเงินเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับ FinTech อย่างหลากหลาย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังขาดปัจจัยพื้นฐานอื่นที่สำคัญ โดยเฉพาะการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการผ่านปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจาก

ด้านการเงิน เช่น การจัดทำโครงการบ่มเพาะและพัฒนาผู้ประกอบการ การให้ความรู้ในการจัดทำนวัตกรรมตัวอย่าง (Proof of Concept) เป็นต้น รวมทั้งการสร้างเครือข่ายและพัฒนา Ecosystem ของอุตสาหกรรม FinTech เพื่อการส่งเสริมความสามารถหรือศักยภาพ เป็นต้น

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ FinTech ที่หลากหลายจะทำให้อุตสาหกรรม FinTech ในประเทศไทยเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน ดังนั้น จึงเห็นความจำเป็นในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech และจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ดำเนินการสนับสนุนอุตสาหกรรม FinTech และ FinTech Startups เพื่อปิดช่องว่างเชิงนโยบาย (Policy Gap) และเพื่อให้ประเทศไทยสูญเสียโอกาสในการเพิ่มรายได้จากเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคตต่อไป

บทที่ 3

ผลการศึกษา

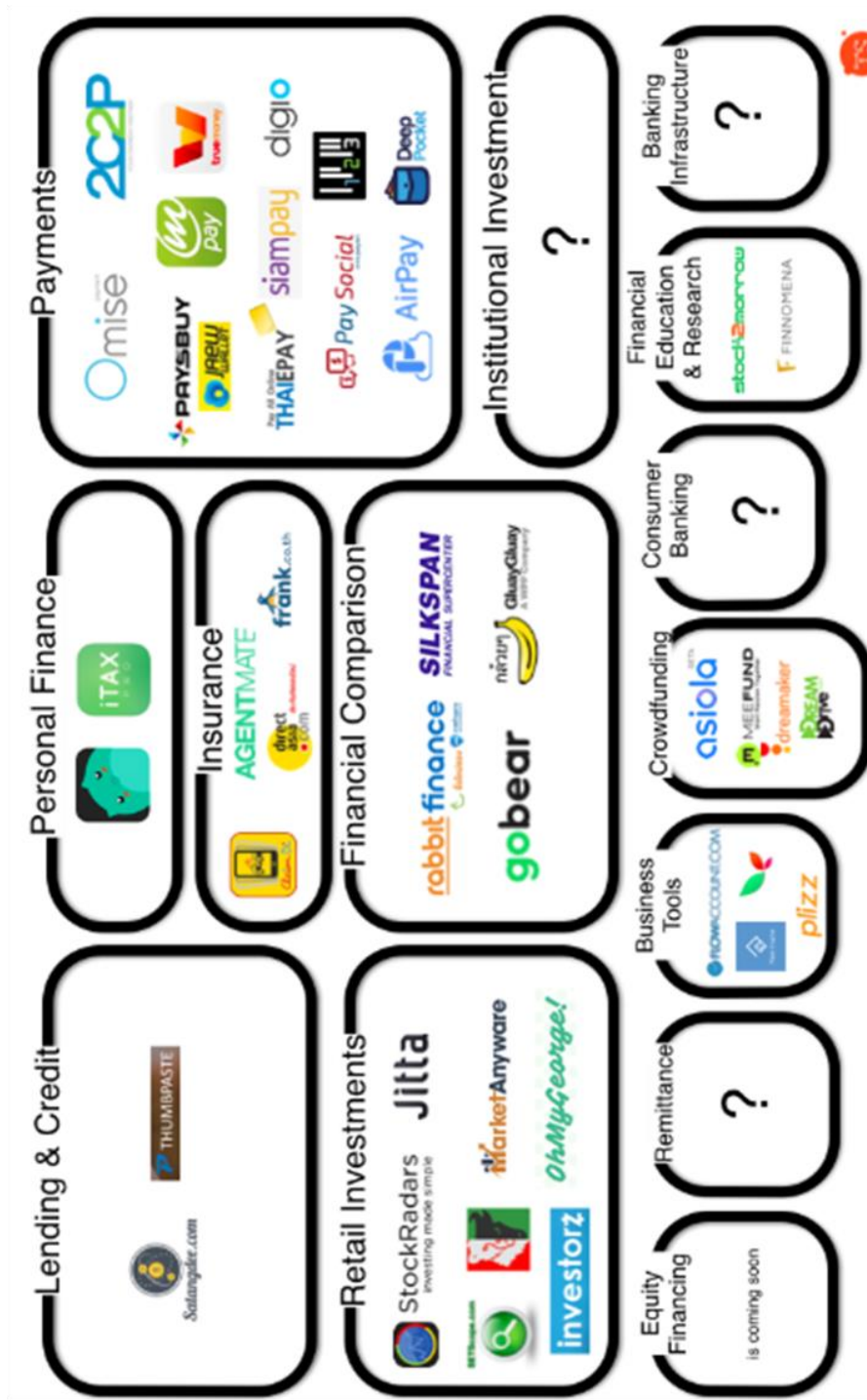
3.1 FinTech ในประเทศไทย

นับตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นมา วิสาหกิจเริ่มต้น (Startups) หันมาประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ที่มีความรวดเร็วและช่วยลดต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ มากขึ้น โดย Startups ในภาคการเงินการธนาคาร ก็ได้นำเทคโนโลยีมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์และบริการในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาและนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการในรูปแบบใหม่ ๆ แก่ผู้บริโภค ซึ่ง Startups เหล่านี้เรียกว่า FinTech Startups (Financial Technology Startups)

การนำ FinTech มาประยุกต์ใช้ในการให้บริการทางการเงินไม่ได้เป็นที่สนใจเฉพาะผู้ประกอบการรายใหม่ ๆ เท่านั้น แต่ผู้ประกอบการรายเดิมในภาคการเงินการธนาคาร (เช่น ธนาคารพาณิชย์ ผู้ให้บริการโอนเงินระหว่างประเทศ ผู้ให้บริการเกี่ยวกับการลงทุน ผู้ให้บริการประกันภัย เป็นต้น) ต่างก็ให้ความสนใจในการนำเทคโนโลยีมาใช้ และร่วมเป็นพันธมิตรกับ FinTech Startups และลงทุนใน FinTech ด้วยความนิยมในการใช้ FinTech ทำให้ปัจจุบันจำนวนผู้ประกอบการ FinTech Startups ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติเติบโตอย่างรวดเร็ว

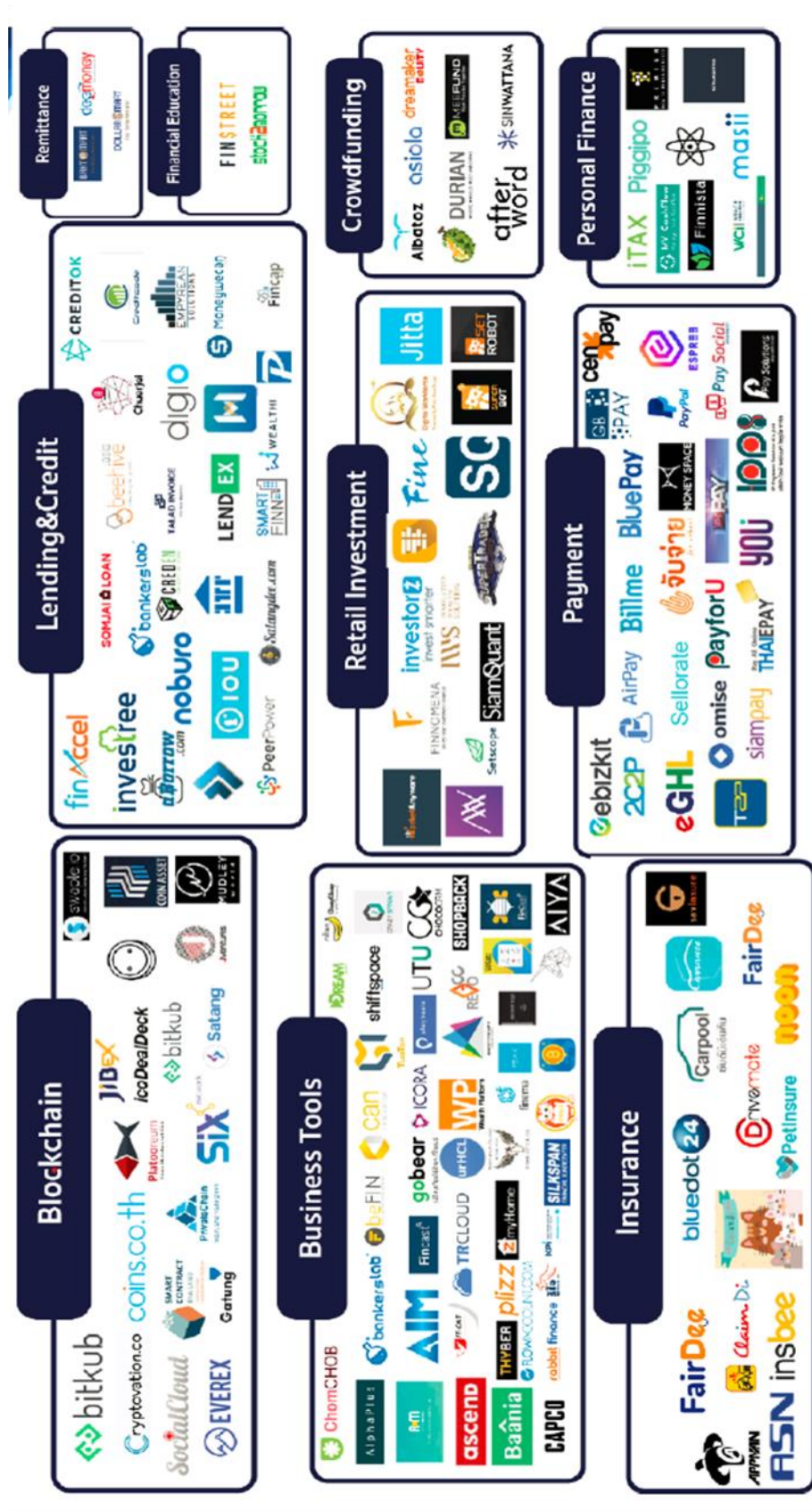
3.1.1 การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรม FinTech ในประเทศไทย

อุตสาหกรรม FinTech ในประเทศไทยเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง จากรายงาน Thailand Economic Monitor: Harnessing FinTech for Financial Inclusion July 2019 ของธนาคารโลกพบว่า ในปัจจุบันมีบริษัทที่ประกอบธุรกิจ FinTech ในประเทศไทยจำนวน 140 บริษัท โดยประมาณร้อยละ 50 ของบริษัทดังกล่าวเป็น FinTech Startups และร้อยละ 43 ของบริษัททั้งหมดดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการชำระเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ ในระยะเวลา 3-4 ปีที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าบริษัทที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับ FinTech มีจำนวนเติบโตขึ้นและมีประเภทธุรกรรมที่หลากหลายมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี 2559 และ 2561 จากข้อมูลของสมาคมฟินเทคประเทศไทย ในภาพที่ 4 และภาพที่ 5

ภาพที่ 4 บริษัทที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับ FinTech ในปี 2559 แยกตามประเภทธุรกรรม

ที่มา: สมาคมฟินเทคประเทศไทย

ภาพที่ 5 บริษัทที่ทำธุรกรรมเกี่ยวกับ FinTech ในปี 2561 แยกตามประเภทธุรกรรม

ที่มา: สมาคมฟินเทคประเทศไทย

3.1.2 ปัจจัยท้าทายของอุตสาหกรรม FinTech ในประเทศไทย

แม้ว่าอุตสาหกรรม FinTech ของไทยเจริญเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่เติบโตในอัตราที่ช้ากว่าประเทศในภูมิภาคอาเซียน จากรายงาน ASEAN FinTech Census 2018 ของบริษัท อีวาย จำกัด ซึ่งเป็นรายงานที่ศึกษาภูมิทัศน์ของอุตสาหกรรม FinTech (FinTech Landscape) ของ 6 ประเทศในภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ ประเทศไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม และฟิลิปปินส์ พบว่า ประเทศไทยมีจำนวน FinTech Startups 128 บริษัท ซึ่งอยู่ในระดับที่น้อยกว่าประเทศสิงคโปร์ซึ่งมี 490 บริษัท อินโดนีเซียมี 262 บริษัท และมาเลเซียมี 196 บริษัท

สำหรับการสนับสนุน FinTech Startups ในการคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์นั้น รายงานดังกล่าวพบว่า ประเทศไทยมีหน่วยงานหรือศูนย์ที่ทำหน้าที่เป็นผู้บ่มเพาะ (Incubator) ผู้เร่งพัฒนา (Accelerator) และห้องทดลองด้านนวัตกรรม (Innovation Lab) น้อยที่สุดใน 6 ประเทศ โดยประเทศไทยมีหน่วยงานลักษณะดังกล่าวเพียง 6 แห่ง เทียบกับประเทศฟิลิปปินส์ ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์ มี 52 แห่ง เวียดนาม มี 24 แห่ง อินโดนีเซีย มี 20 แห่ง และมาเลเซีย มี 10 แห่ง นอกจากนี้ รายงานยังพบว่า ผู้ประกอบการ FinTech ที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่ารัฐบาลควรกำหนดนโยบายและดำเนินการเพื่อส่งเสริม FinTech Ecosystem และส่งเสริมการแข่งขัน และเห็นว่ารัฐบาลยังสามารถส่งเสริมอุตสาหกรรมได้ดีกว่าที่ดำเนินการในปัจจุบันอีกด้วย

ปัจจัยท้าทายที่ FinTech Startups ในประเทศไทยมีจำนวนยังไม่มากและไม่มีผู้ทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนา FinTech เพียงพอเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนแล้ว อุตสาหกรรม FinTech ในประเทศไทยซึ่งยังอยู่ในระยะเริ่มต้น จะต้องพบกับความท้าทายจากผู้ให้บริการ FinTech จากต่างประเทศที่เริ่มเข้ามาแข่งขันและให้บริการนวัตกรรมทางการเงินในประเทศมากขึ้น อาทิ บริการ Alipay ซึ่งผู้ให้บริการจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้เข้ามาเป็นพันธมิตรกับผู้ให้บริการการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของไทย เพื่อให้บริการรับชำระเงินผ่านโทรศัพท์มือถือ บริการ Samsung Pay จากประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งให้บริการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านโทรศัพท์มือถือของ Samsung บางรุ่นที่เชื่อมต่อกับบัตรเครดิตของธนาคารในประเทศไทย เป็นต้น

จากกระแสดังกล่าวทำให้มีความตื่นตัวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สถาบันการเงินในประเทศไทยและบริษัทจำกัดและบริษัทมหาชน จำกัด หลายแห่ง ที่ได้มีการตั้งกองทุน Corporate Venture Capital เพื่อที่จะลงทุนในบริษัท FinTech ทั้งในและต่างประเทศเพื่อแสวงหาการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้งาน โดยเบื้องต้นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้รวบรวมรายชื่อ Corporate Venture Capital ไว้ประมาณ 18 แห่งด้วยกัน จากการประชุมเสวนาครั้งล่าสุดเมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2561 พบว่าปัญหาในการลงทุนกับบริษัท FinTech ในประเทศไทยคือจำนวนและคุณภาพของบริษัทเหล่านี้ยังไม่มีความสามารถหรือศักยภาพเทียบเคียงกับบริษัท FinTech ในประเทศอื่น ๆ ได้อย่างทัดเทียม ดังนั้น ปัญหาในการส่งเสริมบริษัท FinTech ในประเทศไทยมิใช่ปัญหาด้านการขาดเงินทุนเพียงมิติเดียว

อนึ่ง ความหลากหลายของประเภทของผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับ FinTech ก็มีความหลากหลายตามผลิตภัณฑ์ทางการเงิน อาทิ Lending, Wealth Management, Personal Finance, Insurance, Robo-Advisor, Predictive Analytics เป็นต้น ตลอดจน Compliance และ

Blockchain ทำให้ลักษณะการพัฒนาระบายตัวไม่ทั่วถึง หากมีการส่งเสริมความสามารถหรือศักยภาพในผลิตภัณฑ์ FinTech ที่หลากหลายจะสามารถทำให้อุตสาหกรรม FinTech ในประเทศไทย เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

3.2 สภาพปัญหาและความสำคัญ

3.2.1 การสนับสนุนของภาครัฐในการส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech

แม้กรุงเทพฯ จะมีธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับ FinTech Startups มากเป็นอันดับสองของภูมิภาคอาเซียน และมีศักยภาพในการเป็น Regional FinTech แต่กรุงเทพฯ ยังขาดปัจจัยพื้นฐานในการสนับสนุน FinTech โดยเฉพาะการสนับสนุนจากภาครัฐ จากรายงานของบริษัท Deloitte จำกัด แห่งสหราชอาณาจักร ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลจาก 44 เมืองสำคัญที่เป็นที่รวมตัวของ FinTech Startups (Hub) พบว่า ในปี 2559 ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับ FinTech มีจำนวน 1,436 รายการ คิดเป็นมูลค่ากว่า 17.4 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (สำหรับประเทศไทยมีปริมาณธุรกรรมประมาณ 19 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) และมีแนวโน้มที่ FinTech Startups จะเติบโตอีกมากทั่วโลก

นอกจากนี้ บริษัท Deloitte จำกัด แห่งสหราชอาณาจักร ได้ประเมินศักยภาพของกรุงเทพฯ ในฐานะศูนย์กลางเทคโนโลยีทางการเงินแห่งหนึ่งพบว่า แม้ว่ากรุงเทพฯ จะมีธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับ FinTech มากเป็นอันดับสองของอาเซียนและมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางทางเทคโนโลยีทางการเงิน แต่กรุงเทพฯ ยังขาดปัจจัยพื้นฐานในการสนับสนุน FinTech เนื่องจากเมื่อพิจารณาการสนับสนุนจากภาครัฐพบว่า กรุงเทพฯ ได้คะแนนระดับสองจากห้าระดับ (ระดับ 1 ต่ำสุด และระดับ 5 สูงสุด) และถึงแม้ว่าหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแล ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้จัดทำแนวทางทดสอบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สำหรับผู้ให้บริการทางการเงินภายใต้การกำกับ แต่กรุงเทพฯ ยังคงได้คะแนนเพียงระดับสองจากห้าระดับเท่านั้น ดังนั้น ภาครัฐและหน่วยงานกำกับดูแลควรให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อให้กรุงเทพฯ สามารถเป็นศูนย์กลางทางเทคโนโลยีทางการเงินได้อย่างแท้จริง

3.2.2 การดำเนินการของภาครัฐเพื่อส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลของประเทศ

ในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ เพื่อให้ผู้ให้บริการและผู้ให้บริการทางการเงินสามารถทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างสะดวกและปลอดภัย อันเป็นการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของภาครัฐ ทั้งนี้ รัฐบาลโดยกระทรวงการคลังได้ดำเนินการผลักดันโครงการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.2.2.1 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ

คณะรัฐมนตรีในคราวการประชุม เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2558 ได้มีมติเห็นชอบในหลักการของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (แผนยุทธศาสตร์ National e-Payment) เพื่อผลักดันการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์และขับเคลื่อนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) โครงการที่ 1 ระบบการชำระเงินแบบ Any ID และโครงการที่ 2 การขยายการใช้บัตร โดยทั้ง 2 โครงการ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินของประเทศไทยให้สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย และเป็นช่องทางในการจ่ายเงินสวัสดิการจากภาครัฐสู่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการส่งเสริมการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่มีค่าธรรมเนียมต่ำ แทนการใช้เงินสด โดยโครงการดังกล่าวได้มีการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) มีระบบพร้อมเพย์ ซึ่งเป็นระบบการชำระเงินและโอนเงินโดยใช้เลขที่บัตรประจำตัวประชาชนและ/หรือหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ลงทะเบียนกับสถาบันการเงิน แทนการใช้เลขบัญชีธนาคาร โดยปัจจุบันมีผู้ลงทะเบียนพร้อมเพย์ทุกประเภทแล้ว จำนวน 47 ล้านราย และมีปริมาณธุรกรรมทั้งสิ้น 1.1 พันล้านรายการ คิดเป็นมูลค่าธุรกรรมทั้งสิ้น 5.8 ล้านล้านบาท (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2561) นอกจากนี้ ยังมีบริการต่อยอดบนโครงสร้างพื้นฐานพร้อมเพย์ เช่น การเชื่อมโยง e-Wallet และบัญชีธนาคาร บริการชำระบิลข้ามธนาคาร (Cross-bank Bill Payment) บริการเตือนเพื่อจ่าย (PayAlert) บริการชำระเงินด้วย Thai Standard QR Code ที่วางจุดรับได้กว่า 3 ล้านแห่งทั่วประเทศ เป็นต้น

(2) การขยายการใช้บัตร โดยการยกเว้นค่าใช้จ่ายในการติดตั้งอุปกรณ์รับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (เครื่อง Electronic Data Capture : EDC) การลดค่าธรรมเนียมและยกเว้นค่าธรรมเนียมในการรับบัตรเดบิต โดยปัจจุบันได้มีการติดตั้งเครื่อง EDC แล้วทั้งสิ้นจำนวน 768,103 เครื่อง

2) โครงการที่ 3 ระบบภาษีและเอกสารธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์

โครงการที่ 3 เป็นโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Tax Invoice) และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (e-Receipt) เพื่ออำนวยความสะดวกและลดขั้นตอนในการจัดทำ รวมทั้งการนำส่งรายงานการทำธุรกรรมทางการเงิน และการนำส่งภาษีเมื่อมีการชำระเงินผ่านระบบ e-Payment โดยโครงการดังกล่าวได้มีการดำเนินการ ดังนี้

กระทรวงการคลังได้ดำเนินการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านพร้อมเพย์ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2560 และมีการจัดทำระบบ e-Tax Invoice และ e-Receipt ซึ่งเป็นระบบสำหรับจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งได้มีการเปิดให้บริการแล้วในปี 2560 ซึ่งถือเป็นการลดต้นทุนในการจัดทำและนำส่งเอกสารของภาคธุรกิจ นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ (e-Donation) เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริจาคสามารถใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีได้โดยไม่ต้องเก็บหลักฐานการบริจาคซึ่งระบบดังกล่าวได้มีการเปิดใช้งานแล้วเมื่อเดือนธันวาคม 2560 นอกจากนี้ กระทรวงการคลังได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากรเพื่อรองรับระบบภาษีและเอกสารธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment เช่น การนำส่งภาษีหัก ณ ที่จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Withholding Tax) เป็นต้น ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้วเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2561

3) โครงการที่ 4 e-Payment ภาครัฐ

โครงการที่ 4 เป็นโครงการที่มุ่งเน้นการบูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคมและพัฒนาระบบการจ่ายเงินภาครัฐทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยโครงการดังกล่าวได้มีการดำเนินการ ดังนี้

(1) โครงการบูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคม เป็นโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ภาครัฐมีฐานข้อมูลกลางในการดูแลให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมแก่ประชาชน เพื่อบูรณาการจัดระบบการแจ้งสิทธิ การตรวจสอบสิทธิสวัสดิการสังคม การประเมินและตรวจสอบการใช้สิทธิสวัสดิการสังคมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งกระทรวงการคลังโดยกรมบัญชีกลางได้แบ่งการทำงานออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ก. บูรณาการการจ่ายเงินสวัสดิการสังคมด้วยพร้อมเพย์ จำนวน 6 สวัสดิการ ประกอบด้วย (1) เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด (2) เงินช่วยเหลือเยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (3) เบี้ยความพิการ (4) เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ (5) เงินเดือนทหารกองประจำการ และ (6) ค่าป่วยการอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและจะขยายไปยังสวัสดิการอื่น ๆ ต่อไป

ข. บูรณาการการจ่ายเงินสวัสดิการสังคมโดยบัตร โดยเปิดให้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐแล้วในปี 2560 และปัจจุบันมีผู้มีสิทธิที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจำนวนทั้งสิ้น 14.5 ล้านราย มีการใช้จ่ายผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแล้วเป็นเงินทั้งสิ้น 67,759.45 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 20 มกราคม 2562)

ค. บูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคม เพื่อให้ภาครัฐมีฐานข้อมูลกลางในการให้ความช่วยเหลือประชาชนทุกราย ป้องกันการซ้ำซ้อนและสามารถติดตามประเมินผลการให้สวัสดิการแต่ละประเภท

(2) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการจ่ายเงินภาครัฐทางอิเล็กทรอนิกส์ มีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านการเงินของหน่วยงานภาครัฐอย่างครบวงจร ให้หน่วยงานทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 7,200 หน่วยงาน ใช้บริการด้านการจ่ายเงิน การรับเงินและการนำเงินส่งคลังผ่านระบบ Internet Banking ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ที่เรียกว่าระบบ KTB Corporate Online สำหรับภาครัฐ พร้อมทั้งติดตั้งเครื่อง EDC แล้ว จำนวน 6,807 หน่วยงาน

4) โครงการที่ 5 การให้ความรู้และส่งเสริมการใช้ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์

โครงการที่ 5 เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้แก่ประชาชนในการใช้บริการตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment โดยได้มีการจัดทำโครงการแจกโชคจากการใช้บัตรเดบิต โดยขอสนับสนุนเงินรางวัลจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนชำระเงินโดยใช้บัตรเดบิตหรือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐผ่านเครื่อง EDC มากขึ้น โดยกระทรวงการคลังร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมประชาสัมพันธ์ ธนาคารแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นต้น ได้มีการจ่ายเงินรางวัลไปแล้วทั้งสิ้น 69.9 ล้านบาท ให้กับผู้ได้รับรางวัล จำนวน 8,872 ราย (คงเหลือเงินในส่วนที่ไม่มีผู้รับรางวัล จำนวน 14.12 ล้านบาท ทั้งนี้ จากการดำเนินโครงการดังกล่าวส่งผลให้

ปริมาณบัตรเดบิตเพิ่มขึ้นเป็น 62 ล้านใบ ปริมาณธุรกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเดบิตอยู่ที่ 80.2 ล้านรายการ และมูลค่าการใช้บัตรในช่วงที่ดำเนินโครงการอยู่ที่ 148,975 ล้านบาท

3.2.2.2 โครงการพัฒนาระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Identification Platform)

เนื่องจากการทำธุรกรรมหรือการทำนิติกรรมสัญญาหลายประเภทในระบบเศรษฐกิจจำเป็นต้องมีการพิสูจน์ตัวตน การให้ความยินยอม การลงลายมือชื่อ หรือการแสดงเจตนาของผู้ทำธุรกรรมดังกล่าวและในอดีตที่ผ่านมา การพิสูจน์ตัวตนมักจะทำให้ผู้ใช้บริการ (ผู้ทำธุรกรรม) ต้องไปแสดงตนต่อผู้ให้บริการ เช่น หน่วยงานราชการ ธนาคารพาณิชย์ โรงพยาบาล เป็นต้น พร้อมส่งเอกสารหลักฐานในการพิสูจน์และยืนยันตัวตน จึงก่อให้เกิดความไม่สะดวก และก่อให้เกิดภาระต่อผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการทั้งภาครัฐและภาคเอกชนประกอบกับประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ยุคอิเล็กทรอนิกส์โดยที่มีการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างแพร่หลาย ดังนั้น หากการพิสูจน์และยืนยันตัวตนสามารถกระทำในรูปแบบดิจิทัลได้ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการ ซึ่งจะเป็นการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564

การพิสูจน์และยืนยันตัวในรูปแบบดิจิทัลจะลดภาระของประชาชน หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในฐานะผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการต่าง ๆ ที่ต้องมีการพิสูจน์และยืนยันตัวตนก่อนการใช้บริการ เช่น ประชาชนจะสามารถเปิดบัญชีธนาคารหรือขอสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์จากเครื่องคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์มือถือของตนเองได้โดยไม่ต้องไปแสดงตน เมื่อได้ดำเนินการพิสูจน์และยืนยันตัวตนและแสดงความจำนงค์ที่จะทำธุรกรรมดังกล่าวกับผู้ให้บริการระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายเป็นการเฉพาะ เป็นต้น

ดังนั้น เพื่อให้การพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลมีมาตรฐานความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ จึงจำเป็นต้องกำหนดแนวทางกำกับดูแลผู้ให้บริการระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล โดยการให้ใบอนุญาตแก่ผู้ประกอบการดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจระบบพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล จึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้มีผู้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานของระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล รวมถึงการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจดังกล่าว

ทั้งนี้ กระทรวงการคลัง กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมผลักดันโครงการดังกล่าว ซึ่งมีผลการดำเนินงานดังนี้

1) กระทรวงการคลังได้เสนอพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของไทยไม่ให้เป็นอุปสรรค รวมทั้งมีหลักการที่เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น ซึ่งการยืนยันตัวตนของบุคคลเป็นขั้นตอนสำคัญในการทำธุรกรรมในระบบเศรษฐกิจ แต่ที่ผ่านมาผู้ที่ประสงค์จะขอรับบริการจากผู้ประกอบการหรือหน่วยงานใด ๆ จะต้องทำการพิสูจน์และยืนยันตัวตนโดยการแสดงตนต่อผู้ให้บริการพร้อมกับต้องส่งเอกสารหลักฐาน ซึ่งเป็นภาระต่อผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการ สมควรกำหนดให้บุคคลสามารถพิสูจน์และยืนยันตัวตนผ่านระบบ

การพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลได้ โดยมีกลไกการควบคุมดูแลผู้ประกอบการธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ระบบดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือและปลอดภัย อันจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุน ในการตัดสินใจเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย โดยสะท้อนผ่านการประเมินจัดอันดับความยาก-ง่าย ในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) ตามแนวทางของธนาคารโลก (World Bank)

2) ภาครัฐและภาคเอกชนได้ร่วมกันพัฒนาระบบพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล ซึ่งเป็นระบบในการยืนยันตัวตนทางดิจิทัลของประเทศไทย โดยได้มีการจัดตั้งบริษัท National Digital ID (NDID) จำกัด ซึ่งเป็นความร่วมมือกันระหว่างธนาคารพาณิชย์ภายใต้สมาคมธนาคารไทย สมาคมบริษัทหลักทรัพย์ไทย สมาคมประกันชีวิตไทย สมาคมประกันวินาศภัยไทย และสมาคมการค้าผู้ให้บริการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ไทย รวมทั้งรัฐวิสาหกิจ ได้แก่ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ และบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด โดยจะดำเนินการให้บริการเชื่อมโยงฐานข้อมูลเกี่ยวกับการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการปกครอง กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ภาคเอกชน เป็นต้น ทั้งนี้ ระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลจะเป็นระบบกลางที่รองรับการยืนยันตัวตนผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้ข้อมูลจากบุคคลที่ 3 (Third Party) ในการพิสูจน์และยืนยันตัวตน ทั้งนี้ การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องได้รับความยินยอม (Consent) จากเจ้าของข้อมูลก่อนจึงสามารถนำข้อมูลนั้นไปใช้ได้

3.2.2.3 การพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

การทำธุรกรรมทางการเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักของความสำเร็จของอุตสาหกรรม FinTech นั้น จะเกิดขึ้นได้หากผู้ทำธุรกรรมมีความเชื่อมั่นในความมั่นคงและปลอดภัยของระบบทางอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น รัฐบาลจึงได้ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

1) พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 ได้ถูกตราขึ้นเพื่อให้การกำกับดูแลระบบการชำระเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล อันจะเป็นประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งเนื่องจากปัจจุบันการกำกับดูแลระบบการชำระเงินของสถาบันการเงินเป็นบทบาทสำคัญประการหนึ่งของธนาคารแห่งประเทศไทย ประกอบกับได้มีการกำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้กำกับดูแลหรือรับผิดชอบระบบการชำระเงินตามกฎหมายอื่นอีกด้วย เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลระบบการชำระเงินและบริการชำระเงินอย่างเป็นระบบ มีความเป็นเอกภาพ มีประสิทธิภาพ และทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ควรกำหนดให้การกำกับดูแลระบบการชำระเงินและบริการชำระเงินอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับเดียวกัน โดยกำหนดมาตรการในการกำกับดูแลด้วยการอนุญาตหรือขึ้นทะเบียน และบทกำหนดโทษทางปกครองและโทษอาญา นอกจากนี้ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ตามมาตรฐานสากลเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลทางกฎหมายที่สำคัญของการชำระเงินตลอดจนการให้ความคุ้มครองไม่ให้การชำระเงินมีการยกเลิกเพิกถอนในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการหรือสั่งพิทักษ์ทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย ซึ่งจะทำให้ระบบการชำระเงินของประเทศเกิดเสถียรภาพ ความมั่นคงและดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

2) พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้ถูกร่างขึ้นเพื่อป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวส่วนบุคคลที่มีเป็นจำนวนมากจนสร้าง

ความเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้การเก็บรวบรวม การใช้และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นการล่วงละเมิดสามารถทำได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว รวมทั้งก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจโดยรวมที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างแพร่หลาย แม้ว่าจะได้มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในบางเรื่อง แต่ก็ยังไม่มีหลักเกณฑ์ กลไก หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหลักการทั่วไป ประกอบกับในปัจจุบันอุตสาหกรรมข้อมูลโดยเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลได้ถูกผู้ให้บริการทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับ FinTech นำข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้ามาพัฒนาการให้บริการทางการเงินและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ดังนั้น การกำหนดหลักเกณฑ์ในการนำข้อมูลส่วนบุคคลมาใช้จะเป็นประโยชน์ทำให้ผู้ประกอบการมีแนวทางในการประกอบธุรกิจต่อไป

3) พระราชบัญญัติว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 ได้ถูกตราขึ้นเพื่อรองรับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการทำธุรกรรมหรือการติดต่อสื่อสาร จึงก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อภัยคุกคามและการก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์ที่สามารถส่งผลกระทบในวงกว้างได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งปัจจุบันยังทวีความรุนแรงมากขึ้น สร้างความเสียหายทั้งในระดับบุคคลและระดับประเทศ การป้องกันหรือรับมือกับภัยคุกคามหรือความเสี่ยงบนไซเบอร์จึงต้องอาศัยความรวดเร็วและการประสานงานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันและรับมือได้ทันสถานการณ์ และมีการดูแลรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถปกป้อง ป้องกันหรือรับมือกับสถานการณ์ด้านภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่ส่งผลกระทบหรืออาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการให้บริการหรือการประยุกต์ใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โครงข่ายโทรคมนาคม หรือการให้บริการโดยปกติของดาวเทียม ซึ่งกระทบต่อความมั่นคงของชาติในมิติต่าง ๆ อันครอบคลุมถึงความมั่นคงทางการทหาร ความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ได้อย่างเหมาะสม มีการดำเนินการที่รวดเร็วและมีความเป็นเอกภาพ พระราชบัญญัติดังกล่าวจึงได้กำหนดให้มีคณะกรรมการขึ้นเพื่อกำหนดมาตรการด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ของประเทศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลสัมฤทธิ์

4) พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างมาตรฐานการพิสูจน์และยืนยันตัวตนและยกระดับการทำธุรกรรมและนิติกรรมสัญญาทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น (2) กำหนดให้ผู้ให้บริการสามารถพิสูจน์และยืนยันตัวตนผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วยตัวเองได้ และ (3) สร้างระบบเพื่อให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานในกรณีที่ผู้ใช้บริการที่ผ่านการพิสูจน์และยืนยันตัวตนให้ความยินยอมในการส่งข้อมูล โดยการกำหนดแนวทางการพัฒนา กำกับดูแล และตรวจสอบผู้ให้บริการระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล ระบบทำการแทน และโครงข่ายระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลเป็นการเฉพาะ เพื่อให้กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความปลอดภัยน่าเชื่อถือ และการคุ้มครองผู้ใช้บริการ โดยจะต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนผู้ให้บริการตามกฎหมายดังกล่าว และรองรับพลวัตของเทคโนโลยีในอนาคต

3.2.3 ผลวิเคราะห์การศึกษาแนวทางส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech ในประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่ารัฐบาลไทยดำเนินนโยบายในการส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech สอดคล้องเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีวงจรเศรษฐกิจ ซึ่งรัฐบาลมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และสอดคล้องกับ The Porter's Diamond Model ใน 4 มิติ สรุปได้ดังนี้

3.2.3.1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินโครงการแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment และ National Identification Platform เพื่อให้ประชาชนมีความสะดวกสบายในการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนทำธุรกรรมทางการเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ความปลอดภัยทางไซเบอร์ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น เพื่อเพิ่มความมั่นใจให้ประชาชนและภาคธุรกิจอีกด้วย

3.2.3.2 การปรับปรุงแนวทางการกำกับดูแลผู้ให้บริการทางการเงินที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการให้บริการทางการเงินหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ซึ่งรวมถึงผู้ประกอบการ FinTech ผ่านโครงการ Regulatory Sandbox ซึ่งทำหน้าที่เหมือนสนามทดสอบสำหรับแนวคิดทางธุรกิจ ผลิตภัณฑ์ หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ แต่เป็นการทดสอบในตลาดจริง ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการหรือนักลงทุนสามารถทดสอบผลิตภัณฑ์หรือปรับแต่งโมเดลทางธุรกิจในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจหรือการประกอบกิจการที่ถูกควบคุมโดยผู้ประกอบการไม่ต้องกังวลว่าจะถูกดำเนินการทางกฎหมาย หากว่าแนวคิดทางธุรกิจหรือนวัตกรรมที่คิดสร้างขึ้นนั้นขัดกับกฎระเบียบที่ใช้บังคับอยู่ ทำให้ลดความเสี่ยงอันเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนแน่นอนของกฎระเบียบให้แก่ผู้ประกอบการ โดยในปัจจุบัน หน่วยงานที่กำกับดูแลผู้ให้บริการทางการเงินทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ได้จัดตั้ง Regulatory Sandbox สำหรับบริการทางการเงินหรือผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่หน่วยงานดังกล่าวกำกับดูแลแล้ว

3.2.3.3 การส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจ FinTech เข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ผ่านนโยบายกึ่งการคลัง (Quasi-fiscal Policy) รัฐบาลได้ส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งรวมถึงผู้ประกอบการในอุตสาหกรรม FinTech ให้เข้าถึงบริการทางการเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจผ่านมาตรการกึ่งการคลังต่าง ๆ เช่น สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ การค้ำประกันสินเชื่อ และการร่วมลงทุน เป็นต้น ซึ่งช่วยสนับสนุนให้ผู้ประกอบธุรกิจ FinTech มีต้นทุนการเงินที่ต่ำและสามารถแข่งขันได้

3.2.3.4 มาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมระบบนิเวศวิสาหกิจเริ่มต้นซึ่งรวมถึง FinTech Startups ของประเทศ รัฐบาลได้ส่งเสริมผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ซึ่งรวมถึง FinTech Startups ผ่านมาตรการภาษีต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมถึงมาตรการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่ Startups และการอนุญาตให้นำค่าใช้จ่ายจากการทำวิจัยและพัฒนานวัตกรรมมาลดหย่อนภาษี นอกจากนี้ ยังมีมาตรการเพื่อส่งเสริมให้นักลงทุนและบริษัทร่วมลงทุนหันมาสนใจลงทุนใน Startups โดยการลดหย่อนภาษีเงินได้สำหรับบุคคลหรือนิติบุคคลที่ลงทุนใน Startups

3.2.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับภาครัฐในการส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech

แม้ว่ารัฐบาลได้ดำเนินการทั้ง 4 มิติ เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการ FinTech การประเมินของบริษัท Deloitte จำกัด แห่งสหราชอาณาจักร ยังให้คะแนนการส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech ของภาครัฐอยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ ซึ่งสามารถสะท้อนได้ว่าการดำเนินงานดังกล่าว นั้นอาจยังไม่ครอบคลุมอุตสาหกรรม FinTech ทั้งระบบ โดยเฉพาะในมิติที่เกี่ยวข้องกับ FinTech Startups และการพัฒนา FinTech Ecosystem ที่นอกเหนือจากโครงสร้างพื้นฐานและกฎหมาย เช่น การสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ การสร้างบุคลากร เป็นต้น ทั้งนี้ ภาครัฐสามารถปิดช่องว่างทางนโยบาย (Policy Gaps) ข้างต้นได้ ดังนี้

3.2.4.1 FinTech Startups

เนื่องจากมาตรการทั้ง 4 มิติ ข้างต้นจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการที่สามารถคิดค้นนวัตกรรมที่สามารถนำมาใช้ในเชิงการค้าได้แล้วและได้ดำเนินธุรกิจได้ในระดับหนึ่ง แต่สำหรับผู้ที่จะเป็นผู้ประกอบการ และ FinTech Startups ที่ต้องการความช่วยเหลือที่ไม่ใช่การเงิน (Non-financial Assistance) เนื่องจากผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าวอยู่ในช่วง Incubation และ Acceleration ตามแนวทางส่งเสริม Startups ตามข้อ 2.5 ซึ่งในระยะดังกล่าว ผู้ประกอบการจะดำเนินการค้นคว้า พัฒนา และทดสอบการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการต้นแบบ (Proof of Concept : PoC) รวมทั้งการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงิน (Pitching) ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงต้องการการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่สำคัญต่าง ๆ การจัดหาสถานที่ทำงาน การวางระบบสนับสนุน (เช่น ระบบบัญชี จัดการทั่วไป เป็นต้น) คำปรึกษาจากที่ปรึกษามีอาชีพในสาขาต่าง ๆ (เช่น การปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องจากที่ปรึกษากฎหมาย การจัดการเกี่ยวกับภาษี การวางระบบบัญชี การบริหารทรัพยากรบุคคล เป็นต้น) คำแนะนำเบื้องต้นจากหน่วยงานกำกับดูแลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น)

นอกจากนี้ จากการวิจัยของ Hoffman และ Radojevich-Kelley พบว่า Startups ที่ได้รับการบ่มเพาะและพัฒนาจากโครงการ Incubation และ Acceleration นั้นมีสัดส่วนความอยู่รอด (Survival Rate) หรือโอกาสที่จะประสบความสำเร็จมากกว่า Startups ที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ดังนั้น ในการสนับสนุนอุตสาหกรรม และผู้ประกอบการ FinTech ภาครัฐควรพิจารณานโยบายส่งเสริมและผลักดันหน่วยงานที่ดำเนินโครงการ Incubation และ Acceleration อย่างจริงจังด้วย

3.2.4.2 FinTech Ecosystem

จากเดิมคำว่า “ระบบนิเวศ” หรือ Ecosystem เป็นคำที่ใช้ในนิเวศวิทยา ซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต ณ ที่ใดที่หนึ่ง แต่ในปัจจุบัน เมื่อประยุกต์มาใช้ในวงกว้าง จะหมายถึงองค์ประกอบแวดล้อมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องและครอบคลุมสิ่งที่สนใจ สำหรับ Startups ระบบนิเวศมักจะมุ่งเน้นองค์ประกอบที่จำเป็นในช่วงเกิดและเติบโต และหากจำแนกตาม Startup Genome (2017) ระบบนิเวศจะประกอบด้วย ดังนี้ (1) แรงงานที่มีทักษะ (Talent) (2) ประสบการณ์ของเมืองที่มีเทสตาร์ทอัพ (Startup Experience) (3) การเข้าถึงตลาด (Market Reach) (4) การระดมทุน (Funding) (5) สมรรถนะ (Performance) ซึ่งความสมบูรณ์ของ Ecosystem จะส่งผลกระทบต่อ

ต่อโอกาสการเจริญเติบโตของ Startups โดยในรายงานวิจัยเรื่อง ปัจจุบันและอนาคตของ Startups ของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่าองค์ประกอบหลักของ Ecosystem ในประเทศไทยคือการระดมทุนเนื่องจากมีช่องทางให้ Startups ลงทุนที่หลากหลาย

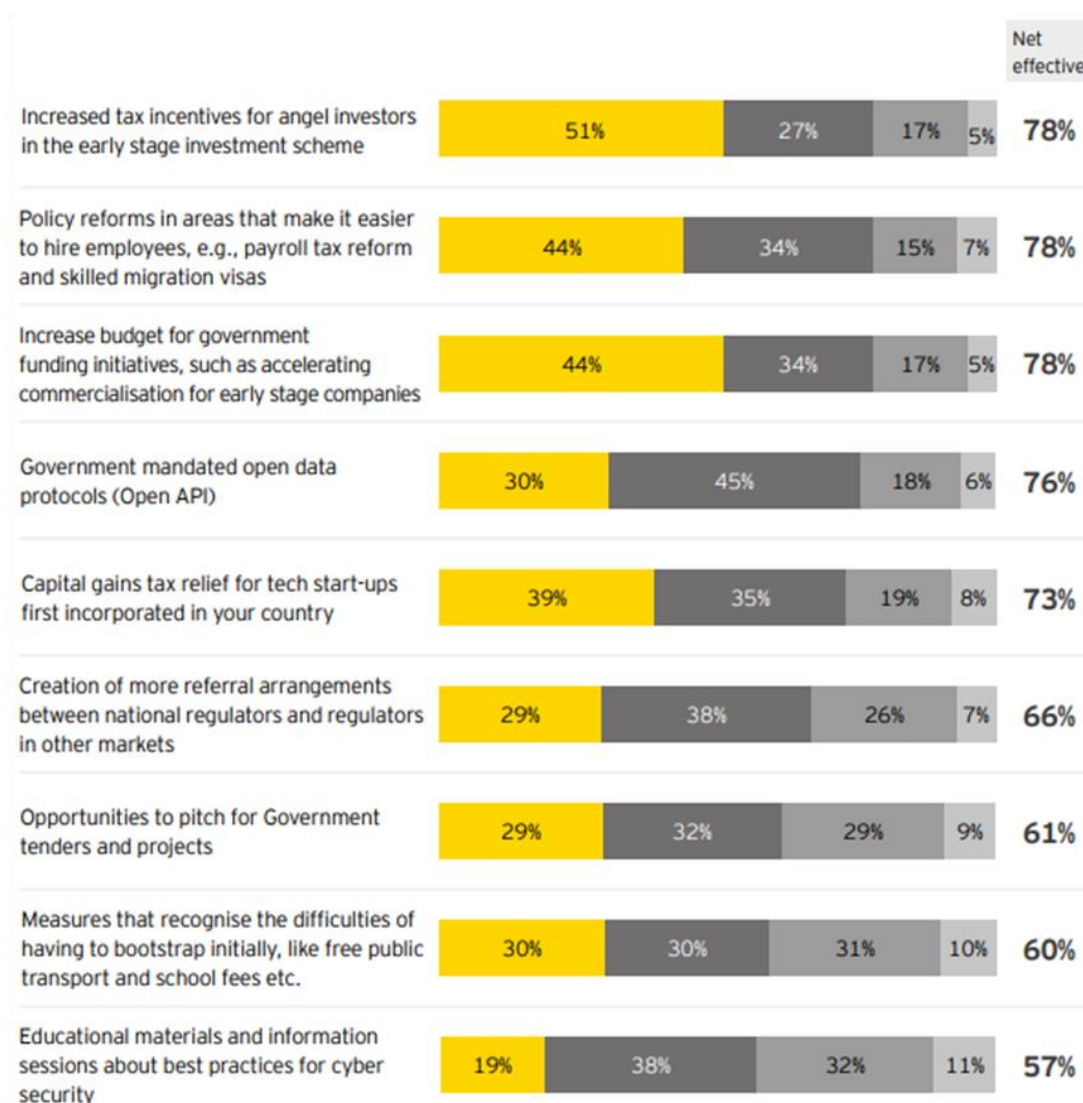
อย่างไรก็ดี องค์ประกอบที่ยังต้องพัฒนา ได้แก่ (1) ด้านประสบการณ์ของเมือง ขณะนี้ประเทศไทยมีประสบการณ์น้อยมาก ส่วนหนึ่งเป็นผลจากบุคลากรที่มีอยู่จำกัด ทำให้ประเทศไทยยังไม่มี Startups ที่ประสบความสำเร็จในระดับ Unicorn ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และเวียดนาม ซึ่งมี Startups ที่ประสบความสำเร็จในระดับ Unicorn รวมกัน 8 บริษัท (2) ด้านสมรรถนะของประเทศไทยยังต่ำกว่าเฉลี่ยของโลก โดยจำนวน FinTech Startups ของประเทศไทยมีประมาณ 1,000 ราย ยังน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของโลกที่มี 1,800 ราย และ (3) ด้านแรงงานเป็นด้านที่มีข้อจำกัดมากที่สุดของประเทศไทย โดยเฉพาะประเด็นของวิศวกรซอฟต์แวร์

ดังนั้น ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech ภาครัฐควรคำนึงถึงการดำเนินนโยบายเพื่อส่งเสริม FinTech Ecosystem ด้วย เพื่อให้การส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech นั้นครบวงจร และเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่มาตรการของภาครัฐที่ดำเนินการอยู่แล้ว ในการเสริมสร้าง FinTech Ecosystem ในประเทศไทยนั้น ควรเน้นการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการ FinTech และสร้างทรัพยากรบุคคล (Talent Pipeline) เพื่อรองรับความต้องการของอุตสาหกรรม

นอกเหนือจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางด้านดิจิทัลและการปรับปรุงกฎหมาย การปรับปรุงการกำกับดูแล และการส่งเสริมการเข้าถึงทางการเงิน ในการดำเนินการเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริม FinTech Startups และการพัฒนา FinTech Ecosystem ด้วย ทั้งนี้ รัฐบาลอาจพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะเพื่อดำเนินการดังกล่าว โดยเน้นการทำหน้าที่หลักที่เป็น (1) ผู้บ่มเพาะ (Incubator) ผู้เร่งพัฒนา (Accelerator) และห้องทดลองด้านนวัตกรรม (Innovation Lab) (2) ส่งเสริมและพัฒนา FinTech Ecosystem ในประเทศที่รวมถึงการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการ FinTech ซึ่งครอบคลุมถึง FinTech Startups และผู้สนใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ นอกจากนี้ จะเป็นสถานที่สร้างเครือข่ายของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรม FinTech ได้แก่ ผู้ประกอบการ หน่วยงานกำหนดนโยบายและหน่วยงานกำกับดูแล สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่สนใจจะนำนวัตกรรมไปใช้ในการดำเนินการ

ข้อเสนอดังกล่าวนี้สอดคล้องกับผลการสำรวจจากรายงาน ASEAN FinTech Census 2018 ซึ่งได้สอบถามผู้ประกอบการ FinTech ใน 6 ประเทศในภูมิภาคอาเซียน ถึงประสิทธิภาพของนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech โดยผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามนั้นเห็นว่ามาตรการภาษีที่ช่วยเหลือผู้ประกอบการ Startups และโครงการที่ช่วยเหลือ Startups เช่น Incubator Accelerator เป็นต้น เป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยร้อยละ 78 ของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามาตรการเหล่านี้มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech นอกจากนี้ ร้อยละ 66 ของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม เห็นว่า การสร้างเครือข่ายของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจะส่งผลให้หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลเข้าใจนวัตกรรมทางการเงิน และสามารถแนะนำให้ผู้ประกอบการไปปรึกษาหน่วยงานกำกับได้อย่างถูกฝาถูกตัว และร้อยละ 61 เห็นความสำคัญว่า หน่วยงานภาครัฐที่มีความเข้าใจในนวัตกรรมทางการเงินจะสามารถนำนวัตกรรมดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่าสิ่งเหล่านี้จะเป็น

การดำเนินนโยบายเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ รายละเอียดของผลของแบบสอบถามปรากฏในภาพที่ 6

ภาพที่ 6 ผลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับนโยบายของภาครัฐเพื่อส่งเสริมการเติบโตของอุตสาหกรรม FinTech ที่มา ASEAN FinTech Census 2018

3.3 กรณีศึกษาจากต่างประเทศ

3.3.1 หลักการการจัดตั้งหน่วยงาน

สำหรับกรณีศึกษาจากต่างประเทศพบว่า มีหลักการในการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อให้ทำหน้าที่ส่งเสริมสภาพแวดล้อม (Ecosystem) ที่เอื้อต่อการพัฒนาของอุตสาหกรรม FinTech และสนับสนุน FinTech Startups รวมทั้งส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมบริการด้าน FinTech ในระบบการเงิน

3.3.2 แนวคิดในการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech ในต่างประเทศ

ในการวิเคราะห์บทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech ได้ดำเนินการศึกษาและพิจารณาแนวทางการดำเนินงานของรัฐบาลในประเทศภูมิภาคอาเซียน เนื่องจากการพัฒนาและขนาดเศรษฐกิจรวมทั้งปัจจัยพื้นฐานที่ใกล้เคียงกัน เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงานของรัฐบาลในประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech เป็นอย่างมาก ได้แก่ สหราชอาณาจักร รวมทั้งศึกษากรณีของประเทศในกลุ่มอาเซียน+3 ซึ่งเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่และก้าวหน้า ได้แก่ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อให้มีมุมมองในมิติต่าง ๆ เพิ่มขึ้นและนำมาประกอบการพิจารณาจัดทำรายงานการศึกษาต่อไป

3.3.2.1 สิงคโปร์

ในปี 2558 รัฐบาลสิงคโปร์ได้มีการจัดตั้ง BASH (Build Amazing Startups Here) เป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงการสื่อสารและข้อมูลเพื่อเป็นศูนย์กลางของกลุ่มบริษัท Startups ด้านเทคโนโลยีในการพัฒนานวัตกรรมและประสานความร่วมมือระหว่าง Startups ด้วยกัน โดย BASH มีพื้นที่กว่า 30,000 ตารางฟุต ตั้งอยู่ที่ JTC LaunchPad@onenorth ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชน Startups (Mentorship and Community Networks) และพร้อมด้วยระบบและเครื่องมือต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับ Startups

นอกจากนี้ BASH ยังร่วมมือกับ Accelerator ภาคเอกชนและมหาวิทยาลัยดำเนินโครงการที่ช่วยเร่งการพัฒนาผู้ประกอบการ ซึ่งโครงการดังกล่าวจะคัดเลือกผู้ประกอบการหรือผู้ที่มีความคิดหรือนวัตกรรมมาพัฒนาให้อยู่ในระดับที่ผู้ลงทุนภายนอกสามารถลงทุนได้ โดยการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมให้เหมาะสมกับผู้บริโภค การจัดทำแผนธุรกิจ การจัดทำผลิตภัณฑ์ตัวอย่างเพื่อให้นักลงทุนเข้าใจผลิตภัณฑ์ที่จะจัดทำขึ้น (Minimum Viable Product : MVP) การพัฒนาการนำเสนอผลิตภัณฑ์ (Pitching) โดย Accelerator ของ BASH จะใช้ระยะเวลาดำเนินการระหว่าง 3 ถึง 6 เดือน ทั้งนี้ BASH มีได้สนับสนุนทางการเงินแก่โครงการที่ได้รับการคัดเลือก แต่ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถขอการสนับสนุนด้านการเงินจากหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่สนับสนุน Startups และส่งเสริมนวัตกรรม นอกจากนี้ BASH ยังได้รับความร่วมมือจาก Singapore-MIT Alliance for Research and Technology ซึ่งเป็นโครงการส่งเสริมการวิจัยด้านเทคโนโลยีระหว่างรัฐบาลสิงคโปร์และสถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts Institute of Technology : MIT)

จากข้อมูลปรากฏว่า Accelerator ของ BASH ประสบความสำเร็จในการช่วย Startups ในการระดมทุนจากนักลงทุนภายใน 6 เดือน หลังจากเข้าร่วมโครงการ โดยมีอัตราความสำเร็จอยู่ที่ระหว่างร้อยละ 62 –87 ซึ่งสูงกว่าอัตราความสำเร็จเฉลี่ยในการระดมทุนของ Startups ซึ่งอยู่ที่ประมาณร้อยละ 10 ดังนั้น Accelerator ของ BASH จึงเป็นพื้นที่สำคัญในการสร้างระบบนิเวศของ Startups (Startups Ecosystem) ในสิงคโปร์

3.3.2.2 มาเลเซีย

นายกรัฐมนตรี Najib Razak ได้กล่าวในงาน Global Entrepreneurship Summit ครั้งที่ 4 ในปี 2556 ถึงการพัฒนาเขต Cyberjaya (อยู่ภายใน Sepang District) ให้เป็น

ศูนย์กลางของชุมชน Technology-driven Startups ซึ่งรัฐบาลได้สนับสนุนเงินทุนและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว โดยปัจจุบันมีบริษัทไปตั้งอยู่ใน Cyberjaya 800 บริษัท มี 40 บริษัทเป็นบริษัทข้ามชาติ

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2557 รัฐบาลมาเลเซียได้จัดตั้ง MaGIC (Malaysian Global Innovation & Creativity Centre) ขึ้นในสำนักงานพัฒนาผู้ประกอบการแห่งชาติ (National Entrepreneur Development Office) ซึ่งเป็นหน่วยงานใหม่ภายใต้หน่วยงานยุทธศาสตร์ชาติภายใต้กระทรวงการคลัง (National Strategy Unit of the Finance Ministry) เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์บ่มเพาะและเร่งตัวของ Startups ในประเทศมาเลเซีย โดย MaGIC จะให้การสนับสนุนต่าง ๆ ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ เช่น สถานที่ทำงาน เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีศักยภาพสูง ฐานข้อมูลต่าง ๆ บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี ด้านธุรกิจ เป็นต้น นอกจากนี้ MaGIC ได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford University) ในการสนับสนุนความรู้เกี่ยวกับผู้ประกอบการ (Entrepreneurship)

MaGIC แบ่ง Startups ที่จะสนับสนุนออกเป็นสองประเภทได้แก่

1) ASEAN Startups Track ซึ่งจะสนับสนุน Startups จำนวน 50 ราย ซึ่งเป็น Startups ที่มีความคิดและนวัตกรรมในทุกสาขาอุตสาหกรรม เช่น เกษตรกรรม อุตสาหกรรมอาหาร นวัตกรรมทางการเงิน เป็นต้น ที่มีศักยภาพเพื่อพัฒนาไปสู่เชิงพาณิชย์ (Commercialization) และมุ่งเป้าขยายธุรกิจสู่ระดับอาเซียนและระดับโลกได้ โดย MaGIC จะสนับสนุนค่าใช้จ่ายตลอดทั้งโครงการไม่ว่าจะเป็นที่พัก ค่าอาหาร และค่าเดินทางไปกลับตลอดระยะเวลา 4 เดือน และเมื่อสิ้นสุดโปรแกรมจะมีโอกาสได้นำเสนอโครงการในงาน Demo Day กับนักลงทุนในภูมิภาคและระดับโลก

2) Social Enterprise Track ซึ่งจะเน้นกลุ่มผู้ประกอบการเพื่อสังคม (Social Entrepreneurs) จำนวน 20 ราย ที่มีความคิดและนวัตกรรมที่จะนำมาช่วยแก้ปัญหาสังคมในประเทศมาเลเซีย โดยจะได้รับเงินทุนสนับสนุนเบื้องต้น 30,000 มาเลเซียริงกิตต่อราย หรือประมาณ 8,084 ดอลลาร์สหรัฐต่อราย

ทั้งนี้ MaGIC มีความแตกต่างที่สำคัญเมื่อเทียบกับ Accelerator อื่นๆ ในภาคเอกชนคือ MaGIC จะไม่เข้าไปถือหุ้นของ Startups ที่ได้รับการสนับสนุนแต่อย่างใด

นอกจากนี้ MaGIC ยังมีโครงการ Pre-Accelerator Bootcamp ซึ่งเป็นโครงการระยะสั้นสำหรับผู้ที่มีความคิดและต้องการเป็นผู้ประกอบการที่จะพัฒนาความคิดให้เป็นนวัตกรรมที่สามารถใช้งานได้เบื้องต้นและสามารถนำไปทดสอบ พัฒนา และต่อยอดได้ โดยเนื้อหาของ Pre-Accelerator Bootcamp จะครอบคลุมหัวข้อต่าง ๆ เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การหาลูกค้า การสร้างทีม การระดมทุน เป็นต้น โดยจะมีผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้และแบ่งปันประสบการณ์

ตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง MaGIC สามารถสนับสนุนผู้ประกอบการ Startups ได้มากกว่า 250 ราย จากผู้สมัครเข้าร่วมโครงการ 1,047 ราย จาก 28 ประเทศ

3.3.2.3 สหราชอาณาจักร

Innovate Finance ก่อตั้งเมื่อปี 2557 เป็นหน่วยงานเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการ FinTech ในสหราชอาณาจักร (UK's Global FinTech Community) ที่ไม่ได้

แสวงหากำไร ทั้งนี้ ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากนครลอนดอน (City of London) และ Broadgate โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนผู้ให้บริการทางการเงินรุ่นใหม่ไม่ว่าจะอยู่ในช่วงการพัฒนาใด Innovate Finance จะเป็นศูนย์กลางด้าน FinTech ที่สมาชิกสามารถติดต่อขอรับการสนับสนุนได้ เช่น การให้คำปรึกษาด้านนโยบายและกฎหมาย การพัฒนาศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ และการให้ความช่วยเหลือเงินลงทุน เป็นต้น

ปัจจุบัน Innovate Finance มีสมาชิก 250 ราย จาก 18 ภาครัฐสหราชอาณาจักร ซึ่งมีตั้งแต่บริษัทที่อยู่ในขั้นเริ่มต้น (Startups) ไปจนถึงสถาบันการเงินระดับโลก และบริษัทที่ถูกตั้งมาเพื่อทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ (Professional Service Firm) การดำเนินการหลักของ Innovate Finance คือ การให้ความช่วยเหลือสมาชิกตามความต้องการได้ตลอดทั้งปี โดยสมาชิกจะยังคงรู้สึกมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ ทั้งนี้ ความสามารถในการเชื่อมโยง การทำงานร่วมกัน การแบ่งปันข้อมูลเชิงลึกและการเปิดกว้างของความหลากหลายของอุตสาหกรรมจะเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนของสมาชิกของ Innovate Finance ผ่านการจัดกิจกรรม การเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกของนโยบายและกฎหมาย และการให้การสนับสนุนต่าง ๆ ได้แก่

1) The Global Summit–การประชุมของบริษัท FinTech ชำนาญในสหราชอาณาจักรโดยจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ซึ่งมีการอภิปรายหรือในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน และเปิดโอกาสให้สมาชิกมาแสดงผลงานให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุมจากทุกมุมโลกที่อาจเป็นนักลงทุน ผู้ประกอบการ และผู้ให้บริการทางเทคโนโลยี

2) Vertical Events–Innovate Finance จัดให้มีกิจกรรม การอภิปรายแบบโต๊ะกลม (Roundtable) การประชุมเชิงปฏิบัติการตลอดทั้งปี เพื่อให้สมาชิกมีความเข้าใจในเชิงลึกมากยิ่งขึ้นภายใต้ขอบเขตของ FinTech เช่น การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในธุรกิจประกัน (InsurTech) การใช้เทคโนโลยีมาเพิ่มประสิทธิภาพงานด้านการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ หรือรายงาน (RegTech) การบริหารความมั่งคั่ง (Wealth Management) เป็นต้น

3) CXO Forums–การให้สมาชิกสำรวจ วิเคราะห์ความท้าทายของบทบาทและการบริหารจัดการต่าง ๆ รวมถึงการแบ่งปันประสบการณ์และแนวทางแก้ไข เนื่องจากสมาชิกแต่ละคนจะประสบปัญหาที่แตกต่างกัน

4) Diversity Programme–การจัดโปรแกรมให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องการสร้าง Community การทำงานร่วมกับพันธมิตรทางธุรกิจ การทำงานในเรื่องที่เร่งด่วนที่มีความเฉพาะเจาะจง

5) FinTech Strategy Group–ความร่วมมือของนครลอนดอน ในการรวบรวมผู้บริหารระดับสูงจากหลากหลายภาครัฐสหราชอาณาจักร หน่วยงานกำกับดูแล สถาบันการเงิน พันธมิตรทางธุรกิจ Startups และสมาชิกในการแลกเปลี่ยนความรู้และแบ่งปันประสบการณ์เพื่อให้สหราชอาณาจักรมีความสามารถในการแข่งขันและเป็นผู้นำทางด้าน FinTech

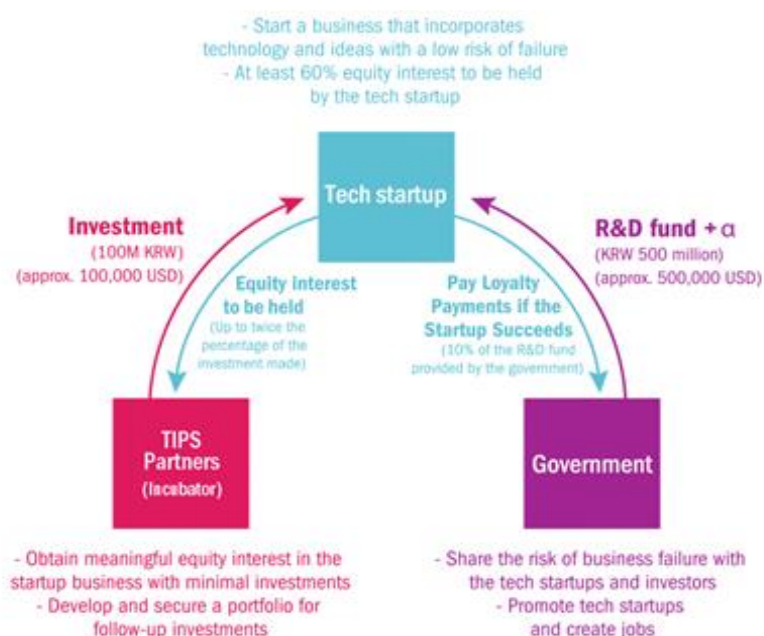
3.3.2.4 เกาหลีใต้

เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2561 กระทรวงเศรษฐกิจและการคลัง (Ministry of Economy and Finance–MOEF) ของเกาหลีใต้ได้เผยแพร่เอกสารเกี่ยวกับทิศทางการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลในปี 2562 โดยมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ FinTech และ FinTech Startups ดังนี้

1) การส่งเสริมเศรษฐกิจ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการ โดยจะออกมาตราการสนับสนุนแก่ผู้ประกอบการในแต่ละระดับขั้นของการพัฒนาธุรกิจ ได้แก่ (1) ขั้นเริ่มต้น (Startup) การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ผู้ประกอบการในขั้นเริ่มต้น (2) ขั้นขยายธุรกิจ (Scale Up) การสนับสนุนกลไกการระดมทุน อาทิ Small Scale IPO และ Crowd Funding การสนับสนุนเงินกู้/จัดตั้งกองทุนอุดหนุนบนฐานของทรัพย์สินทางปัญญาและเทคโนโลยี (3) ขั้นสิ้นสุด (Business Exit) การลดหย่อนภาษีควบโอนกิจการสำหรับบริษัทที่ซื้อเทคโนโลยีจาก SMEs และ (4) ขั้นพลิกฟื้น (Re-bound) การขยายระยะเวลาผ่อนผันการชำระหนี้ (Grace Period) สำหรับผู้ประกอบการที่ต้องการทดลองเริ่มต้นธุรกิจสาขาใหม่ ๆ หลังจากประสบกับภาวะล้มเหลว

2) การปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม โดยจะออกมาตราการ/สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมประเภทใหม่ ๆ 4 สาขา ได้แก่ (1) Smart Factories (2) Future Cars (3) FinTech และ (4) Biohealth พัฒนาตัวแบบทางธุรกิจใหม่ ๆ ซึ่งใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีขั้นสูง อาทิ หุ่นยนต์, IoT และ AI รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนา Platform Economy

นอกจากนี้ รัฐบาลเกาหลีใต้ได้สนับสนุน Startups และ FinTech Startups โดยการสนับสนุน Accelerator Investment-Driven Tech Incubator Program for Startup หรือ TIPS ซึ่งมีหน้าที่หลักในการส่งเสริมและพัฒนา Startups และ FinTech Startups ในช่วง Incubation และ Acceleration คล้ายกับ BASH ของรัฐบาลสิงคโปร์ นอกจากนี้ TIPS และ รัฐบาลเกาหลีใต้สามารถร่วมลงทุนใน Startups และ FinTech Startups ที่มาเข้าร่วมโครงการ โดยสรุปการสนับสนุนด้านการเงินของ TIPS และรัฐบาลเกาหลีใต้ได้ดังนี้

ภาพที่ 7 การสนับสนุนทางการเงินของ TIPS และรัฐบาลเกาหลีใต้ใน Startups ที่ได้รับคัดเลือก
ที่มา : TIPS

3.3.2.5 ญี่ปุ่น

รัฐบาลญี่ปุ่นได้ดำเนินการส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech ดังนี้

1) รัฐบาลญี่ปุ่น โดยกระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรมได้เริ่มดำเนินโครงการ “J-Startup” ในปี 2561 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนา Startup Ecosystem ในประเทศญี่ปุ่น ผ่านการสนับสนุน Startups ในระยะ Incubation โดยจะเน้น Startups ที่พัฒนานวัตกรรมเป็นของตนเองซึ่งรวมถึง FinTech Startups ที่ได้พัฒนานวัตกรรมทางการเงิน

2) กระทรวงการคลังของญี่ปุ่นและหน่วยงานกำกับดูแลการให้บริการทางการเงิน (Japanese Financial Services Agency) ได้ดำเนินโครงการ FinTech Support Desk ในปี 2558 เพื่อสนับสนุน FinTech Startups โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลและการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการให้บริการทางการเงินที่สอดคล้องกับแนวทางการกำกับดูแลของประเทศญี่ปุ่น

3) รัฐบาลเมืองโตเกียว (Tokyo metropolitan government) ได้จัดตั้ง Tokyo Contents Incubation Center (TCIC) เพื่อสนับสนุน FinTech Startups และ Startups ในอุตสาหกรรมดิจิทัล โดยเฉพาะ FinTech Startups ในระยะ Incubation โดยให้ความช่วยเหลือด้านสถานที่ทำงานและคำแนะนำด้านการพัฒนานวัตกรรมและธุรกิจ

3.3.2.6 สาธารณรัฐประชาชนจีน

แม้ว่ารัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนมิได้ดำเนินนโยบายเชิงรุกในการพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech แต่การพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech ก็อยู่ในวาระการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ โดยรัฐบาลได้ประกาศแผนพัฒนาประเทศเพื่อปรับปรุงภาคการเงินโดยเน้นปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับอุตสาหกรรมและบริการทางการเงินของประเทศ ซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศเหล่านี้ผลักดันให้เกิดนวัตกรรมทางการเงินใหม่ ๆ และด้วยความตั้งใจที่จะผลักดันอุตสาหกรรมและบริการทางการเงินในสาธารณรัฐประชาชนจีนให้ก้าวไปสู่ความเป็นผู้นำ

ในระดับสากล รัฐบาลจึงได้ออกแผนพัฒนาเพื่อช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งและสนับสนุนนวัตกรรมทางการเงิน ดังนี้

1) เพิ่มศักยภาพโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับอุตสาหกรรมและบริการทางการเงิน

2) เพิ่มศักยภาพในการรักษาความปลอดภัยของเครือข่าย

3) สนับสนุนการเกิดเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อพัฒนานวัตกรรมทางการเงิน

4) เพิ่มมาตรฐานด้านกลยุทธ์ทางการเงินให้มากยิ่งขึ้น

5) เพิ่มประสิทธิภาพให้กับระบบการจัดการด้าน IT เพื่อยกระดับการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับอุตสาหกรรมและบริการทางการเงิน

ธนาคารกลางสาธารณรัฐประชาชนจีน (PBOC) ซึ่งเป็นหน่วยงานกำกับดูแลด้านการเงินของประเทศ ที่เข้ามาเป็นอีกหนึ่งแรงสำคัญในการขับเคลื่อน FinTech โดยได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลด้าน FinTech ขึ้น และมีการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ตรวจสอบผู้ใช้ FinTech และอื่นๆ อีกหลายด้าน

นอกจากนี้ รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนอยู่ระหว่างการดำเนินงานแผนการพัฒนาของกลุ่มเมืองใน Guangdong–Hong Kong–Macau Greater Bay หรือ Greater Bay Area (อ่าวกวางตุ้ง ฮ่องกง และ มาเก๊า) ซึ่งจุดประสงค์หลักเพื่อพัฒนาและสร้างระบบนิเวศทางเศรษฐกิจ (Economic Ecosystem) อย่างสมบูรณ์แบบให้เกิดขึ้นภายในกลุ่มเมืองต่าง ๆ โดย Greater Bay Area จะเป็นศูนย์กลางทางการเงิน การค้า เทคโนโลยี นวัตกรรม การขนส่ง และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมบนเส้นทาง Maritime Silk Road และจะเป็นศูนย์กลางทางด้านโลจิสติกส์เพื่อการทำการค้าระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศอื่น ๆ บนเส้นทาง Maritime Silk Road โดยสมาคม FinTech แห่งเขตบริหารพิเศษฮ่องกง (The FinTech Association of Hong Kong) ได้เปิดเผยรายงานการศึกษาแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech ใน Greater Bay Area ทั้งนี้ รายงานดังกล่าวได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับกฎหมายกำกับดูแลการให้บริการทางการเงิน โดยเฉพาะการกำกับดูแลธุรกรรมทางการเงินข้ามพรมแดน (Cross-border Financial Transactions) เนื่องจากจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech ใน Greater Bay Area ได้อย่างเต็มศักยภาพด้วยทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และความเป็นศูนย์กลางทางการเงินโลกของเขตบริหารพิเศษฮ่องกง

3.3.3 สรุปแนวคิดในการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech จากกรณีศึกษาของต่างประเทศ

อุตสาหกรรม FinTech เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญไม่เพียงต่อการให้บริการทางการเงินเท่านั้น แต่ยังจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอื่น ๆ ในวงกว้าง ซึ่งประเทศต่าง ๆ ได้มีการส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech อย่างจริงจัง โดยรัฐบาลในหลายประเทศ อาทิเช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย เกาหลีใต้ สหราชอาณาจักร เป็นต้น ได้กำหนดให้การส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech เป็นหนึ่งในนโยบายการพัฒนาทางการเงินและเศรษฐกิจของประเทศ และได้จัดตั้งหน่วยงานหรือให้ความสนับสนุนทางการเงินแก่หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech โดยการพัฒนา FinTech Ecosystem ซึ่งรวมถึงการช่วยเหลือ FinTech Startups ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในระยะ Incubation และ Acceleration และการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการ FinTech และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น เช่น หน่วยงานกำกับดูแล สถาบันการศึกษา เป็นต้น

3.4 มิติด้านต่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่ารัฐบาลของประเทศต่าง ๆ นั้น นอกจากจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech ในประเทศแล้ว ยังมุ่งเน้นที่จะเพิ่มความร่วมมือกับรัฐบาลในประเทศต่าง ๆ ในมิติต่าง ๆ เช่น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech และการร่วมกันกำหนดทิศทางในการกำกับดูแลอุตสาหกรรม FinTech และนวัตกรรมทางการเงิน เป็นต้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech ภายในประเทศและส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ FinTech ภายในประเทศที่มีศักยภาพสามารถดำเนินธุรกิจในตลาดต่างประเทศได้สะดวกมากขึ้น ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลของประเทศที่เป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรม FinTech ในระดับโลก ได้แก่ ประเทศสหราชอาณาจักรและสิงคโปร์ ได้ดำเนินการเชิงรุกในการสร้างความสัมพันธ์ในระดับรัฐบาลผ่านโครงการ FinTech Bridge โดยรัฐบาลสหราชอาณาจักรได้มีความร่วมมือ FinTech

Bridge กับ 8 ประเทศ และสิงคโปร์มีความร่วมมือ FinTech Bridge กับ 26 ประเทศ ในขณะที่ประเทศไทยนั้นมีความร่วมมือ FinTech Bridge เพียง 1 ประเทศคือสิงคโปร์เท่านั้น

ภาพที่ 8 ความร่วมมือระหว่างรัฐในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech ในปี 2560
ที่มา KAE Strategy

รัฐบาลในประเทศต่าง ๆ ให้ความสำคัญในการสร้างความร่วมมือในลักษณะดังกล่าว เนื่องจากการส่งเสริมให้ FinTech Startups ในประเทศได้มีโอกาสในการดำเนินธุรกรรมในประเทศที่มี FinTech Bridge ได้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก FinTech Startups นั้นจะมีความคุ้นเคยกับแนวทางการกำกับดูแลอุตสาหกรรม FinTech ในประเทศนั้น ๆ ในขณะเดียวกัน FinTech Startups ที่มีศักยภาพในต่างประเทศก็จะมีโอกาสเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศได้ ซึ่งรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ เห็นว่าความร่วมมือระหว่างภาครัฐหรือเอกชนต่อรัฐเป็นผลดีต่อระบบการเงินและระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ เนื่องจากเหตุผลดังนี้

3.4.1 นวัตกรรม FinTech ที่ผู้ประกอบการ FinTech นำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินหรือบริการทางการเงินนั้น ส่งผลให้ระบบการเงินนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้นและส่งเสริมการเข้าถึงทางการเงิน (Financial Inclusion) ได้เพิ่มมากขึ้น จากการวิจัยของ Center for Financial Inclusion เรื่อง How Financial Institutions and Fintechs Are Partnering for Inclusion: Lessons from the Frontlines พบว่าผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งบริการทางการเงินในระบบสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบได้และผู้ที่สามารถเข้าถึงทางการเงินได้แล้วอาจสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้ในอัตราที่เหมาะสมมากขึ้นเนื่องจากนวัตกรรมทางการเงินทำให้ประสิทธิภาพของการให้บริการทางการเงินสูงขึ้นและให้ค่าบริการต่ำลง

3.4.2 รัฐบาลสามารถจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้นจากผู้ประกอบการ FinTech ที่ประสบความสำเร็จไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการ FinTech ในประเทศ หรือผู้ประกอบการ FinTech จากต่างประเทศที่มีการจดทะเบียนและดำเนินธุรกิจภายในประเทศ และเมื่อประชาชนหันมาทำธุรกรรมทางการเงินผ่านช่องทางดิจิทัลเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการชำระเงิน จะส่งผลให้รัฐบาลสามารถเข้าถึงข้อมูล

ค่าใช้จ่าย รวมทั้งข้อมูลรายรับรายจ่ายของประชาชนและผู้ประกอบการทำให้สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้น นอกจากการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech ซึ่งรวมถึงการส่งเสริม FinTech Startups และ FinTech Ecosystem ในประเทศแล้ว รัฐบาลไทยควรให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech นั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้นอีกด้วย

3.5 การจัดตั้งหน่วยงานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech

ตามข้อเท็จจริงและกรณีการสนับสนุน FinTech ของประเทศต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าความร่วมมือและการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐจะทำให้เกิดแรงขับเคลื่อนในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech และส่งผลกับอุตสาหกรรม FinTech ในวงกว้าง ทั้งในระดับผู้ประกอบการ สถาบันการเงิน และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลหน่วยงานภาครัฐที่สนใจจะนำนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้ ดังนั้น จึงเห็นความจำเป็นของการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะเพื่อดำเนินการสนับสนุน FinTech ในลักษณะเดียวกับต่างประเทศ โดยจะจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech ในประเทศไทย โดยหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าวรวมถึง (1) เป็นศูนย์บ่มเพาะ (Incubator) ทดสอบ พัฒนาผลิตภัณฑ์ และบริการทางการเงินบนสภาพแวดล้อมเสมือนจริง และเป็นผู้เร่งการพัฒนา (Accelerator) อุตสาหกรรม FinTech ในประเทศไทย (2) ส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรมบริการด้าน FinTech ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (Specialized Financial Institutions : SFIs) เพื่อให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจสามารถดำเนินการตามแนวนโยบายการดำเนินการที่ได้รับจากรัฐบาล ได้แก่ การสนับสนุนการเข้าถึงบริการทางการเงินให้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการรายย่อยที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนของสถาบันการเงินเชิงพาณิชย์ และการให้ความรู้ทางการเงินแก่ประชาชนรายย่อย และ (3) ส่งเสริมและพัฒนา FinTech Ecosystem โดยการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการ FinTech ซึ่งครอบคลุมถึง FinTech Startups และผู้สนใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ รวมถึงหน่วยงานกำหนดนโยบายและหน่วยงานกำกับดูแล สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่สนใจจะนำนวัตกรรมไปใช้ในการดำเนินการ ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของ FinTech Startups ในประเทศไทย โดย Incubator ที่มีประสบการณ์ในระดับนานาชาติ อีกทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายการพัฒนาผ่านความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา กองทุน Venture Capital และบริษัทเทคโนโลยีและ FinTech ในระดับนานาชาติ โดยหน่วยงานดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน ดังนี้

3.5.1 เพื่อส่งเสริมและพัฒนา FinTech Ecosystem ในประเทศไทย โดยสนับสนุนผู้ประกอบการ FinTech ตั้งแต่ระยะแรกเริ่ม ทั้งในด้านการค้นคว้า พัฒนา และทดสอบผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงิน รวมทั้ง แนะนำวิธีการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการของผู้ประกอบการ (Pitching) เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถหาแหล่งเงินทุนเพื่อต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้ทั้งในและต่างประเทศ

3.5.2 เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ FinTech ได้พบปะและเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินของตนแก่ผู้ที่สนใจลงทุนหรือผู้ที่ต้องการนำนวัตกรรมไปใช้ทั้งในและต่างประเทศ อาทิ Venture Capital ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทประกัน เป็นต้น

3.5.3. เพื่อผลักดันให้มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการทางการเงินในประเทศไทยในทุกภาคส่วน ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมการสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์หรือบริการด้าน FinTech ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ โดยให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจร่วมกับ FinTech Startups ภาคเอกชนที่มีศักยภาพ สามารถใช้หน่วยงานดังกล่าวเป็นพื้นที่สำหรับคิดค้นหรือพัฒนาโครงการ FinTech เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริการทางการเงินและเพิ่มการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชน

3.5.4 เพื่อร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจใน FinTech และฝึกฝนทักษะที่จำเป็นให้แก่นักเรียนและนักศึกษา เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในอุตสาหกรรม FinTech หรือเป็นผู้ประกอบการในอนาคต (Talent Pipeline)

3.5.5 เพื่อบูรณาการการพัฒนาและการส่งเสริม FinTech ระหว่างหน่วยงานกำกับดูแล ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย รวมทั้งหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมและธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

3.5.6 เพื่อกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์ และบริการทางการเงินใหม่ ๆ ที่ช่วยสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจต่อประเทศ โดยมีการทดลองใช้นวัตกรรมทางการเงินที่พัฒนาขึ้นมาจริง ผ่านการใช้งานของผู้บริโภคที่เป็นอาสาสมัครร่วมทดสอบ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่จำกัดหรือควบคุมความเสี่ยง และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานกำกับดูแล

3.5.7 เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานให้ผู้ประกอบการ ได้แก่ FinTech ภาคเอกชนเข้าร่วมทดสอบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินของหน่วยงานกำกับดูแลต่าง ๆ ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

3.5.8 เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานระหว่างหน่วยงานกำกับดูแลสถาบันการเงินเฉพาะกิจและผู้ประกอบการ FinTech ภาคเอกชน ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือและการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนความร่วมมือด้าน FinTech (Synergy) ระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจ และ FinTech Startups เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการเงินให้กับสถาบันการเงินเฉพาะกิจรวมทั้งความร่วมมืออื่น ๆ ภายใต้การดำเนินงานร่วมระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

3.5.9 เพื่อส่งเสริมการลงทุนของ Venture Capital ในประเทศให้มีการลงทุนอย่างเป็นระบบและรูปธรรมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน

3.5.10 เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานการจัดงาน กิจกรรม และความร่วมมือด้าน FinTech ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

3.6 ความท้าทายใหม่ที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech

แม้ว่าอุตสาหกรรม FinTech จะส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมการเงินนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่อาจเป็นความท้าทายใหม่ที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ FinTech และการเปลี่ยนแปลงอย่างหักศอก (Digital Disruption) ในอุตสาหกรรมการเงิน ซึ่งแต่ละความท้าทายนั้น จะมีแนวทางการดำเนินการที่แตกต่างกัน โดยความท้าทายดังกล่าวอาจสรุปได้เป็น 3 ประเด็น ได้แก่

3.6.1 ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมที่เกิดจากโอกาสในการเข้าถึงสารสนเทศที่ไม่เท่าเทียมกัน หรือ Digital Divide หรือ Digital Exclusion แม้ว่า FinTech จะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนส่วนหนึ่งสามารถเข้าถึงทางการเงิน (Financial Access) ในอัตราที่เหมาะสมกับความเสี่ยง อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจทำให้ประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินได้หรือเข้าถึงได้น้อยลง เนื่องจากประชาชนไม่มีความพร้อมเรื่องเทคโนโลยี เช่น ประชาชนไม่มีหรือไม่ใช่โทรศัพท์ที่รองรับระบบปฏิบัติการต่าง ๆ (Smartphone) ระบบอินเทอร์เน็ตที่ไม่ครอบคลุมบางพื้นที่ของประเทศ เป็นต้น ซึ่งทำให้ประชาชนกลุ่มดังกล่าวไม่สามารถมีส่วนร่วมกับเศรษฐกิจดิจิทัลและไม่สามารถใช้ประโยชน์จาก FinTech ได้

แนวทางการดำเนินการ: (1) การให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนกลุ่มเสี่ยงให้มีทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ซึ่งหมายถึง ทักษะในการนำเครื่องมืออุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แทปเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ และ (2) การเพิ่มการเข้าถึงทางอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศไทย รัฐบาลได้ดำเนินโครงการเน็ตประชารัฐตามแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย โดยกำหนดยุทธศาสตร์สำคัญในเรื่องของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพสูง ครอบคลุมทั่วประเทศที่ทุกคนเข้าถึงได้ (Accessible) มีความพร้อมใช้ (Available) และอยู่ในราคาที่จ่ายได้ (Affordable) การพัฒนาโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงจึงมีความจำเป็นและถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาได้ทัดเทียมกับประเทศอื่น แต่ในการขยายโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ในพื้นที่ห่างไกลมีค่าใช้จ่ายสูงและไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน ทำให้ผู้ให้บริการระบบสื่อสารโทรคมนาคมในประเทศไทยส่วนใหญ่เน้นพัฒนาการให้บริการในเขตชุมชนเมือง เป็นเหตุให้เกิดความเหลื่อมล้ำกับประชาชนในพื้นที่ห่างไกลในการเข้าถึงข้อมูลและบริการต่าง ๆ ของภาครัฐหรือบริการของภาคเอกชน

3.6.2 การกำกับดูแลนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้มีนวัตกรรมทางการเงินใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา อาทิเช่น Libra เป็นต้น โดย Libra เป็น Cryptocurrency ที่มีสินทรัพย์หนุนหลัง (Asset-backed Cryptocurrency) หรือที่เรียกกันว่า Stable Coin โดยสินทรัพย์ที่หนุนหลัง Libra ประกอบด้วย สกุลเงินหลายสกุลรวมถึงพันธบัตรรัฐบาล ซึ่งสินทรัพย์ที่จะมาหนุนหลัง Libra นั้นยังไม่ได้ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนด้วยคุณลักษณะความเป็น Stable Coin ของ Libra จึงทำให้มูลค่าของ Libra มีอัตราการผันผวนต่ำ ดังนั้น การเก็งกำไรจากการซื้อเข้ามาในช่วงเวลาหนึ่งเพื่อขายออกไปในอีกช่วงเวลาหนึ่งโดยหวังกำไรจากราคาที่สูงขึ้น จึงไม่ใช่เป้าหมายหลักของ Libra แตกต่างจาก Cryptocurrency ประเภทอื่น ๆ ที่ไม่มี

สินทรัพย์หนุนหลัง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ จุดประสงค์ของการสร้าง Libra ไม่ใช่เพื่อการลงทุน แต่เพื่อเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนสินค้าและ/หรือบริการผ่าน Facebook นั้นเอง

Libra มีหน้าที่และวัตถุประสงค์คล้ายกับ “เงินตรา” มีเป้าหมายที่จะกลายเป็นสกุลเงินใหม่เพื่อใช้ในการชำระเงินทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ หรือ “Global Currency” ดังนั้น การพิจารณาการกำกับดูแล Libra จึงต้องพิจารณาทั้งกฎหมายเพื่อการกำกับดูแลเหรียญ Libra และรวมทั้งกฎหมายเพื่อการกำกับดูแล Libra Blockchain ทั้งนี้ กฎหมายไทยในปัจจุบันยังคงมีปัญหาในการตีความว่า เหรียญ Libra คือ สินทรัพย์ประเภทใดกันแน่ หากจะตีความว่าเหรียญ Libra คือเงินตรา พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 ก็ยังคงไม่ครอบคลุมถึงเหรียญ Libra หรือหากจะตีความว่า Libra คือสินทรัพย์ดิจิทัล ลักษณะการกำกับดูแลสินทรัพย์ดิจิทัลตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ก็ถูกออกแบบมาเพื่อรองรับสินทรัพย์ดิจิทัลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลงทุน ดังนั้น การกำกับดูแลเหรียญ Libra จึงต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมว่าควรจะให้เหรียญ Libra อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกฎหมายฉบับใด ซึ่ง Libra นั้นเป็นหนึ่งในตัวอย่างของนวัตกรรมทางการเงินใหม่ที่กฎหมายหรือแนวทางกำกับดูแลอาจไม่รองรับ

แนวทางการดำเนินการ: ธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลโดยตรงเห็นว่า Facebook ต้องการแก้ปัญหา เรื่องระบบการชำระเงินและการโอนเงินระหว่างประเทศให้สะดวกรวดเร็วไปทั่วโลก เพื่อเพิ่มโอกาสให้คนทั่วโลกสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้ง่ายขึ้น และช่วยลดต้นทุนการทำธุรกรรมต่าง ๆ ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยจะต้องพิจารณาในมิติอื่น ๆ ร่วมด้วย อาทิเช่น ด้านความมั่นคง ความมีเสถียรภาพของมูลค่า Libra กลไกการเงินต่าง ๆ รวมถึงการดูแลประชาชนที่อาจถูกหลอกลวงให้ลงทุน จึงต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนศึกษาทำความเข้าใจก่อนลงทุนต่าง ๆ อย่าหลงเชื่อหากมีคนชักชวนลงทุน ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการตั้งคณะทำงานขึ้นมาศึกษาเรื่อง Stable Coin-Libra โดยเฉพาะ และได้มีการหารือร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และธนาคารกลางประเทศต่าง ๆ เป็นต้น เนื่องจาก Libra ถือเป็นประเด็นระดับโลกที่ธนาคารกลางแต่ละประเทศจะต้องหารือกันและเตรียมการรองรับ รวมทั้งจะต้องศึกษาแนวทางการกำกับดูแลของประเทศต่าง ๆ ในเรื่องดังกล่าวด้วย

3.6.3 ปัญหาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cybersecurity) เทคโนโลยีเปรียบเสมือนกับดาบสองคมต่อผู้ใช้ กล่าวคือ ภัยคุกคามทางไซเบอร์สามารถเกิดขึ้นกับผู้ใช้งานพร้อมกับการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้โดยไม่รู้ตัว ภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่เกี่ยวข้องกับการเงิน เช่น การ Hack จากการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ เป็นต้น แม้เทคโนโลยีใหม่ ๆ จะช่วยพัฒนาประสิทธิภาพจากระบบเดิม แต่ก็อาจจะมีผลเสียตามมา โดยเฉพาะเรื่องระบบความปลอดภัยที่เหล่าอาชญากรจ้องโจมตีผ่านทาง Smartphone มากขึ้น เพราะเป็นอุปกรณ์ที่มีข้อมูลส่วนบุคคล ใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่มีความปลอดภัยต่ำ และผู้ใช้อาจจะไม่คำนึงถึงความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการใช้ Smartphone อีกด้วย

แนวทางการดำเนินการ: ปัจจุบันหน่วยงานกำกับดูแลในหลายประเทศให้ความสำคัญในการกำกับดูแลและควบคุมความเสี่ยงและภัยคุกคามด้านไซเบอร์มากขึ้น โดยมีการออกกฎหมายและกฎระเบียบใหม่ ๆ ในเรื่องของความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์เพื่อรับมือกับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เพิ่มมากขึ้นในโลกธุรกิจ เพื่อปกป้องประชาชนและธุรกิจ รัฐบาลใน

หลาย ๆ ประเทศได้มีการทำงานร่วมกันกับองค์กรระหว่างประเทศและภาคอุตสาหกรรมในการกำหนดนโยบายและมาตรฐานเรื่องความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ให้สอดคล้องกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานและโครงสร้างที่สำคัญในการบริหารจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ Disruptive Technology ทั้งนี้ ประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2562 รวมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ หรือ “กมช.” (National Cyber Security Committee : NCSC) มีหน้าที่กำหนดนโยบายด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ และจัดตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ หรือ “กกม.” มีหน้าที่กำหนดแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศและประสานเมื่อเผชิญเหตุ ซึ่งหน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ ความมั่นคงของรัฐ บริการภาครัฐที่สำคัญ การเงินการธนาคาร ด้านเทคโนโลยี สารสนเทศและโทรคมนาคม การขนส่งและโลจิสติกส์ พลังงานและสาธารณูปโภค สาธารณสุข และด้านอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการกำหนด

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

ที่ผ่านมารัฐบาลได้ส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลของประเทศ (Digital Infrastructure) ระดับประเทศ ได้แก่ (1) โครงการแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment Master Plan) เพื่อให้มีระบบรองรับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับการใช้งานเทคโนโลยีโดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือที่ขยายวงกว้างขึ้น และมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยรวม และ (2) โครงการพัฒนาระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล (Digital Identity Authentication) ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญของประเทศที่จะเชื่อมต่อการยืนยันตัวตนจากทุกภาคส่วนเข้ามาไว้ด้วยกัน เพื่อช่วยทำให้อุปสรรคต่าง ๆ ของประเทศไทยที่มีมายาวนานบรรเทาเบาบางลง เช่น ความล่าช้าในการขอรับบริการจากภาครัฐหรือภาคเอกชน ความล่าช้าในการดำเนินธุรกิจ การปลอมแปลงเอกสาร และการสวมสิทธิ์ต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้มีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 4 ฉบับ เพื่อเพิ่มความมั่นใจและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและภาคธุรกิจในการทำธุรกรรมผ่านช่องทางดิจิทัล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้อุตสาหกรรม FinTech เติบโตอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย (1) พระราชบัญญัติระบบชำระเงิน พ.ศ. 2560 ซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการลดภาระในการปฏิบัติตามกฎหมายหลายฉบับ เกิดความคล่องตัว สะดวก และเอื้อต่อการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้พัฒนาบริการการชำระเงิน (2) พระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้การพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลผ่านระบบที่รับรองโดยกฎหมายมีผลผูกพันทางกฎหมายและกำหนดแนวทางการกำกับดูแลผู้ให้บริการระบบพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล (3) พระราชบัญญัติข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไม่ให้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ และป้องกันแก้ไขปัญหากล่องละเมิดสิทธิที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล โดยกำหนดหลักเกณฑ์ และมาตรการกำกับดูแลการเก็บรวบรวมการใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นมาตรฐานสากล และ (4) พระราชบัญญัติว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดมาตรฐานการให้ผู้ให้บริการผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์เตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการโจมตีทางไซเบอร์และกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาในกรณีที่ถูกโจมตีทางไซเบอร์

หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ได้จัดตั้ง Regulatory Sandbox เพื่อให้ผู้ประกอบการ หรือสถาบัน

การเงินใดที่ต้องการจะนำไปโปรแกรม หรือเทคโนโลยีทางการเงินใหม่ ๆ มาทดสอบกับสภาพแวดล้อมที่เสมือนจริง แต่ไม่กระทบกับการทำธุรกรรมจริง ๆ อันเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการ ธุรกิจ FinTech

นอกจากการดำเนินการข้างต้นแล้ว รัฐบาลได้ใช้นโยบายด้านการคลังผ่านมาตรการภาษี เพื่อลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่ผู้ประกอบการ FinTech โดยเฉพาะ FinTech Startups และ บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่ลงทุนใน FinTech Startups และมาตรการกึ่งการคลังผ่านสถาบันการเงินเฉพาะกิจเพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ FinTech สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบได้ ในอัตราความเสี่ยงที่เหมาะสม โดยมาตรการเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงทางการเงินสามารถแบ่งออกได้ เป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ (2) มาตรการค้ำประกันสินเชื่อ และ (3) มาตรการร่วมลงทุน

อย่างไรก็ตาม แม้กรุงเทพฯ จะมีธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับ FinTech Startups มากเป็นอันดับสองของภูมิภาคอาเซียน และมีศักยภาพในการเป็น Regional FinTech แต่กรุงเทพฯ ยังขาดปัจจัยพื้นฐานในการสนับสนุน FinTech โดยเฉพาะการสนับสนุนจากภาครัฐ เนื่องจากในรายงาน A Tale of 44 Cities Connecting Global FinTech: Interim Hub Review 2017 ของบริษัท Deloitte จำกัด แห่งสหราชอาณาจักร พบว่า กรุงเทพฯ ได้คะแนนระดับที่สองจากห้าระดับ (ระดับที่ 1 ต่ำสุดและระดับที่ 5 สูงสุด) ในหัวข้อเกี่ยวกับการสนับสนุนอุตสาหกรรม FinTech จากภาครัฐซึ่งอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเมืองหลวงอื่น ๆ ในทวีปเอเชีย เช่น สิงคโปร์ ไทเป กัวลาลัมเปอร์ จาการ์ตา เป็นต้น ดังนั้น ภาครัฐควรพิจารณากำหนดนโยบายเพิ่มเติมเพื่อให้การส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech ในประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริม FinTech Startups และการพัฒนาอุตสาหกรรมของ Startup Genome รายงานแนวทางส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech “FinTech on the Cutting Edge” และผลสำรวจผู้ประกอบการ FinTech ในภูมิภาคอาเซียน “ASEAN FinTech Census 2018” ของบริษัท อีวาย จำกัด พบว่าช่องว่างทางนโยบาย (Policy Gaps) ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech ในประเทศไทยที่สำคัญ 2 ประการ คือ (1) ไม่มีมาตรการที่ชัดเจนและจับต้องได้ในการส่งเสริมและพัฒนา FinTech Startups โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือที่ไม่ใช่การเงิน เช่น การดำเนินโครงการของ Incubator และ Accelerator ที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมให้เหมาะกับผู้บริโภค การจัดทำแผนธุรกิจ การจัดทำผลิตภัณฑ์ตัวอย่างเพื่อให้นักลงทุนเข้าใจผลิตภัณฑ์ที่จะจัดทำขึ้น (Minimum Viable Product : MVP) การพัฒนาการนำเสนอผลิตภัณฑ์ (Pitching) ให้แก่ FinTech Startups ที่เข้าร่วมโครงการ เป็นต้น และ (2) ไม่มีการบูรณาการการพัฒนา FinTech Ecosystem ที่นอกเหนือจากโครงสร้างพื้นฐานและกฎหมาย อย่างชัดเจนและเป็นระบบ เช่น การสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ การสร้างบุคลากร การสร้างเครือข่ายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของอุตสาหกรรม FinTech อาทิ ผู้ประกอบการ หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแล หน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนดนโยบาย สถาบันการเงิน สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่มีความสนใจจะนำนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน เป็นต้น

ดังนั้น ภาครัฐควรพิจารณาดำเนินนโยบายเพื่อปิด Policy Gaps โดยการเน้นการส่งเสริม FinTech Startups โดยเฉพาะในช่วง Incubation และ Acceleration และการส่งเสริมและพัฒนา

FinTech Ecosystem ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้จะสอดคล้องกับผลการศึกษา ASEAN FinTech Census 2018 ผู้ประกอบการ FinTech ในภูมิภาคอาเซียน ส่วนใหญ่เห็นว่ามาตรการดังกล่าวนี้มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมอุตสาหกรรมและผู้ประกอบการ FinTech

จากกรณีศึกษาจากประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย เกาหลีใต้ และสหราชอาณาจักร พบว่ามีหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนา FinTech Startups และเสริมสร้าง FinTech Ecosystem และหน่วยงานในลักษณะดังกล่าวเป็นหน่วยงานของรัฐหรือได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ดังนั้นรัฐบาลไทย โดยกระทรวงการคลัง ซึ่งมีหน้าที่หลักในการดูแลภาพรวมเศรษฐกิจและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน การเงินการธนาคาร ตลาดทุน และการให้บริการประกันภัย ร่วมกับหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย จึงควรพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดทำโครงการบ่มเพาะและพัฒนาผู้ประกอบการ การให้ความรู้ในการจัดทำนวัตกรรมตัวอย่าง (Proof of Concept) เป็นต้น รวมทั้งการสร้างเครือข่ายและพัฒนา Ecosystem ของอุตสาหกรรม FinTech และสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมความสามารถหรือศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ FinTech ที่หลากหลายที่จะทำให้อุตสาหกรรม FinTech ในประเทศไทยเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน เพื่อไม่ให้ประเทศไทยสูญเสียโอกาสในการเพิ่มรายได้จากเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคตต่อไป

นอกจากนี้ หน่วยงานดังกล่าวควรมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันความท้าทายใหม่ที่อาจเกิดขึ้นจาก Disruptive Change โดย (1) เร่งสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนในเรื่องเทคโนโลยีทางการเงินและเพิ่มการเข้าถึงทางอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศไทย ตามโครงการเน็ตประชารัฐ เพื่อมิให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมที่เกิดจากโอกาสในการเข้าถึงสารสนเทศที่ไม่เท่าเทียมกัน (2) ติดตามความเคลื่อนไหวของนวัตกรรมทางการเงินใหม่ ๆ และหารือกับหน่วยงานกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อแลกเปลี่ยนและเรียนรู้แนวทางการกำกับดูแลของประเทศต่าง ๆ หรือทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมการรองรับและกำหนดแนวทางการดำเนินการกับนวัตกรรมทางการเงินใหม่ ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นอีกในอนาคตอันใกล้ ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย และ (3) ผลักดันการใช้กฎหมายความมั่นคงทางไซเบอร์ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและบรรเทาปัญหา ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างปลอดภัยและเกิดประโยชน์สูงสุด

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กระทรวงการคลังควรมีบทบาทนำและร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะเพื่อดำเนินการสนับสนุน FinTech ในลักษณะเดียวกับต่างประเทศเพื่อทำหน้าที่ (1) เป็นศูนย์บ่มเพาะ (Incubator) ทดสอบ พัฒนาผลิตภัณฑ์ และบริการทางการเงินบนสภาพแวดล้อมเสมือนจริง และเป็นผู้เร่งการพัฒนา (Accelerator) อุตสาหกรรม FinTech ในประเทศไทย รวมทั้งส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรมบริการด้าน FinTech ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

(Specialized Financial Institutions : SFIs) เพื่อให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจสามารถดำเนินการตามนโยบายการดำเนินการที่ได้รับจากรัฐบาล ได้แก่ การสนับสนุนการเข้าถึงบริการทางการเงินให้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการรายย่อยที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนของสถาบันการเงินเชิงพาณิชย์ และการให้ความรู้ทางการเงินแก่ประชาชนรายย่อย (2) เป็นหน่วยงานกลางในการส่งเสริม FinTech Ecosystem โดยการสร้างเครือข่ายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้ประกอบการ หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแล หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และสร้างทรัพยากรบุคคล (Talent Pipeline) เพื่อรองรับความต้องการของอุตสาหกรรม ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของ FinTech Startups และเสริมสร้าง FinTech Ecosystem รัฐบาลควรพิจารณาเข้าร่วมความตกลงในการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันประสบการณ์ในการส่งเสริม พัฒนารวมทั้งกำกับ FinTech ในระดับทวิภาคี ในลักษณะเดียวกับโครงการ FinTech Bridge ของรัฐบาลประเทศสหราชอาณาจักร ทั้งนี้ อาจพัฒนาไปสู่ความร่วมมือทางการเงินในระดับภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะการแบ่งปันแนวทางการดำเนินการ บทเรียน ประสบการณ์ต่างๆ รวมทั้งการกำกับดูแล FinTech ที่จะเป็น Best Practice เพื่อประเทศสมาชิกในภูมิภาคอาเซียนนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป นอกจากนี้ อาจพิจารณาเพิ่มพันธมิตรกับหน่วยงานเอกชนทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะ Incubator และ Accelerator ที่มีประสบการณ์ในระดับนานาชาติ อีกทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายการพัฒนาผ่านความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา กองทุน Venture Capital และบริษัทเทคโนโลยี และ FinTech ในระดับนานาชาติ โดยหน่วยงานดังกล่าวมีภารกิจในการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) เพื่อส่งเสริมและพัฒนา FinTech Ecosystem ในประเทศไทย โดยสนับสนุนผู้ประกอบการ FinTech ตั้งแต่ระยะแรกเริ่ม ทั้งในด้านการค้นคว้า พัฒนา และทดสอบผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงิน รวมทั้ง แนะนำวิธีการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการของผู้ประกอบการ (Pitching) เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถหาแหล่งเงินทุนเพื่อต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้ทั้งในและต่างประเทศ

- 2) เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ FinTech ได้พบปะและเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินของตนแก่ผู้ที่สนใจลงทุนหรือผู้ที่ต้องการนำนวัตกรรมไปใช้ทั้งในและต่างประเทศ อาทิ Venture Capital ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทประกัน เป็นต้น

- 3) เพื่อผลักดันให้มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการทางการเงินในประเทศไทยในทุกภาคส่วน ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมการสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์หรือบริการด้าน FinTech ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ โดยให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจร่วมกับ FinTech Startups ภาคเอกชนที่มีศักยภาพ สามารถใช้หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเป็นพื้นที่สำหรับคิดค้นหรือพัฒนาโครงการ FinTech เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริการทางการเงินและเพิ่มการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชน

- 4) เพื่อร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจใน FinTech และฝึกฝนทักษะที่จำเป็นให้แก่นักเรียนและนักศึกษา เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในอุตสาหกรรม FinTech หรือเป็นผู้ประกอบการในอนาคต (Talent Pipeline)

- 5) เพื่อบูรณาการการพัฒนาและการส่งเสริม FinTech ระหว่างหน่วยงานกำกับดูแล ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย รวมทั้งหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมและธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

6) เพื่อกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์ และบริการทางการเงินใหม่ ๆ ที่ช่วยสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจต่อประเทศ โดยมีการทดลองใช้นวัตกรรมทางการเงินที่พัฒนาขึ้นมาจริง ผ่านการใช้งานของผู้บริโภคที่เป็นอาสาสมัครร่วมทดสอบ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่จำกัดหรือควบคุมความเสี่ยง และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานกำกับดูแล

7) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานให้ผู้ประกอบการ FinTech ภาคเอกชน เข้าร่วมทดสอบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินของหน่วยงานกำกับดูแลต่าง ๆ ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

8) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานระหว่างหน่วยงานกำกับดูแลสถาบันการเงินเฉพาะกิจ และผู้ประกอบการ FinTech ภาคเอกชน ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือและการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนความร่วมมือด้าน FinTech (Synergy) ระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจ และ FinTech Startups เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการเงินให้กับสถาบันการเงินเฉพาะกิจ รวมทั้งความร่วมมืออื่น ๆ ภายใต้การดำเนินงานร่วมระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

9) เพื่อส่งเสริมการลงทุนของ Venture Capital ในประเทศให้มีการลงทุนอย่างเป็นระบบและรูปธรรมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน

10) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานการจัดงาน กิจกรรม และความร่วมมือด้าน FinTech ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

4.2.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

4.2.2.1 การจัดตั้งและขั้นตอนการดำเนินงาน

1) กระทรวงการคลังร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสนอจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมอุตสาหกรรม FinTech และแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ประกอบด้วย กระทรวงการคลัง หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแล ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย รวมทั้งสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์และการใช้ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ และสมาคมฟินเทคประเทศไทย

2) รูปแบบการจัดตั้ง ควรพิจารณารูปแบบและสถานะทางกฎหมายให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งและการกิจของหน่วยงานซึ่งต้องมีความคล่องตัวในการดำเนินงานสูง ซึ่งอาจพิจารณารูปแบบขององค์การมหาชน โดยมีตัวอย่างการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (องค์การมหาชน) ภายใต้กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน) ภายใต้กระทรวงการคลัง หรือในรูปของสถาบันภายใต้มูลนิธิ เช่น สถาบันพลาสติกและสถาบันอาหารภายใต้กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นต้น

3) งบประมาณ ในระยะเริ่มแรก หน่วยงานนี้ควรขอรับเงินสนับสนุนจากงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น เพื่อให้สามารถเริ่มดำเนินการได้โดยเร็ว โดยจะดำเนินการหาสถานที่ตั้งของหน่วยงาน และจัดหาบุคลากร เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน สำหรับระยะต่อไป เห็นควรขอรับจัดสรรจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีของรัฐบาล

4) แผนการดำเนินงานระยะที่ 1

(1) ดำเนินการก่อตั้งและสร้างองค์กร

(2) ส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงาน

(3) สร้างเครือข่ายของผู้มีส่วนร่วมในอุตสาหกรรม FinTech เช่น FinTech Startups หน่วยงานกำกับดูแล สถาบันการศึกษา ธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น เพื่อผลักดันให้ประเทศไทย มี FinTech Ecosystem ที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรม FinTech

5) แผนการดำเนินงานระยะที่ 2 ทบทวนการดำเนินงานในระยะที่ 1 และขยายความร่วมมือด้านวิชาการและการพัฒนาอุตสาหกรรม FinTech กับภาครัฐและภาคเอกชนในต่างประเทศ เพื่อให้เกิดเครือข่ายอย่างเป็นระบบที่สามารถเจริญเติบโตได้ในอนาคต

6) หน่วยงานอาจจะมีการจ้างที่ปรึกษาในด้านต่าง ๆ ตามแผนงานและความเหมาะสมได้

4.2.2.2 การบริหารจัดการ

1) คณะกรรมการบริหาร

(1) องค์ประกอบคณะกรรมการบริหารควรประกอบไปด้วย ปลัดกระทรวงการคลัง เป็นประธาน ผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ผู้แทนหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแล ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย รวมทั้งสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์และการใช้ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ผู้แทนสมาคมฟินเทคประเทศไทย เป็นกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งปลัดกระทรวงการคลังแต่งตั้งจำนวนสี่คน เป็นกรรมการ ทั้งนี้ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีทางการเงิน ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ด้านการตลาด ด้านกฎหมาย ด้านละหนึ่งคน และผู้อำนวยการของหน่วยงาน ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ

(2) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารมีดังนี้ (1) กำหนดนโยบายการดำเนินงานของหน่วยงาน รวมทั้งส่งเสริมการนำ FinTech มาใช้ในการให้บริการทางการเงิน (2) กำหนดนโยบายของหน่วยงาน ในการพัฒนา FinTech และ FinTech Ecosystem (3) กำหนดนโยบายของหน่วยงาน ในการส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาประยุกต์ใช้ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน (4) กำหนดนโยบายของหน่วยงาน ในการร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนเพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเป็น FinTech Hub ในระดับภูมิภาค (5) ควบคุม ดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงาน

2) แหล่งรายได้ของหน่วยงาน เนื่องจากการดำเนินการของหน่วยงาน เป็นการส่งเสริม FinTech Startups และพัฒนา FinTech Ecosystem เป็นหลัก ซึ่งเป็นการสนับสนุนอุตสาหกรรม FinTech ของประเทศ โดยมีได้มุ่งหากำไร หน่วยงานจึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นหลักเพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม หน่วยงานจะมีรายได้จากการจัดกิจกรรมและหลักสูตรการศึกษา รวมทั้งเงินที่ได้รับจากสถาบันการเงินต่าง ๆ ในการเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับหน่วยงาน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและช่วยให้หน่วยงานสามารถดำเนินงานโดยใช้เงินรายได้ของตนเองได้ในอนาคต

บรรณานุกรม

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- Banker McKenzie. International Comparative FinTech Overview: How the FinTech Regulatory Environment Compares around the World. [Online]. 2017. Available from: http://financialinstitutions.bakermckenzie.com/wp-content/uploads/sites/22/2017/06/Baker_McKenzie-Fintech_regulation_comparison_June2017.pdf [2019, July].
- Deloitte. A tale of 44 cities Connecting Global FinTech: Interim Hub Review 2017. [Online]. 2017. Available from: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/uk/Documents/Innovation/deloitte-uk-connecting-global-fintech-hub-federation-innotribe-innovate-finance.pdf> [2019, July].
- Ernst & Young LLP. UK FinTech: On the Cutting Edge. [Online]. 2017. Available from: <http://www.emergingpaymentsafrica.com/wp-content/uploads/2017/02/EY-UK-FinTech-on-the-cutting-edge-executive-summary.pdf> [2019, July].
- FinTech Association of Hong Kong. Closer cooperation key to the success of the Greater Bay Area. [Online]. 2017. Available from: https://ftahk.org/sites/default/files/inline-files/FTAHK_Greater_Bay_Area_Report_PR_April2019.pdf [2019, July].
- Korea Business Angels Association. Tech Incubator Program for Startup. [Online]. 2015. Available from: http://www.jointips.or.kr/about_en.php [2019, July].
- KPMG. The Pulse of FinTech 2018 Biannual Global Analysis of Investment in Fintech. [Online]. 2018. Available from: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2019/02/the-pulse-of-fintech-2018.pdf> [2019, July].
- The World Bank. Thailand Economic Monitor : Harnessing FinTech for Financial Inclusion. [Online]. 2019. Available from: <http://documents.worldbank.org/curated/en/765751562176921636/Thailand-Economic-Monitor-Harnessing-Fintech-for-Financial-Incl> [2019, July].
- Inutu Lukonga. Fintech, Inclusive Growth and Cyber Risks: A Focus on the MENAP and CCA Regions [Online]. 2018 Available from: http://18.215.204.142/sites/default/files/resources/Fintech_Inclusive_Growth_and_Cyber_Risks_Focus_on_the_MENAP_and_CCA_Regions.pdf [2019, July].

William T. Pound. A QUICK LOOK INTO IMPORTANT ISSUES OF THE DAY [Online]. 2017
Available from: http://www.common sense media.org/sites/default/files/uploads/kids_action/17lbfeb_promoting_digital_literacy.pdffiles/resources/Fintech_Inclusive_Growth_and_Cyber_Risks_Focus_on_the_MENAP_and_CA_Regions.pdf [2019, July].

ฐานเศรษฐกิจ. **FinTech** กับสถาบันการเงินไทย: คู่แข่ง หรือพันธมิตร?. [ออนไลน์]. 2559. สืบค้นจาก: <http://www.thansettakij.com/content/52868> [กรกฎาคม 2562].

ธนาคารแห่งประเทศไทย. พระราชบัญญัติระบบชำระเงิน พ.ศ. 2560. [ออนไลน์]. 2560. สืบค้นจาก: https://www.bot.or.th/Thai/AboutBOT/LawsAndRegulations/DocLib_ThaiLaw/PaymentSystemsAct2560.pdf [กรกฎาคม 2562].

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. พระราชบัญญัติ/พระราชกำหนด. [ออนไลน์]. 2562. สืบค้นจาก: <http://www.krisdika.go.th/law?lawId=2> [กรกฎาคม 2562].

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. การปฏิรูประบบรองรับการรับมือภัยพิบัติทางการเงิน. [ออนไลน์]. 2560. สืบค้นจาก: https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/download/usergroup_disaster/6-19.pdf [กรกฎาคม 2562].

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560

เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๑๑๐ ก ราชกิจจานุเบกษา หน้า ๑ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๐

พระราชบัญญัติ
ระบบการชำระเงิน
พ.ศ. ๒๕๖๐

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐
เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยระบบการชำระเงิน

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๓๓ มาตรา ๓๗ และมาตรา ๔๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้การกำกับดูแลระบบการชำระเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล อันจะเป็นประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งการตราพระราชบัญญัตินี้ สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. ๒๕๖๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“ระบบการชำระเงิน” หมายความว่า ระบบหรือกระบวนการจัดการอื่นใดเพื่อการโอนเงิน การหักบัญชี หรือการชำระดุล

“การหักบัญชี” หมายความว่า การรับส่ง ตรวจสอบ และยืนยันข้อมูลตามคำสั่งการชำระเงิน สำหรับนำไปคำนวณหายอดเงินแสดงความเป็นเจ้าหนี้ หรือลูกหนี้เพื่อใช้ข้อมูลดังกล่าวไปทำการชำระดุล ระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้

“การชำระดุล” หมายความว่า การชำระเงินที่มีการตกลงกันไว้ล่วงหน้าเพื่อปรับฐานะ ความเป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ ด้วยการปรับบัญชีเงินฝากโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการหักบัญชีเพื่อให้นั้นทั้งหมด หรือบางส่วนระงับไป

“ระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญ” หมายความว่า ระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญ ต่อความมั่นคงหรือเสถียรภาพของระบบการชำระเงิน ระบบสถาบันการเงิน หรือระบบการเงิน ของประเทศ

“ระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับ” หมายความว่า ระบบการชำระเงินที่จะต้องได้รับ อนุญาตจากรัฐมนตรีหรือได้รับการขึ้นทะเบียนจาก ธปท. แล้วแต่กรณี

“บริการการชำระเงิน” หมายความว่า การให้บริการสื่อการชำระเงิน หรือช่องทางการชำระเงินใด ๆ ไม่ว่าจะมิรูปร่างหรือไม่มีรูปร่าง เพื่อชำระค่าสินค้าหรือค่าบริการ หรือใช้เพื่อการโอนเงินหรือการทำ ธุรกิจทางการเงินอื่น ๆ

“บริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ” หมายความว่า บริการการชำระเงินที่จะต้องได้รับอนุญาต จากรัฐมนตรีหรือได้รับการขึ้นทะเบียนจาก ธปท. แล้วแต่กรณี

“บัตรอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า บัตรอิเล็กทรอนิกส์ตามประมวลกฎหมายอาญา

“เงินอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า บัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้ประกอบการธุรกิจออกให้แก่ผู้ใช้บริการ ซึ่งจะระบุชื่อหรือไม่ก็ตาม โดยมีการชำระเงินให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจไว้ล่วงหน้าเพื่อนำไปใช้ชำระค่าสินค้า ค่าบริการ หรือค่าอื่นใดแทนการชำระด้วยเงินสด และได้มีการบันทึกมูลค่าหรือจำนวนเงินที่ชำระ ไว้ล่วงหน้า

“เงินรับล่วงหน้า” หมายความว่า เงินที่ผู้ประกอบการธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ ได้รับไว้ล่วงหน้าจากผู้ให้บริการ ซึ่งประกอบด้วย ยอดคงค้างที่ผู้ใช้บริการได้ให้เงินไว้ล่วงหน้า แก่ผู้ประกอบการธุรกิจ และเงินที่ผู้ประกอบการธุรกิจโอนเงินที่ได้รับมาล่วงหน้าจากผู้ให้บริการ

“สมาชิก” หมายความว่า ผู้ใช้บริการที่ยินยอมผูกพันตามหลักเกณฑ์ในการใช้บริการระบบ การชำระเงินที่มีความสำคัญ

“ผู้ประกอบการธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ประกอบการธุรกิจที่ได้รับอนุญาตหรือขึ้นทะเบียน ตามพระราชบัญญัตินี้

“ธปท.” หมายความว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้
 มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑
 ระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญ

มาตรา ๕ ระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นระบบการชำระเงินที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานหลักของประเทศ ซึ่งหากเกิดปัญหาหรือการหยุดชะงัก อาจส่งผลกระทบต่อสมาชิกในระบบอย่างต่อเนื่องเป็นวงกว้าง และ
- (๒) เป็นระบบการชำระเงินที่รองรับการโอนเงินมูลค่าสูง หรือที่ใช้สำหรับการหักบัญชีหรือการชำระดุลระหว่างสมาชิก

มาตรา ๖ ให้ระบบการชำระเงินที่ สปท. จัดตั้งและดำเนินการ หรือระบบการชำระเงินอื่นใดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของ สปท. เป็นระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญ

มาตรา ๗ ให้ สปท. มีหน้าที่กำกับดูแลระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญเพื่อให้ระบบมีความมั่นคง ปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ โดยให้มีอำนาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องดังต่อไปนี้

- (๑) กระบวนการในการปฏิบัติงานของระบบ รวมถึงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับผลสมบูรณ์ของการโอนเงิน
- (๒) หลักเกณฑ์ในการรับสมาชิก
- (๓) สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ให้บริการระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญและสมาชิก
- (๔) มาตรการบริหารและจัดการความเสี่ยงของระบบ
- (๕) มาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบ
- (๖) การจัดการกรณีฉุกเฉิน
- (๗) เรื่องอื่นใดตามที่ สปท. ประกาศกำหนด

มาตรา ๘ เมื่อสมาชิกรายใดยื่นคำร้องหรือถูกร้องขอต่อศาลให้พ้นจากการและศาลมีคำสั่งรับคำร้องขอให้พ้นจากการ ถูกฟ้องล้มละลาย หรือถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ให้สมาชิกรายนั้นแจ้งให้ สปท. และผู้ให้บริการของระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญทราบโดยทันทีตามวิธีการที่ สปท. ประกาศกำหนด

มาตรา ๙ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งรับคำร้องขอให้พ้นจากการหรือมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของสมาชิก ให้การโอนเงิน การชำระดุล หรือการหักบัญชีของสมาชิกผ่านระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญที่ได้ดำเนินการก่อนเวลาที่ศาลมีคำสั่งสามารถดำเนินการได้ต่อไปจนเสร็จสิ้นตามหลักเกณฑ์ของระบบ แต่ไม่เกินสิ้นวันของวันที่ศาลมีคำสั่งนั้น และมีผลสมบูรณ์ไม่สามารถเพิกถอน กลับรายการ แก้ไข หยุด หรือระงับได้

มาตรา ๑๐ ให้เงิน หลักทรัพย์ หรือตราสารอื่นใดที่สมาชิกได้ดำรงไว้เพื่อเป็นหลักประกัน การใช้สภาพคล่อง การชำระคูปอง หรือเพื่อการอื่นใดในระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญได้รับความคุ้มครอง โดยไม่ถือเป็นทรัพย์สินที่อาจแบ่งแก่เจ้าหนี้ของสมาชิกในคดีล้มละลาย และเมื่อ อปท. ได้ดำเนินการบังคับกับหลักประกันแล้วเหลือเป็นจำนวนเท่าใด ให้นำส่งกองทรัพย์สินของลูกหนี้

มาตรา ๑๑ การใช้สิทธิเพิกถอนการฉ้อฉล การโอน หรือการกระทำอื่นใดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายว่าด้วยล้มละลายสามารถกระทำได้ แต่การใช้สิทธิเช่นว่านี้ไม่กระทบต่อผลสมบูรณ์ของการดำเนินการผ่านระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญตามมาตรา ๔

หมวด ๒

ระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับ

มาตรา ๑๒ รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของ อปท. มีอำนาจประกาศกำหนดให้ระบบการชำระเงินที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับที่ต้องขออนุญาต

(๑) ระบบการชำระเงินที่เป็นศูนย์กลางหรือเครือข่ายระหว่างผู้ใช้บริการของระบบเพื่อรองรับการโอนเงิน การหักบัญชี หรือการชำระคูปอง เช่น ระบบโอนเงินรายย่อยระหว่างผู้ใช้บริการของระบบระบบเครือข่ายบัตร ระบบการชำระคูปอง หรือ

(๒) ระบบการชำระเงินอื่นใดที่อาจส่งผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ ความเชื่อมั่นของสาธารณชน หรือเสถียรภาพและความมั่นคงของระบบการชำระเงิน

รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของ อปท. มีอำนาจประกาศกำหนดให้ระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับตาม (๑) ที่เป็นระบบการชำระเงินที่เป็นนวัตกรรมซึ่งนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้และอยู่ระหว่างการทดสอบการให้บริการ หรือระบบการชำระเงินที่มีผู้ใช้บริการของระบบในวงจำกัดโดยไม่ส่งผลกระทบต่อระบบการชำระเงินหรือประโยชน์สาธารณะในวงกว้าง เป็นระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับที่จะต้องขึ้นทะเบียนกับ อปท.

การประกาศตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของ อปท. จะกำหนดประเภทหรือลักษณะของการประกอบธุรกิจด้วยก็ได้

มาตรา ๑๓ การประกอบธุรกิจระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับจะกระทำเฉพาะนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด หรือนิติบุคคลอื่นตามที่ อปท. ประกาศกำหนด โดยได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของ อปท. หรือได้รับการขึ้นทะเบียนจาก อปท. ทั้งนี้ ในการอนุญาตหรือขึ้นทะเบียน รัฐมนตรี หรือ อปท. จะกำหนดเงื่อนไขตามที่เห็นสมควรก็ได้ แล้วแต่กรณี

การขออนุญาต การอนุญาต และการขึ้นทะเบียน ตลอดจนการเสียค่าธรรมเนียมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราที่ อปท. ประกาศกำหนด

มาตรา ๑๔ ห้ามมิให้ผู้ได้รับอนุญาตหรือขึ้นทะเบียนให้ประกอบธุรกิจระบบการชำระเงิน ภายใต้การกำกับดูแลตั้งหรือยอมให้บุคคลซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นหรือทำหน้าที่กรรมการหรือผู้ซึ่งมีอำนาจจัดการของผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าว

(๑) อยู่ในระหว่างถูกพิทักษ์ทรัพย์ หรือเป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายและยังไม่พ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่มีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายหรือปลดจากล้มละลาย

(๒) เป็นบุคคลวิกลจริต คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๓) เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง ลักทรัพย์ รั่วราวทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ ยักยอกหรือรับของโจร ไม่ว่าจะมีการรอกการลงโทษหรือไม่ก็ตาม หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

(๔) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน หรือเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือเคยเป็นบุคคลที่ถูกกำหนดให้เป็นผู้ที่มีการกระทำอันเป็นการก่อการร้าย หรือต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง

(๕) เป็นกรรมการหรือผู้ซึ่งมีอำนาจจัดการของนิติบุคคลที่เคยถูกสั่งห้ามประกอบธุรกิจระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับหรือธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับหรือถูกเพิกถอนการอนุญาตหรือขึ้นทะเบียน

(๖) เคยเป็นผู้ต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการ หรือผู้บริหารบริษัทมหาชนจำกัดเพราะเหตุมีลักษณะที่แสดงถึงการขาดความเหมาะสมที่จะได้รับความไว้วางใจให้บริหารจัดการกิจการที่มีมหาชนเป็นผู้ถือหุ้นตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

(๗) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจระบบการชำระเงินหรือบริการการชำระเงินโดยมิได้รับอนุญาตหรือขึ้นทะเบียน

(๘) เป็นบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามหรือขาดคุณสมบัติอื่นใด ทั้งนี้ ตามที่ ธปท. ประกาศกำหนด

มาตรา ๑๕ ผู้ประกอบธุรกิจระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับใดประสงค์จะเลิกประกอบธุรกิจ ต้องแจ้ง ธปท. ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ ธปท. ประกาศกำหนด

ภายหลังได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่งจนถึงวันเลิกประกอบธุรกิจ ธปท. มีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจตามวรรคหนึ่งต้องปฏิบัติตามอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ใช้บริการก็ได้

ในการนี้ผู้ประกอบธุรกิจตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจระบบการชำระเงินที่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี ให้ ธปท. เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุญาต ทั้งนี้ ในการอนุญาต รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติด้วยก็ได้

หมวด ๓
บริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ

มาตรา ๑๖ รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของ ธปท. มีอำนาจประกาศกำหนดให้บริการการชำระเงินดังต่อไปนี้ เป็นบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับที่ต้องขออนุญาต

- (๑) การให้บริการบัตรเครดิต บัตรเดบิต หรือบัตรเอทีเอ็ม
- (๒) การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์
- (๓) การให้บริการรับชำระเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แทนผู้ขายสินค้าหรือผู้ให้บริการหรือเจ้าหน้าที่
- (๔) การให้บริการโอนเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์
- (๕) การให้บริการการชำระเงินอื่นใดที่อาจส่งผลกระทบต่อระบบการเงิน หรือประโยชน์สาธารณะ

รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของ ธปท. มีอำนาจประกาศกำหนดให้บริการการชำระเงินภายใต้การกำกับตามวรรคหนึ่งที่เป็นบริการการชำระเงินที่เป็นนวัตกรรมซึ่งนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้และอยู่ระหว่างการทดสอบการให้บริการ หรือบริการการชำระเงินที่ให้บริการลูกค้าในวงจำกัดโดยไม่ส่งผลกระทบต่อระบบการชำระเงินหรือประโยชน์สาธารณะในวงกว้าง เป็นบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับที่จะต้องขึ้นทะเบียนกับ ธปท.

การประกาศตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของ ธปท. จะกำหนดประเภทหรือลักษณะของการประกอบธุรกิจด้วยก็ได้

มาตรา ๑๗ การประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับจะกระทำได้เฉพาะนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด หรือนิติบุคคลอื่นตามที่ ธปท. ประกาศกำหนด โดยได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของ ธปท. หรือได้รับการขึ้นทะเบียนจาก ธปท. ทั้งนี้ ในการอนุญาตหรือขึ้นทะเบียน รัฐมนตรี หรือ ธปท. จะกำหนดเงื่อนไขตามที่เห็นสมควรก็ได้ แล้วแต่กรณี

การขออนุญาต การอนุญาต และการขึ้นทะเบียน ตลอดจนการเสียค่าธรรมเนียมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราที่ ธปท. ประกาศกำหนด

มาตรา ๑๘ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับกับการแต่งตั้งกรรมการหรือผู้ซึ่งมีอำนาจจัดการของผู้ที่ได้รับอนุญาตหรือขึ้นทะเบียนตามหมวดนี้โดยอนุโลม

มาตรา ๑๙ ผู้ประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินซึ่งมีการรับเงินรับล่วงหน้าจากผู้ใช้บริการ ต้องจัดทำบัญชีเงินรับล่วงหน้าของผู้ใช้บริการแยกแต่ละราย และต้องเก็บรักษาเงินรับล่วงหน้าแยกออก

จากทรัพย์สินของตน โดยไม่อาจนำไปใช้เพื่อการอื่นใดได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ ธปท. ประกาศกำหนด

เพื่อประโยชน์ตามมาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑ ให้ถือว่าเงินรับล่วงหน้ายังคงเป็นทรัพย์สินของผู้ใช้บริการ แต่หากมีดอกผลเกิดขึ้นให้ดอกผลนั้นตกเป็นทรัพย์สินของผู้ประกอบธุรกิจ

มาตรา ๒๐ เมื่อผู้ประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินตามมาตรา ๑๙ ถูกสั่งระงับการดำเนินกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น มีการร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการ ถูกฟ้องล้มละลาย หรือถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ให้เงินรับล่วงหน้าที่อยู่ในการครอบครองของผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวได้รับการคุ้มครองโดยไม่ถือเป็นทรัพย์สินที่อยู่ภายใต้การห้ามจำหน่าย จ่าย หรือโอน ตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายที่ให้ระงับการดำเนินกิจการบางส่วนหรือทั้งหมด หรือตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๒๑ เมื่อผู้ประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินตามมาตรา ๑๙ ตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ให้เงินรับล่วงหน้าที่อยู่ในการครอบครองของผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวได้รับการคุ้มครองโดยไม่ถือเป็นทรัพย์สินที่อยู่ภายใต้การยึดหรืออายัดในคดีแพ่ง หรือเป็นทรัพย์สินที่อาจแบ่งแก่เจ้าหนี้ในคดีล้มละลาย

ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และ ธปท. เป็นผู้มีอำนาจดำเนินการจัดการเงินรับล่วงหน้า โดยต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ ธปท. ประกาศกำหนด ดังต่อไปนี้

- (๑) รวบรวมเงินรับล่วงหน้าและจัดสรรเงินดังกล่าวคืนให้แก่ผู้ใช้บริการ
- (๒) โอนบัญชีและเงินรับล่วงหน้าไปให้ผู้ประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินรายอื่น
- (๓) ดำเนินการอื่นใดเพื่อให้การจัดการเงินรับล่วงหน้าเสร็จสิ้นไป

ในการดำเนินการตามวรรคสอง เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และ ธปท. จะมอบอำนาจให้บุคคลใดดำเนินการแทนก็ได้

ในการจัดการเงินรับล่วงหน้าตามวรรคสอง ให้ผู้ใช้บริการซึ่งไม่มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวในลักษณะตามที่ ธปท. ประกาศกำหนด มีสิทธิได้รับจัดสรรเงินคืนก่อน

เมื่อได้มีการจัดสรรเงินรับล่วงหน้าตามมาตรานี้แล้ว หากผู้ใช้บริการได้รับเงินคืนไม่ครบจำนวน ให้ผู้ใช้บริการดังกล่าวมีสิทธิขอรับชำระหนี้สำหรับจำนวนที่ยังขาดอยู่ในคดีล้มละลายของผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ต้องยื่นขอรับชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย

มาตรา ๒๒ เมื่อผู้ประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินตามมาตรา ๑๙ ซึ่งถูกสั่งระงับการดำเนินกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น มีการร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการ ถูกฟ้องล้มละลาย หรือถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ให้ผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวแจ้งให้ ธปท. ทราบทันที ตามวิธีการที่ ธปท. ประกาศกำหนด

มาตรา ๒๓ ผู้ประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับดูแลของ ธปท. จะเลิกประกอบธุรกิจ ต้องแจ้ง ธปท. ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ ธปท. ประกาศกำหนด

ภายหลังได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่งจนถึงเลิกประกอบธุรกิจ ธปท. มีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจตามวรรคหนึ่งต้องปฏิบัติตามอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ใช้บริการก็ได้

ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินที่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี ให้ ธปท. เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุญาต ทั้งนี้ ในการอนุญาต รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติตามก็ได้

หมวด ๔

การกำกับดูแล การตรวจสอบ และการแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงาน

มาตรา ๒๔ ให้ ธปท. มีอำนาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การให้บริการระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับและบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ ในเรื่องดังต่อไปนี้

- (๑) การดูแลฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงาน
- (๒) มาตรฐานในการประกอบธุรกิจ
- (๓) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
- (๔) การบริหารจัดการความเสี่ยง
- (๕) การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการ
- (๖) การให้บริการจากบุคคลภายนอก
- (๗) การเก็บรักษาและการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ
- (๘) การตรวจสอบและรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบ
- (๙) การคุ้มครองผู้ใช้บริการ
- (๑๐) การจัดทำบัญชี การส่งงบแสดงฐานะทางการเงิน และผลการดำเนินงานต่อ ธปท.
- (๑๑) การเก็บรักษาเงินสำหรับบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ
- (๑๒) เรื่องอื่นใดเพื่อประโยชน์ในการดูแล ความมั่นคง ความปลอดภัยของระบบการชำระเงิน

การคุ้มครองผู้ใช้บริการ หรือการส่งเสริมการใช้บริการและการพัฒนาระบบการชำระเงิน

มาตรา ๒๕ ให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดเก็บข้อมูล บัญชี เอกสาร ดวงตรา หรือหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการ สินทรัพย์ และหนี้สินเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ ธปท. ประกาศกำหนด

มาตรา ๒๖ ธปท. อาจกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจส่งงบการเงิน รายงาน หรือข้อมูลไม่ว่าในรูปสื่อใด ๆ หรือแสดงเอกสารใดตามระยะเวลาหรือเป็นครั้งคราว รวมทั้งให้ชี้แจงเพื่ออธิบายหรือขยายความรายงานหรือข้อมูล หรือเอกสารนั้นด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ ธปท. ประกาศกำหนด

ธปท. อาจมีคำสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดให้กรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน หรือลูกจ้างของผู้ประกอบธุรกิจ มาให้ถ้อยคำ แสดงข้อมูล บัญชี เอกสารและหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการเพิ่มเติมภายในระยะเวลาที่กำหนดได้

งการเงิน รายงาน ข้อมูล บัญชี เอกสาร หรือคำชี้แจงที่ส่งหรือแสดงตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ผู้ประกอบธุรกิจต้องทำให้ครบถ้วนและตรงต่อความเป็นจริง ในกรณีที่ ธปท. เห็นว่างการเงิน รายงาน ข้อมูล บัญชี เอกสาร หรือคำชี้แจงที่ผู้ประกอบธุรกิจส่งหรือแสดงตามวรรคหนึ่งมีข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือมีข้อความคลุมเครือไม่ชัดเจน หรือในกรณีที่ ธปท. เห็นว่าจำเป็นหรือสมควรให้ ธปท. มีอำนาจแต่งตั้งผู้สอบบัญชีหรือผู้ชำนาญการเฉพาะด้านเพื่อดำเนินการตรวจสอบและรายงานผลให้ ธปท. ทราบ โดยให้ผู้ประกอบธุรกิจนั้นเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่าย

มาตรา ๒๗ ให้ ธปท. มีอำนาจแต่งตั้งพนักงาน ธปท. เป็นผู้ตรวจการ เพื่อตรวจสอบกิจการ สินทรัพย์ และหนี้สินของผู้ประกอบธุรกิจเป็นการทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะก็ได้

ให้ผู้ตรวจการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้กรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน ลูกจ้างของผู้ประกอบธุรกิจ และผู้รวบรวมหรือประมวลข้อมูลของผู้ประกอบธุรกิจ ด้วยระบบคอมพิวเตอร์หรือด้วยอุปกรณ์อื่นใด มาให้ถ้อยคำเกี่ยวกับกิจการ สินทรัพย์ และหนี้สินของผู้ประกอบธุรกิจ ส่งสำเนาหรือแสดงข้อมูล บัญชี เอกสาร ดวงตรา หรือหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๒) เข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจหรือในสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้รวบรวมหรือประมวลข้อมูลของผู้ประกอบธุรกิจ ด้วยระบบคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อื่นใด เพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับการปฏิบัติของผู้ประกอบธุรกิจให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการของสถานที่นั้น และเมื่อได้เข้าไปและลงมือทำการตรวจสอบดังกล่าวแล้ว ถ้ายังดำเนินการไม่เสร็จจะกระทำต่อไปในเวลากลางคืนหรือนอกเวลาทำการของสถานที่นั้นก็ได้

(๓) เข้าไปในสถานที่ใด ๆ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการประกอบธุรกิจอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ หรือมีหลักฐานหรือเอกสารที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการของสถานที่นั้น และเมื่อได้เข้าไปและลงมือทำการตรวจสอบดังกล่าวแล้ว ถ้ายังดำเนินการไม่เสร็จจะกระทำต่อไปในเวลากลางคืนหรือนอกเวลาทำการของสถานที่นั้นก็ได้

(๔) ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือดำเนินคดี ทั้งนี้ การออกคำสั่งยึดหรืออายัดดังกล่าวต้องระบุเหตุผลความจำเป็น และสิทธิของผู้ถูกยึดหรืออายัดนั้น

การใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการตาม (๒) (๓) และ (๔) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ธปท. ประกาศกำหนด

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการ ให้ผู้ตรวจการมีอำนาจมอบหมายให้บุคคลใดเป็นผู้ช่วยผู้ตรวจการเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือตนในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการได้

ให้ผู้ตรวจการรายงานการตรวจสอบต่อ ธปท. ตามแบบที่ ธปท. ประกาศกำหนด

มาตรา ๒๘ ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการและผู้ช่วยผู้ตรวจการ ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา ๒๙ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๗ ผู้ตรวจการต้องแสดงบัตรประจำตัวที่ ธปท. เป็นผู้ออกแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวผู้ตรวจการให้เป็นไปตามแบบที่ ธปท. ประกาศกำหนด

มาตรา ๓๐ ให้ผู้ตรวจการเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๓๑ เมื่อปรากฏว่าผู้ประกอบธุรกิจไม่ประกอบธุรกิจหรือหยุดประกอบธุรกิจตามหลักเกณฑ์ที่ ธปท. ประกาศกำหนด ให้รัฐมนตรีมีอำนาจเพิกถอนการอนุญาตหรือ ธปท. มีอำนาจเพิกถอนการขึ้นทะเบียนของผู้ประกอบธุรกิจนั้นได้ แล้วแต่กรณี

ธปท. มีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจที่หยุดประกอบธุรกิจตามวรรคหนึ่งต้องปฏิบัติตามอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ใช้บริการด้วยก็ได้

มาตรา ๓๒ เมื่อปรากฏว่าผู้ประกอบธุรกิจมีฐานะทางการเงินหรือการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน หรือฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ ธปท. ประกาศกำหนด ธปท. อาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจนั้นแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ หากเป็นการสั่งให้แก้ไขฐานะทางการเงินหรือการดำเนินงานสำหรับผู้ประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาต ให้ ธปท. รายงานให้รัฐมนตรีทราบด้วย

หากผู้ประกอบธุรกิจไม่ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ธปท. อาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจะรับการดำเนินงานทั้งหมดหรือแต่บางส่วนเป็นการชั่วคราวภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง ในการนี้ ธปท. จะกำหนดหลักเกณฑ์ใด ๆ ด้วยก็ได้ ทั้งนี้ หากเป็นการสั่งระงับการดำเนินงานทั้งหมดหรือแต่บางส่วนเป็นการชั่วคราวสำหรับธุรกิจที่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี ให้ ธปท. รายงานให้รัฐมนตรีทราบด้วย

หากผู้ประกอบธุรกิจยังคงฝ่าฝืนไม่ดำเนินการตามความในวรรคสอง หรือกระทำความผิดซ้ำอีก ธปท. อาจเสนอให้รัฐมนตรีพิจารณาเพิกถอนการอนุญาต หรือ ธปท. มีคำสั่งเพิกถอนการขึ้นทะเบียนแล้วแต่กรณี ในการนี้ ธปท. หรือรัฐมนตรีอาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจนั้นต้องปฏิบัติตามอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ใช้บริการก่อนก็ได้

ในกรณีที่ ธปท. พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ประกอบธุรกิจมีฐานะทางการเงินหรือการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน หรือฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ ธปท. ประกาศกำหนดซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประชาชนหรือระบบการชำระเงินโดยรวมของประเทศอย่างร้ายแรง ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของ ธปท. มีอำนาจสั่งเพิกถอนการอนุญาต หรือ ธปท. มีอำนาจสั่งเพิกถอนการขึ้นทะเบียนของผู้ประกอบธุรกิจได้ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๓๓ เพื่อประโยชน์ในการดูแลเสถียรภาพระบบการชำระเงิน หรือเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการให้บริการระบบการชำระเงิน หรือมีบริการการชำระเงิน

ในประเทศไทยที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้ ให้ อบท. มีอำนาจสั่งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับระบบหรือบริการดังกล่าว ชี้แจง ส่งเอกสาร หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ภายในระยะเวลาที่กำหนด

มาตรา ๓๔ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของ อบท. มีอำนาจประกาศห้ามการทำธุรกรรมใด ๆ เกี่ยวกับระบบการชำระเงินและบริการการชำระเงินกับผู้ซึ่งประกอบธุรกิจที่ไม่ได้รับอนุญาตหรือขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่มีระบบหรือบริการใดที่มีลักษณะใกล้เคียงกับระบบหรือบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับตามพระราชบัญญัตินี้ หากระบบหรือบริการดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบการเงินหรือระบบการชำระเงินของประเทศ หรืออาจส่งผลกระทบต่อสาธารณสุข อบท. อาจเสนอให้มีการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดให้การให้บริการระบบหรือบริการดังกล่าวอยู่ภายใต้การกำกับตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งหมดหรือบางส่วน รวมทั้งให้นำบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องกับระบบหรือบริการการชำระเงินตามพระราชบัญญัตินี้ มาใช้บังคับกับระบบหรือบริการที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกานี้โดยอนุโลม ทั้งนี้ อบท. จะกำหนดหลักเกณฑ์การให้บริการดังกล่าวด้วยก็ได้

หมวด ๕ การอุทธรณ์

มาตรา ๓๖ ผู้รับคำสั่งตามมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๗ มาตรา ๒๓ มาตรา ๓๑ หรือมาตรา ๓๒ ผู้ใดไม่เห็นด้วยกับคำสั่ง มีสิทธิอุทธรณ์ต่อบุคคล ดังต่อไปนี้

- (๑) ในกรณีที่ อบท. เป็นผู้ออกคำสั่ง ให้อุทธรณ์ต่อรัฐมนตรี
- (๒) ในกรณีที่รัฐมนตรีเป็นผู้ออกคำสั่ง ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

ให้นำกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับกับการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม

หมวด ๖ บทกำหนดโทษ

ส่วนที่ ๑ โทษทางปกครอง

มาตรา ๓๗ ให้มีคณะกรรมการพิจารณาโทษปรับทางปกครองคณะหนึ่งจำนวนสามคน ประกอบด้วย ผู้แทนกระทรวงการคลังเป็นประธานกรรมการ ผู้แทน อบท. และผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด

เป็นกรรมการ มีอำนาจในการพิจารณาลงโทษปรับทางปกครอง โดยให้ ธปท. แต่งตั้งพนักงาน ธปท. คนหนึ่งเป็นเลขานุการ

ให้ ธปท. เป็นผู้รวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่มีโทษทางปกครองเสนอต่อ คณะกรรมการพิจารณาโทษปรับทางปกครองเพื่อพิจารณา

การพิจารณาและการมีคำสั่งลงโทษทางปกครอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศ กำหนด

มาตรา ๓๘ ในการพิจารณาโทษปรับทางปกครอง คณะกรรมการพิจารณาโทษปรับ ทางปกครองต้องคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำ ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำนั้น ตลอดจน ความหนักเบาของโทษที่จะใช้กับผู้ถูกลงโทษ

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่ผู้ถูกลงโทษปรับทางปกครองไม่ยอมชำระค่าปรับทางปกครอง ให้นำ บทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับ และในกรณีที่ไม่มีเจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับตามคำสั่ง หรือมีแต่ไม่สามารถดำเนินการบังคับทางปกครองได้ ให้ ธปท. มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อบังคับชำระค่าปรับ ในกรณี ถ้าศาลปกครองเห็นว่าคำสั่ง ให้ชำระค่าปรับนั้นชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาและบังคับให้มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินขายทอดตลาดเพื่อชำระค่าปรับได้

มาตรา ๔๐ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดตามมาตรา ๗ ต้องระวาง โทษปรับทางปกครองไม่เกินสามล้านบาท

มาตรา ๔๑ ในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจระบบการชำระเงิน ภายใต้การกำกับ หรือประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศ หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข หรือคำสั่งที่กำหนดตามมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๑ หรือ มาตรา ๓๒ ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินสองล้านบาท

มาตรา ๔๒ ในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจที่ได้ขึ้นทะเบียนประกอบธุรกิจระบบการชำระเงิน ภายใต้การกำกับ หรือประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศ หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข หรือคำสั่งที่กำหนดตามมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๑ หรือ มาตรา ๓๒ ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๔๓ ในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งต้องรับโทษปรับทางปกครองตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าว มีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำ ความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย

ส่วนที่ ๒

โทษอาญา

มาตรา ๔๔ ผู้ใดประกอบธุรกิจระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับโดยมิได้ขึ้นทะเบียน ตามมาตรา ๑๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดประกอบธุรกิจระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับโดยมิได้รับอนุญาตตามมาตรา ๑๓ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๕ ผู้ใดประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับโดยมิได้ขึ้นทะเบียน ตามมาตรา ๑๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับโดยมิได้รับอนุญาตตามมาตรา ๑๗ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๖ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘ หรือมาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๗ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๓๔ ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๘ ผู้ใดรู้ว่ามีหรือจะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของสมาชิกแล้ว โดยทุจริต ยักยอก ชุกซ่อน รับ จำหน่าย หรือจัดการทรัพย์สินของสมาชิกดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือ ปรับตั้งแต่สองล้านบาทถึงสิบล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้โฆษณา คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ในราชกิจจานุเบกษาและหนังสือพิมพ์รายวันหรือผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์สาธารณะ อื่นใดแล้ว บุคคลทุกคนได้ทราบว่ามีคำสั่งนั้น

มาตรา ๔๙ ผู้ใดรู้ว่ามีหรือจะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของผู้ประกอบธุรกิจบริการการชำระเงิน ภายใต้การกำกับแล้ว โดยทุจริต ยักยอก ชุกซ่อน รับ หรือจัดการเงินรับล่วงหน้าจากผู้ประกอบธุรกิจ ได้รับไว้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้โฆษณา คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ในราชกิจจานุเบกษาและหนังสือพิมพ์รายวันหรือผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์สาธารณะ อื่นใดแล้ว บุคคลทุกคนได้ทราบว่ามีคำสั่งนั้น

มาตรา ๕๐ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือไม่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ตรวจการ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๑ ผู้ใดให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จต่อผู้ตรวจการโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๒ ผู้ใดถอน ทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งตราหรือเครื่องหมาย ซึ่งผู้ตรวจการได้ประทับหรือหมายไว้ที่สิ่งใด ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๓ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินหรือเอกสารใด ๆ อันผู้ตรวจการ ได้ยึดอายัด รักษาไว้ หรือสั่งให้ส่งเพื่อเป็นพยานหลักฐานหรือเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ว่าผู้ตรวจการจะรักษาทรัพย์สินหรือเอกสารนั้นไว้เอง หรือสั่งให้ผู้นั้นหรือผู้อื่นส่งหรือรักษาไว้ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี หรือปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๔ ผู้ใดล่วงรู้กิจการของผู้ประกอบธุรกิจเนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมายหรือเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้ที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมายอันเป็นกิจการที่ตามปกติวิสัยจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผยแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การเปิดเผยในกรณี ดังต่อไปนี้

- (๑) การเปิดเผยตามหน้าที่หรือเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี
- (๒) การเปิดเผยเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้
- (๓) การเปิดเผยแก่หน่วยงานในประเทศและต่างประเทศที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล

ผู้ประกอบธุรกิจนั้น

(๔) การเปิดเผยข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลผู้ประกอบธุรกิจตามข้อตกลงที่มีระหว่างกัน

(๕) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฐานะการดำเนินงานของผู้ประกอบธุรกิจ

(๖) การเปิดเผยความลับของผู้ใช้บริการซึ่งผู้ใช้บริการให้ความยินยอมแล้ว

(๗) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

มาตรา ๕๕ ผู้ใดล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้ประกอบธุรกิจโดยเหตุที่เป็นกรรมการ ผู้ซึ่งมีอำนาจจัดการ พนักงาน หรือลูกจ้าง ของผู้ประกอบธุรกิจ และเปิดเผยความลับนั้นในประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับการเปิดเผยตามกรณีในมาตรา ๕๔ วรรคสอง

มาตรา ๕๖ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบใน

หน้า ๑๕
เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๑๑๐ ก ราชกิจจานุเบกษา ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๐

การดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๗ เมื่อรัฐมนตรีได้ประกาศกำหนดระบบการชำระเงินหรือบริการการชำระเงินใดให้อยู่ภายใต้การกำกับตามมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๖ แล้ว ผู้ซึ่งประกอบกิจการอยู่ในวันที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดและเป็นกิจการระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับหรือบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ถ้าประสงค์จะประกอบกิจการต่อไป ให้ยื่นคำขออนุญาตหรือขึ้นทะเบียน แล้วแต่กรณี ต่อ สปท. ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด เมื่อได้ยื่นคำขออนุญาตหรือขึ้นทะเบียนตามประกาศของรัฐมนตรีแล้ว ให้ดำเนินกิจการต่อไปได้จนกว่ารัฐมนตรีหรือ สปท. จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ผู้รับสนองพระราชโองการ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

หน้า ๑๖
เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๑๑๐ ก ราชกิจจานุเบกษา ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๐

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากในปัจจุบันการกำกับดูแลระบบการชำระเงินของสถาบันการเงินเป็นบทบาทสำคัญประการหนึ่งของธนาคารแห่งประเทศไทย ประกอบกับได้มีการกำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้กำกับดูแลหรือรับผิดชอบระบบการชำระเงินตามกฎหมายอื่นอีกด้วย เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลระบบการชำระเงินและบริการการชำระเงินอย่างเป็นระบบ มีความเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วสมควรกำหนดให้การกำกับดูแลระบบการชำระเงินและบริการการชำระเงินอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับเดียวกัน โดยกำหนดมาตรการในการกำกับดูแลระบบการชำระเงินและบริการการชำระเงินด้วยการอนุญาตหรือขึ้นทะเบียน และบทกำหนดโทษทางปกครองและโทษอาญา จึงมีความจำเป็นต้องจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในบางกรณี นอกจากนี้ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ตามมาตรฐานสากลเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องผลทางกฎหมายที่สำคัญของการชำระเงิน ตลอดจนการให้ความคุ้มครองมิให้การชำระเงินมีการยกเลิกเพิกถอนในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการหรือสั่งพิทักษ์ทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย อันจะทำให้ระบบการชำระเงินของประเทศเกิดเสถียรภาพและความมั่นคงและดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ภาคผนวก ข.

หนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค 1006/3124 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2562
เรื่อง การรายงานผลการดำเนินการของคณะกรรมการขับเคลื่อน
ตามแผนยุทธศาสตร์ Nation e-Payment

ด่วนที่สุด

ที่ กค ๑๐๐๖/ ๓๖๒๐

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

รค 1/33
26 กพ 62
16.03.62

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
รหัสเรื่อง : ศ30713
วันที่ : 2803/62
วันที่ : 26 ก.พ. 62 เวลา : 15:37

กระทรวงการคลัง
ถนนพระรามที่ ๖
กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

เรื่อง การรายงานผลการดำเนินการของคณะกรรมการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment
เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือรอนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะรัฐมนตรี
๒. รายงานผลการดำเนินงานของแต่ละโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์ National e-Payment
๓. สิ่งพิมพ์ต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ National e-Payment ของประเทศไทย

ด้วยกระทรวงการคลังขอเสนอเรื่อง การรายงานผลการดำเนินการของคณะกรรมการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment (คณะกรรมการฯ) มาเพื่อคณะรัฐมนตรีทราบ พร้อมทั้งพิจารณาอุทธรณ์ของคณะกรรมการฯ โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑๒) ทั้งนี้ รอนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) กำกับการบริหารราชการกระทรวงการคลัง ได้เห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีด้วยแล้ว (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑)

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ความเป็นมา

คณะรัฐมนตรีในคราวการประชุม เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ ได้มีมติเห็นชอบในหลักการของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (แผนยุทธศาสตร์ National e-Payment) ตามที่กระทรวงการคลังเสนอและเห็นชอบการจัดตั้งคณะกรรมการฯ ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจเป็นประธาน โดยมีอำนาจหน้าที่กำหนดแนวทางและนโยบายเพื่อผลักดันการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์และขับเคลื่อนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเป็นคณะทำงานย่อยเพื่อดำเนินงานแต่ละโครงการอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องตามกรอบเวลาและตัวชี้วัด รวมถึงรายงานความคืบหน้า ปัญหา และการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในที่ประชุมคณะกรรมการฯ

๒. เหตุผลและความจำเป็น

เนื่องจากคณะกรรมการฯ ได้ดำเนินการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment จนบรรลุผลสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบผลการดำเนินการของโครงการต่าง ๆ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ National e-payment พร้อมทั้งพิจารณาอุทธรณ์ของคณะกรรมการฯ

๓. การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment

๓.๑ โครงการที่ ๑ ระบบการชำระเงินแบบ Any ID และโครงการที่ ๒ การขยายการใช้บัตร

โครงการที่ ๑ และโครงการที่ ๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินของประเทศไทยให้สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย และเป็นช่องทางในการจ่ายเงินสวัสดิการจากภาครัฐสู่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการส่งเสริมการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่มีค่าธรรมเนียมต่ำแทนการใช้เงินสด โดยโครงการดังกล่าวได้มีการดำเนินการ ดังนี้

๓.๑.๑ ผลสำเร็จภายใต้การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment

(๑) มีระบบพร้อมเพย์ ซึ่งเป็นระบบการชำระเงินและโอนเงินโดยใช้เลขที่บัตรประจำตัวประชาชนและ/หรือหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ลงทะเบียนกับสถาบันการเงินแทนการใช้เลขบัญชีธนาคาร

/ โดยปัจจุบัน ...

- ๒ -

โดยปัจจุบันมีผู้ลงทะเบียนหรือแพทย์ทุกประเภทแล้ว จำนวน ๘๗ ล้านราย และมีปริมาณธุรกรรมทั้งสิ้น ๑.๑ พันล้านรายการ คิดเป็นมูลค่าธุรกรรมทั้งสิ้น ๕.๘ ล้านล้านบาท (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม ๒๕๖๑) นอกจากนี้ ยังมีบริการต่อยอดบนโครงสร้างพื้นฐานพร้อมแพทย์ เช่น การเชื่อมโยง e-Wallet และบัญชีธนาคาร บริการชำระบิลข้ามธนาคาร (Cross-bank Bill Payment) บริการเตือนเพื่อจ่าย (PayAlert) และบริการชำระเงินด้วย Thai Standard QR Code ที่วางจุดรับได้กว่า ๓ ล้านแห่งทั่วประเทศ

(๒) การขยายการใช้บัตร โดยการยกเว้นค่าใช้จ่ายในการติดตั้งอุปกรณ์รับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (เครื่อง Electronic Data Capture : EDC) การลดค่าธรรมเนียมและยกเว้นค่าธรรมเนียมในการรับบัตรเดบิต โดยปัจจุบันได้มีการติดตั้งเครื่อง EDC แล้วทั้งสิ้นจำนวน ๗๖๖,๓๐๓ เครื่อง

๓.๑.๒ การดำเนินการในระยะต่อไป

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔) ที่จะมุ่งส่งเสริมให้ Digital Payment เป็นทางเลือกหลักในการชำระเงินและสร้าง Ecosystem ที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรม และตอบโจทย์ความต้องการของทุกภาคส่วน โดยมีกรอบการพัฒนา ๕ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงิน (Interoperable Infrastructure) (๒) ด้านนวัตกรรมชำระเงิน (Innovation) (๓) ด้านการเข้าถึงและใช้บริการ (Inclusion) (๔) ด้านการกำกับดูแลและบริหารความเสี่ยง (Immunity) และ (๕) ด้านข้อมูลการชำระเงิน (Information)

๓.๒ โครงการที่ ๓ ระบบภาษีและเอกสารธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์

โครงการที่ ๓ เป็นโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Tax Invoice) และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (e-Receipt) เพื่ออำนวยความสะดวกและลดขั้นตอนในการจัดทำ รวมทั้งการนำส่งรายงานการทำธุรกรรมทางการเงินและการนำส่งภาษีเมื่อมีการชำระเงินผ่านระบบ e-Payment โดยโครงการดังกล่าวได้มีการดำเนินการ ดังนี้

๓.๒.๑ ผลสำเร็จภายใต้การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment

กรมสรรพากรได้ดำเนินการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านพร้อมเพย์ ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๐ และมีการจัดทำระบบ e-Tax Invoice และ e-Receipt ซึ่งเป็นระบบสำหรับจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งได้มีการเปิดให้บริการแล้วในปี ๒๕๖๐ ซึ่งถือเป็นการลดต้นทุนในการจัดทำและนำส่งเอกสารของภาคธุรกิจ นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ (e-Donation) เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริจาคสามารถใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีได้โดยไม่ต้องเก็บหลักฐานการบริจาค ซึ่งระบบดังกล่าวได้มีการเปิดใช้งานแล้วเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๖๐

สำหรับประเด็นทางด้านกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากรเพื่อรองรับระบบภาษีและเอกสารธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment เช่น การนำส่งภาษีหัก ณ ที่จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Withholding Tax) เป็นต้น ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้วเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑ และมีการปรับปรุงระเบียบกรมสรรพากรให้รองรับการจัดทำและนำส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์แล้วในปี ๒๕๖๐ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาระบบสารสนเทศของกรมสรรพากรเพื่อให้สามารถบริหารจัดการการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๓.๒.๒ การดำเนินการในระยะต่อไป

กรมสรรพากรจะดำเนินการตามแผนพัฒนาระบบภาษีและเอกสารธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นแผนการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับฐานข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เสียภาษี โดยจะมีการดำเนินการ ๒ ระยะ ดังนี้ (๑) แผนการพัฒนาระยะที่ ๑ เป็นการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ในด้านการพัฒนาระบบงานใหม่ การพัฒนาระบบฐานข้อมูล ระบบการวิเคราะห์ข้อมูล และการแก้ไขกฎหมายซึ่งจะเสร็จสมบูรณ์ทั้งหมดในปี ๒๕๖๓ และ (๒) แผนการพัฒนาระยะที่ ๒ เป็นการพัฒนาระบบการวิเคราะห์เพื่อจำแนกกลุ่มผู้เสียภาษีเพื่อให้บริการที่ดีและการแนะนำการเสียภาษีได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

๓.๓ โครงการที่ ๔ e-Payment ภาครัฐ

โครงการที่ ๔ เป็นโครงการที่มุ่งเน้นการบูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคมและพัฒนาระบบการรับจ่ายเงินภาครัฐทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยโครงการดังกล่าวได้มีการดำเนินการ ดังนี้

/ ๓.๓.๑ ผลสำเร็จ ...

- ๓ -

๓.๓.๑ ผลสำเร็จภายใต้การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment

โครงการ e-Payment ภาครัฐ ประกอบด้วย ๒ โครงการย่อย ดังนี้

(๑) โครงการบูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคม เป็นโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ภาครัฐมีฐานข้อมูลกลางในการดูแลให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมแก่ประชาชน เพื่อบูรณาการจัดระบบการแจ้งสิทธิ การตรวจสอบสิทธิสวัสดิการสังคม การประเมินและตรวจสอบการใช้สิทธิสวัสดิการสังคมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งกระทรวงการคลังโดยกรมบัญชีกลางได้แบ่งการทำงานออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

(๑.๑) บูรณาการการจ่ายเงินสวัสดิการสังคมด้วยพร้อมเพย์ จำนวน ๖ สวัสดิการ ประกอบด้วย (๑) เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด (๒) เงินช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (๓) เบี้ยความพิการ (๔) เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ (๕) เงินเดือนทหารกองประจำการ และ (๖) ค่าป่วยการอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๒) และจะขยายไปยังสวัสดิการอื่น ๆ ต่อไป

(๑.๒) บูรณาการการจ่ายเงินสวัสดิการสังคมโดยบัตร โดยเปิดให้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐแล้วในปี ๒๕๖๐ และปัจจุบันมีผู้มีสิทธิที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจำนวนทั้งสิ้น ๓๔.๕ ล้านราย มีการใช้จ่ายผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแล้วเป็นเงินทั้งสิ้น ๖๗,๗๕๖.๔๕ ล้านบาท (ข้อมูล ณ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒)

(๑.๓) บูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคม เพื่อให้ภาครัฐมีฐานข้อมูลกลางในการให้ความช่วยเหลือประชาชนทุกราย ป้องกันการซ้ำซ้อนและสามารถติดตามประเมินผลทำให้สวัสดิการแต่ละประเภท

(๒) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการรับจ่ายเงินภาครัฐทางอิเล็กทรอนิกส์ มีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านการเงินของหน่วยงานภาครัฐอย่างครบวงจร ให้หน่วยงานทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน ๗,๒๐๐ หน่วยงาน ใช้บริการด้านการจ่ายเงิน การรับเงินและการนำเงินส่งคลังผ่านระบบ Internet Banking ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ที่เรียกว่าระบบ KTB Corporate Online สำหรับภาครัฐ พร้อมทั้งติดตั้งเครื่อง EDC แล้ว จำนวน ๖,๔๐๗ หน่วยงาน

๓.๓.๒ การดำเนินการในระยะต่อไป

กรมบัญชีกลางจะผลักดันให้เกิดการขยายการใช้บัตรอย่างครบวงจร โดยการเชื่อมโยงบัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับ Basic Account และ Mobile Payment รวมทั้งเชื่อมโยงข้อมูลสวัสดิการที่โอนเงินผ่านระบบพร้อมเพย์ เชื่อมกับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) และผลักดันให้เกิดการขยายฐานข้อมูลผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับความช่วยเหลือผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและการโอนเงินผ่านระบบพร้อมเพย์ที่สามารถบูรณาการข้อมูลการให้สวัสดิการแก่ประชาชนกับกระทรวงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์และติดตามประเมินผลการจัดสวัสดิการ เพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม นอกจากนี้ จะเร่งรัดให้ทุกหน่วยงานใช้งานระบบ e-Payment ทั้งการชำระและรับชำระเงินผ่านช่องทาง KTB Corporate Online เครื่อง EDC และ QR Code ให้เต็มประสิทธิภาพ โดยขยายผลกับหน่วยงานภาครัฐอื่นให้ครอบคลุมทุกหน่วยงาน รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๔ โครงการที่ ๕ การให้ความรู้และส่งเสริมการใช้ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์

โครงการที่ ๕ เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้แก่ประชาชนในการใช้บริการตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment โดยโครงการดังกล่าวได้มีการดำเนินการ ดังนี้

๓.๔.๑ ผลสำเร็จภายใต้การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment

กระทรวงการคลังร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมประชาสัมพันธ์ สปท. สมาคมธนาคารไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย คณะผู้บริหารการคลังประจำจังหวัด เป็นต้น ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้และประชาสัมพันธ์โครงการต่าง ๆ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ National e-Payment โดยได้มีการจัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ การจัดทำ VDO Infographic เพื่อเผยแพร่ผ่านสื่อโทรทัศน์

/ และ Social ...

- ๔ -

และ Social Media การจัดให้มี Website หลักของโครงการ (www.epayment.go.th) และจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการและส่งเสริมการใช้ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์

นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดทำโครงการแจกโชคจากการใช้บัตรเดบิต โดยขอสนับสนุนเงินรางวัลจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนชำระเงินโดยใช้บัตรเดบิตหรือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐผ่านเครื่อง EDC มากขึ้น โดยได้มีการจ่ายเงินรางวัลไปแล้วทั้งสิ้น ๖๔๔ ล้านบาท ให้กับผู้ได้รับรางวัลจำนวน ๘,๘๗๒ ราย (คงเหลือเงินในส่วนที่ไม่มีผู้มารับรางวัล จำนวน ๑๔,๑๒๓,๐๐๐ บาท) ทั้งนี้ จากการดำเนินโครงการดังกล่าวส่งผลให้ปริมาณบัตรเดบิตเพิ่มขึ้นเป็น ๖๒ ล้านใบ ปริมาณธุรกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเดบิตอยู่ที่ ๘๐.๒ ล้านรายการ และมูลค่าการใช้บัตรในช่วงที่ดำเนินโครงการอยู่ที่ ๑๔๘,๗๗๕ ล้านบาท

๓.๔.๒ การดำเนินการในระยะต่อไป

กรมสรรพากรและกรมบัญชีกลางจะดำเนินการตามแผนประชาสัมพันธ์โครงการ National e-Payment ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยแผนดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์การปรับปรุงรูปแบบการให้บริการของภาครัฐที่เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) มากขึ้น เช่น ระบบ e-Tax Invoice/e-Receipt e-Filing ระบบบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ การรับ-จ่ายเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น รวมทั้งสร้างเสริมความเข้าใจด้านเทคโนโลยีที่ถูกต้องแก่ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน สร้างความมั่นใจในความปลอดภัยของระบบธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อก่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนให้ใช้ระบบบริการอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐและภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ กระทรวงการคลังจะขอให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลพิจารณาเห็นชอบในการนำเงินของโครงการแจกโชคจากการใช้บัตรเดบิตในส่วนที่ไม่มีผู้มารับรางวัล จำนวน ๑๔,๑๒๓,๐๐๐ บาท เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการตามแผนประชาสัมพันธ์โครงการ National e-Payment ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ต่อไป

๔. ข้อเสนอของส่วนราชการ

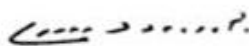
๔.๑ คณะกรรมการฯ ได้ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment อย่างต่อเนื่อง โดยผลการดำเนินการที่ผ่านมา สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์และได้รับการยอมรับในระดับสากล (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๒)

๔.๒ จากผลสำเร็จการดำเนินการของคณะกรรมการฯ ตามบัญชี ๔.๑ จึงเป็นจุดเริ่มต้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถผลักดันและพัฒนาระบบการชำระเงินของประเทศไทยภายใต้กรอบภารกิจของตนเองให้เข้าสู่ระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างครบวงจร ดังนั้น เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการตามแผนการดำเนินการในระยะต่อไป จึงไม่มีความจำเป็นต้องอาศัยการขับเคลื่อนในรูปแบบของคณะกรรมการอีกต่อไป

ในการนี้ กระทรวงการคลังจึงเห็นควรนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบผลการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment ตามบัญชี ๓ พร้อมทั้งเห็นชอบให้ยุติบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment ตามบัญชี ๔.๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายอภิศักดิ์ ตันติวรวงศ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

สำนักนโยบายระบบการเงินและสถาบันการเงิน

โทร. ๐ ๒๖๗๓ ๕๐๒๐ ต่อ ๓๒๓๒ โทรสาร ๐ ๒๖๑๘ ๓๗๗๕

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ dissayarin@fpo.go.th

ผลการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment

1. โครงการที่ 1 : ระบบพร้อมเพย์

1.1 ผลสำเร็จของโครงการระบบพร้อมเพย์ ตั้งแต่เริ่มเปิดให้บริการ (ธันวาคม 2559 ถึง ปัจจุบัน)

ระบบพร้อมเพย์เป็นโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่ช่วยให้ประชาชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ เข้าถึงและใช้บริการด้านการชำระเงินได้สะดวกยิ่งขึ้น รวดเร็ว ผ่านช่องทางที่หลากหลาย ด้วยต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่ลดลง และช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ

1.1.1 ประโยชน์ที่ได้รับ

(1) ประชาชน เข้าถึงบริการชำระเงินมากขึ้น ง่ายขึ้น มีบริการการชำระเงินที่หลากหลายให้เลือกใช้ตรงตามความต้องการ สะดวก รวดเร็ว ด้วยต้นทุนที่ต่ำลง

(2) ภาคธุรกิจ มีบริการรับจ่ายเงินที่มีประสิทธิภาพ ค่าใช้จ่ายเหมาะสม ช่วยสร้างโอกาสทางธุรกิจให้แก่ผู้ประกอบการและ SME รวมทั้งสนับสนุนการทำธุรกรรมออนไลน์ เช่น บริการชำระเงินทางออนไลน์รองรับการชำระค่าสินค้าและบริการบนเว็บไซต์ (e-Commerce) ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงการชำระเงินกับต่างประเทศ

(3) ภาครัฐ โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการรับจ่ายเงินของหน่วยงานภาครัฐ การโอนเงินสวัสดิการจากภาครัฐสู่ประชาชนโดยตรงผ่านเลขประจำตัวประชาชน ทำให้การจ่ายเงินของภาครัฐมีความโปร่งใส ลดความผิดพลาด และลดปัญหาการทุจริตจากการจ่ายด้วยเงินสดหรือเช็ค และภาครัฐมีข้อมูลเชิงลึกเพื่อประกอบการกำหนดนโยบาย

(4) เศรษฐกิจโดยรวม โดยสนับสนุนการลดใช้เงินสดในทุกภาคส่วน ลดต้นทุนของประเทศในการบริหารจัดการเงินสด รวมถึงเพิ่มความรวดเร็วคล่องตัวในการหมุนเวียนเงินในระบบเศรษฐกิจ

(5) การเพิ่มการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ทดแทนการใช้เช็คและเงินสด เช่น ปริมาณการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) เทียบกับจำนวนประชากร ปริมาณการโอนเงินผ่านระบบพร้อมเพย์ เป็นต้น โดยปริมาณการใช้ e-Payment ปี 2561 มีจำนวน 5,868 ล้านรายการ เติบโตสูงถึงร้อยละ 41 จากปี 2560 ซึ่งมีจำนวน 4,171 ล้านรายการ ในปี 2561 การใช้ e-Payment ต่อประชากรเพิ่มสูงขึ้นเป็น 89 ครั้ง ต่อคนต่อปี จาก 63 ครั้ง/คน/ปี ในปี 2560 และมีปริมาณธุรกรรมผ่าน Mobile Banking จำนวน 47 ล้านบัญชี เพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 47.7 จาก 31.8 ล้านบัญชีในปี 2560

1.1.2 สรุปผลตอบรับการใช้ระบบพร้อมเพย์

(1) ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561 มียอดลงทะเบียนใช้บริการพร้อมเพย์สะสม 46.5 ล้านหมายเลข ID แบ่งเป็นการลงทะเบียนด้วยหมายเลขประจำตัวประชาชน 29.3 ล้านหมายเลข หมายเลขโทรศัพท์มือถือ 16.8 ล้านหมายเลข เลขทะเบียนนิติบุคคลจำนวน 71,000 หมายเลข และ e-Wallet จำนวน 304,000 หมายเลข โดยประชากรไทยมากกว่าร้อยละ 40 ลงทะเบียนพร้อมเพย์ด้วยเลขประจำตัวประชาชนและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(2) ปริมาณธุรกรรมโอนเงินตั้งแต่เปิดให้บริการจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2561 เท่ากับ 1.1 พันล้านรายการ คิดเป็นมูลค่า 5.8 ล้านล้านบาท โดยธุรกรรมเฉลี่ยล่าสุด (ธันวาคม 61) มีปริมาณเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 4.5 ล้านรายการ มูลค่าเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 2.6 หมื่นล้านบาท โดยวันที่มีการโอนสูงสุดมีจำนวนถึง 6.4 ล้านรายการ

(3) ด้วยโครงสร้างพื้นฐานพร้อมเพย์ทำให้สามารถพัฒนาบริการต่อยอดที่หลากหลายที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานของภาคธุรกิจ และภาคประชาชน สามารถใช้บริการทางการเงินที่สะดวก รวดเร็วขึ้น ได้แก่ การเชื่อมโยง e-Wallet และบัญชีธนาคาร มีจำนวนรายการสะสม 4.4 ล้านรายการ บริการชำระบิลข้ามธนาคาร (Cross-bank Bill Payment) จำนวนรายการสะสม 6.4 ล้านรายการ บริการเตือนเพื่อจ่าย (PayAlert) จำนวนรายการสะสม 164,000 รายการ บริการชำระเงินด้วย Thai standard QR Code ที่วางจุดรับได้กว่า 3 ล้านแห่งทั่วประเทศ นอกจากนี้ ได้มีการขยายเขตการโอนเงินจากเลขที่บัญชีผ่านระบบพร้อมเพย์จาก 50,000 เป็น 699,999 บาท ทำให้มีความคล่องตัวใน

1.2 แผนการดำเนินงานในระยะต่อไป

ทิศทางการพัฒนาระยะต่อไปของโครงการพร้อมเพย์และการขยายการใช้บัตรจะขับเคลื่อนผ่านแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2562–2564) ของ ธปท. ที่จะมุ่งส่งเสริมให้ Digital Payment เป็นทางเลือกหลักในการชำระเงิน และสร้าง Ecosystem ที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรม และตอบโจทย์ความต้องการของทุกภาคส่วน โดยมีกรอบการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Interoperable Infrastructure) ด้านการพัฒนานวัตกรรม (Innovation) ด้านการเข้าถึงบริการทางการเงินอย่างทั่วถึง (Inclusion) ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับระบบการชำระเงิน (Immunity) และด้านบูรณาการข้อมูลระบบการชำระเงิน (Information)

1.2.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงิน (Interoperable Infrastructure) : ให้ความสำคัญกับการดูแลขีดความสามารถ (Capacity) และความพร้อมใช้งาน (Availability) ของระบบพร้อมเพย์ การนำมาตรฐานสากลในการส่งข้อมูลทางการเงิน ISO20022 มาใช้เพื่อรองรับการส่งข้อมูลการเงินของภาคธุรกิจและการเชื่อมโยงกับต่างประเทศ ส่งเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และลดต้นทุนในการบริหารเงินสด ยกระดับการบริหารความเสี่ยงและกลไกการชำระดุลเพื่อรองรับการโอนเงินมูลค่าสูง และการเชื่อมโยง Digital Payment กับระบบคณนาคมเพื่อส่งเสริมการใช้ในวงกว้าง

1.2.2 ด้านนวัตกรรมชำระเงิน (Innovation) : มุ่งสร้าง Ecosystem ที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมที่ตรงความต้องการของผู้ใช้บริการ ส่งเสริมการแข่งขัน จัดทำโครงการนำร่องในการปรับเปลี่ยนกระบวนการทางธุรกิจแบบ Paper-based มาใช้ e-Business และ Digital Payment อย่างครบวงจรโดยร่วมกับภาครัฐและภาคเอกชน พัฒนาระบบชำระเงินโอนเงินระหว่างประเทศที่สะดวกและต้นทุนต่ำ รวมทั้งพัฒนาบริการที่ตอบสนองความต้องการของธุรกิจ e-Commerce และภาคธุรกิจทดแทนการใช้เช็คและเงินสด

1.2.3 ด้านการเข้าถึงและใช้บริการ (Inclusion) : เพิ่มการใช้ Digital Payment ในภาคส่วนต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และประชาชนที่ยังขาดโอกาสและความรู้ ผลักดันการลดต้นทุนเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงบริการชำระเงินผ่านโทรศัพท์มือถือ ตลอดจนสื่อสารให้ความรู้ สร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นการใช้งานและเข้าใจ

1.2.4 ด้านการกำกับดูแลและบริหารความเสี่ยง (Immunity) : นำมาตรฐานสากลในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยมาใช้ในการรับมือภัยไซเบอร์ สร้างกลไกบริหารจัดการและธรรมาภิบาลที่ดีของกลุ่มผู้ให้บริการชำระเงิน ยกระดับการคุ้มครองผู้บริโภค และยกระดับการกำกับดูแลให้เท่าทันโดยใช้เทคโนโลยี และกำกับดูแลอย่างบูรณาการโดยร่วมกับผู้กำกับดูแลทั้งในและต่างประเทศ

1.2.5 ด้านข้อมูลการชำระเงิน (Information) : บูรณาการข้อมูลการชำระเงินเพื่อพัฒนาการวิเคราะห์เชิงลึกสำหรับสนับสนุนงานด้านนโยบายและการพัฒนานวัตกรรมทางการเงิน โดยมี Data Governance และ Data Privacy ที่เหมาะสม

2. โครงการที่ 2 : โครงการขยายการใช้บัตร

2.1 ผลสำเร็จของโครงการขยายการใช้บัตร

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนโครงการระบบการชำระเงินแบบ Any ID และการขยายการใช้บัตร ได้คัดเลือกผู้ให้บริการวางอุปกรณ์รับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (เครื่อง EDC) ได้คัดเลือกผู้ให้บริการ 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่ม Consortium ประกอบด้วย ธนาคารกรุงไทย จำกัด(มหาชน) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด(มหาชน) ธนาคารกรุงศรีอยุธยาจำกัด(มหาชน) ธนาคารทหารไทยจำกัด(มหาชน) และ ธนาคารธนชาต จำกัด (มหาชน) และ (2) กลุ่มกิจการร่วมโครงการอเพย์แมน ประกอบด้วย ธนาคารกสิกรไทย จำกัด(มหาชน) และ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด(มหาชน) เพื่อทำหน้าที่ในการติดตั้งเครื่อง EDC แก่ร้านค้าและหน่วยงานภาครัฐทั่วประเทศ โดยกำหนดค่าธรรมเนียมในการให้บริการเครื่อง EDC ต่ำกว่าอัตราตลาด ได้แก่ (1) การยกเว้นการคิดค่าเครื่อง EDC (2) ลดค่าธรรมเนียมต่อรายการ (MDR) ในการรับบัตรเดบิต จากอัตราทั่วไปที่ร้อยละ 1-2.5 เหลือไม่เกินร้อยละ 0.55 และ (3) ยกเว้นค่าธรรมเนียมต่อรายการในการรับบัตรเดบิตสำหรับส่วนราชการ

2.1.1 ค่าธรรมเนียมลดลง จากการที่ผู้ให้บริการที่ร่วมโครงการมีส่วนแบ่งในตลาดการวางเครื่อง EDC สูงถึงร้อยละ 88 และการลดค่าธรรมเนียมการรับบัตรเดบิตลง ทำให้อัตราค่าธรรมเนียมตลาดปรับลดลงตามเหลือร้อยละ 0.55 ซึ่งช่วยลดต้นทุนของผู้ประกอบการได้ในระยะยาว โดยเฉพาะต่อผู้ประกอบการ SMEs ซึ่งที่ผ่านมาต้องจ่ายค่าธรรมเนียมในอัตราสูงเนื่องจากไม่มีอำนาจต่อรอง

2.1.2 พัฒนาช่องทางในการรับชำระเงิน โดยใช้ Thai Standard QR Code เพื่อเป็นทางเลือกแก่ร้านค้ารายย่อยในการรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีต้นทุนในการติดตั้งต่ำ และสามารถเข้าถึงผู้ใช้บริการได้อย่างแพร่หลาย รวมถึงรองรับการทำธุรกรรมแบบออนไลน์ โดยผู้ให้บริการ QR Code ได้กระจายจุดรับชำระเงินผ่าน QR Code กว่า 3 ล้านจุด โดยนับรวมทั้งร้านค้าทั่วไปและร้านค้าออนไลน์ ซึ่งช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ได้มากขึ้น

2.1.3 การเพิ่มขึ้นและการกระจายตัวของเครื่องรับบัตร หรือจุดรับชำระเงินของนิติบุคคลหรือร้านค้าในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งในตัวเมืองและในพื้นที่ห่างไกล

(1) การเพิ่มขึ้นของเครื่อง EDC โดยก่อนเริ่มโครงการประเทศไทยมีเครื่อง EDC 475,644 เครื่อง (ข้อมูล ณ สิ้นปี 2559) หลังสิ้นสุดโครงการประเทศไทยมีเครื่อง EDC ทั้งสิ้น 768,103 เครื่อง (ข้อมูล ณ ครึ่งปีแรกของปี 2561) โดยจำนวนเครื่อง EDC เพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 61 ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้าซึ่งเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 14 ต่อปี

(2) การกระจายตัวของเครื่อง EDC โดยหลังจากสิ้นสุดโครงการการกระจายตัวของเครื่อง EDC ทั่วประเทศดีขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีจำนวนเครื่อง EDC ต่อประชากรต่ำ เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอัตราการเติบโตสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญ รายละเอียดตามตารางประกอบ

การกระจายตัวของเครื่อง EDC ในแต่ละภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวน EDC / ประชากร 1,000 คน (ก่อนเริ่มโครงการ)	จำนวน EDC / ประชากร 1,000 คน (หลังสิ้นสุดโครงการ)	อัตราการเติบโต
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1.93	4.17	116%
ภาคเหนือ	3.97	7.34	85%
กลาง	5.88	9.93	69%
ภาคใต้	6.37	9.69	52%
กทม. + ปริมณฑล	23.60	34.96	48%

ข้อมูลจาก ธนาคารแห่งประเทศไทย

2.1.4 ปริมาณการออกบัตร National Debit Card และปริมาณการสมัคร/ใช้บริการรับเงินสวัสดิการของภาครัฐ

(1) บัตรเดบิต โดยจำนวนบัตรเดบิต ณ วันที่ 30 ก.ย. 61 มีจำนวน 64.9 ล้านใบ เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 จาก ณ วันที่ 31 ธ.ค. 60 ซึ่งมีจำนวน 59 ใบ

(2) บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ตั้งแต่เริ่มโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจนถึงวันที่ 19 ธันวาคม 2561 โดยกรมบัญชีกลางได้แจกจ่ายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐทั้งสิ้น 11.1 ล้านใบ และมีการใช้จ่ายผ่านบัตรสวัสดิการทั้งสิ้น 179 ล้านรายการ มูลค่ารวม 50.7 พันล้านบาท นอกจากนั้น กรมบัญชีกลางได้กำหนดสวัสดิการเพิ่มเติมแก่ผู้ถือบัตรสวัสดิการ เช่น มาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ การจ่ายสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุที่มีบัตรสวัสดิการ และมาตรการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มจากการชำระเงินผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

(3) ปริมาณการใช้บัตรเดบิตในการชำระเงินแทนเงินสด โดยหลังจากเริ่มโครงการกระจายเครื่อง EDC และการแจกโชคจากการใช้บัตรเดบิต พบว่าการใช้งานบัตรเดบิตที่เครื่อง EDC เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยหลังสิ้นสุดโครงการพบว่าการใช้งานบัตรเดบิตเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 40.2

2.2 แผนการดำเนินงานในระยะต่อไป

ธนาคารแห่งประเทศไทยจะดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2562–2564) (รายละเอียดตามข้อ 1.2 ของโครงการที่ 1 : ระบบพร้อมเพย์)

3. โครงการที่ 3 : โครงการระบบภาษีและเอกสารธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์

3.1 ผลสำเร็จของโครงการระบบภาษีและเอกสารธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการ

3.1.1 การคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านพร้อมเพย์ เป็นการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์กับระบบภาษีให้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งได้มีการดำเนินการคืนภาษีผ่านระบบพร้อมเพย์แล้ว ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2560 โดยการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านพร้อมเพย์ ในปี 2561 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 70 ของจำนวนผู้ที่ขอคืนภาษีทั้งหมด

3.1.2 ระบบ e-Tax Invoice และ e-Receipt เป็นระบบสำหรับจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งได้มีการเปิดให้บริการระบบการจัดส่ง e-Tax Invoice by e-mail แล้วเมื่อเดือนมีนาคม 2560 โดยปัจจุบันมีผู้ใช้งาน จำนวน 566 ราย และได้มีการเปิดให้บริการระบบ e-Tax Invoice และ e-Receipt ในรูปแบบ Web Upload แล้วเมื่อเดือนมิถุนายน 2560 โดยปัจจุบันมีจำนวนผู้ใช้งานระบบดังกล่าว จำนวน 213 ราย

3.1.3 ระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ (e-Donation) เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการรองรับข้อมูลการรับบริจาคของสถานศึกษา ศาสนสถาน โรงพยาบาล และองค์กรสาธารณกุศลอื่น ๆ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริจาคให้สามารถใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีได้โดยไม่ต้องเก็บหลักฐานการบริจาคมารแสดงต่อเจ้าหน้าที่ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริจาคได้รับเงินคืนภาษีได้รวดเร็วขึ้น ซึ่งระบบดังกล่าวได้มีการเปิดใช้งานแล้วเมื่อเดือนธันวาคม 2560 ทั้งนี้ ในระยะแรกเป็นการรับบริจาคเงินสด โดยผู้บริจาคเป็นผู้นำส่งข้อมูลให้กับกรมสรรพากรผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ การดำเนินการต่อมาในระยะที่ 2 ได้มีการพัฒนาเป็นระบบการบริจาคผ่านการสแกน QR Code ของธนาคารพาณิชย์ โดยธนาคารพาณิชย์จะเป็นผู้ดำเนินการส่งข้อมูลการบริจาคให้กับกรมสรรพากร

3.1.4 การเสนอแก้ไขกฎหมายและระเบียบ ดังนี้

(1) การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากรเพื่อรองรับระบบภาษีและเอกสารธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment เช่น การนำส่งภาษีหัก ณ ที่จ่าย

ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Withholding Tax) เป็นต้น ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2561

(2) ระเบียบกรมสรรพากร ว่าด้วยการจัดทำ ส่งมอบ และเก็บรักษาใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบ e-Tax Invoice by e-mail พ.ศ. 2560 ได้มีการประกาศแล้วเมื่อเดือนมีนาคม 2560

(3) ระเบียบกรมสรรพากร ว่าด้วยการจัดทำ ส่งมอบ และเก็บรักษาใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2560 ได้มีการประกาศแล้วเมื่อเดือนมิถุนายน 2560

3.1.5 โครงการที่ได้รับอนุมัติงบประมาณแล้วและอยู่ระหว่างการพัฒนา

ชื่อโครงการ	จำนวนเงิน (บาท)	แผนงานภายใต้โครงการระบบภาษี และเอกสารธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์
1. โครงการพัฒนาระบบการนำเข้าและคัดแยกข้อมูลการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์	894,980,000	การพัฒนา ระบบ IT เพื่อรองรับ - การยื่นแบบแสดงรายการภาษีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing)
2. โครงการจัดทำฐานข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการบริหารการจัดเก็บภาษี	644,140,000	- การหักภาษีและนำส่งภาษีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Withholding Tax) - การนำส่งข้อมูลธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
3. โครงการพัฒนาระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสนับสนุนแผนยุทธศาสตร์การชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ	306,341,000	การพัฒนา ระบบ IT เพื่อรองรับ - การจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษี - และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (e-Tax Invoice/ e-Receipt)
รวม	1,845,461,000	

3.2 แผนการดำเนินการในระยะต่อไป

แผนพัฒนาระบบภาษีและเอกสารธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์เป็นแผนการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับฐานข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เสียภาษี โดยมีการดำเนินการ 2 ระยะ ดังนี้ (1) แผนการพัฒนาระยะที่ 1 เป็นการดำเนินการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ทั้งในด้านการพัฒนาระบบงานใหม่ การพัฒนาระบบฐานข้อมูล ระบบการวิเคราะห์ข้อมูล และการแก้ไขกฎหมายซึ่งจะเสร็จสมบูรณ์ทั้งหมดในปี 2563 และ (2) แผนการพัฒนาระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาระบบการวิเคราะห์เพื่อจำแนกกลุ่มผู้เสียภาษีเพื่อให้การบริการที่ดีและการแนะนำการเสียภาษีได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

4. โครงการที่ 4 : โครงการ e-Payment ภาครัฐ

4.1 ผลสำเร็จของโครงการ e-Payment ภาครัฐ

โครงการ e-Payment ภาครัฐ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 4.1.1 โครงการบูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคม และ 4.1.2 การเพิ่มประสิทธิภาพการรับจ่ายเงินภาครัฐทางอิเล็กทรอนิกส์

4.1.1 โครงการบูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคม เป็นโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ภาครัฐมีฐานข้อมูลกลางในการดูแลให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมแก่ประชาชน เพื่อบูรณาการจัดระบบการแจ้งสิทธิ การตรวจสอบสิทธิสวัสดิการสังคม การประเมินและตรวจสอบการใช้สิทธิสวัสดิการสังคมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจุบันภาครัฐใช้งบประมาณจำนวนมากในการสนับสนุนสวัสดิการสังคมเพื่อช่วยเหลือประชาชนตลอดช่วงชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ได้แก่ เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด สวัสดิการด้านการศึกษา สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย สวัสดิการคนพิการ สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส และสวัสดิการผู้สูงอายุ เป็นต้น ครอบคลุมประชาชนผู้มีสิทธิประมาณ 12 ล้านคน โดยการจัดสวัสดิการเหล่านี้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ที่ผ่านมการจัดสวัสดิการสังคมและการให้เงินช่วยเหลือโดยภาครัฐยังมีข้อจำกัดในหลายๆ ด้าน กล่าวคือ หน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดสวัสดิการจะเป็นผู้ดูแลการลงทะเบียนเพื่อขอรับสวัสดิการ โดยจะแบ่งการทำงานตามพื้นที่ สำหรับการจ่ายเงินให้แก่ผู้มีสิทธิส่วนใหญ่จ่ายเป็นเงินสดและมีบางส่วนโอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของผู้มีสิทธิ การให้สวัสดิการหน่วยงานที่มีหน้าที่จะทำฐานข้อมูลของตนเองโดยไม่มีหน่วยงานใดทำหน้าที่บูรณาการข้อมูล ทำให้ภาครัฐไม่มีข้อมูลที่จะแสดงให้เห็นว่า ผู้มีสิทธิแต่ละรายได้รับสวัสดิการอะไรบ้าง ซึ่งอาจส่งผลกระทบทำให้การจ่ายเงินสวัสดิการสังคมเพื่อช่วยเหลือได้ตรงกลุ่มเป้าหมายไม่ทุกคน เนื่องจากข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการกำหนดนโยบายการจัดกระจายอยู่หลายแห่ง รวมทั้งยังไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าประชาชนนำเงินช่วยเหลือไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ส่งผลให้ไม่สามารถประเมินประสิทธิผลของการช่วยเหลือต่างๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากการเบิกจ่ายเงินช่วยเหลือส่วนใหญ่อยู่ในรูปเงินสดและไม่มีการบริหารจัดการการให้เงินช่วยเหลือของภาครัฐในภาพรวม ดังนั้น เพื่อแก้ไขข้อจำกัดข้างต้น จึงจำเป็นต้องบูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคม โดยกรมบัญชีกลางจะแบ่งการทำงานออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

(1) บูรณาการการจ่ายเงินสวัสดิการสังคมด้วยพร้อมเพย์ เริ่มตั้งแต่หน่วยงานเจ้าของฐานข้อมูล มีหน้าที่ปรับปรุงข้อมูลผู้มีสิทธิให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และส่งข้อมูลให้กรมการปกครองตรวจสอบตัวตน การมีชีวิตของผู้มีสิทธิ และเงื่อนไขการให้สวัสดิการ จากนั้นส่งข้อมูลต่อให้กรมบัญชีกลางเป็นผู้จ่ายเงินตรงให้แก่ผู้มีสิทธิด้วยวิธีการโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในเบื้องต้น แล้วทยอยจ่ายเงินผ่านระบบ Prompt Pay ต่อไป โดยผลการดำเนินโครงการ ณ วันที่ 31 มกราคม 2562 สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการดำเนินโครงการ ณ วันที่ 31 มกราคม 2562

ลำดับ	สวัสดิการ	เริ่มจ่าย	หมายเหตุ
1	เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด	กันยายน 2559	
2	เงินช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	ตุลาคม 2560	
3	เบี้ยความพิการ	✓	เริ่มจ่ายเบี้ยความพิการ (กทม.) เดือนเมษายน 2561 เบี้ยความพิการ (พทยา) และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
4	เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	✓	(กทม. และพทยา) เดือนกรกฎาคม 2561 สำหรับ อปท. อยู่ระหว่างกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพัฒนาระบบเชื่อมโยงการจ่ายเงิน คาดว่า จะจ่ายได้ในเดือนเมษายน 2562
5	เงินเดือนทหารกองประจำการ กระทรวงกลาโหม	กรกฎาคม 2561	เป็นสวัสดิการที่นำมาจ่ายเพิ่มเติม
6	ค่าป่วยการอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)	สิงหาคม 2561	
7	การให้บริการผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะยากลำบาก	—	เนื่องจากเป็นสวัสดิการที่มีลักษณะการจ่ายเป็นรายเดือน แต่มีจำนวนน้อยต่อครั้ง โดยหน่วยงานได้จ่ายผ่านระบบ KTB Corporate แล้ว
8	เงินสงเคราะห์ครอบครัวผู้มีรายได้น้อยและผู้ไร้ที่พึ่ง	—	
9	เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือชาวเขา ด้านสังคมสงเคราะห์	—	
10	เงินสงเคราะห์เด็กในครอบครัวช่วยเหลือเด็กขาดแคลนและเด็กฝากเลี้ยงตามบ้าน	—	
11	เงินอุดหนุนเงินสงเคราะห์ผู้ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์ทางการเมือง	—	เป็นสวัสดิการที่มีผู้มีสิทธิจำนวนน้อย
12	เงินทุนการศึกษาช่วยเหลือทายาทผู้ประสบภัย	—	
13	เงินช่วยเหลือทุนการศึกษาและเงินยังชีพแก่บุตรเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เสียชีวิต/ทุพพลภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงฯ	—	อยู่ระหว่างศึกษาข้อมูล เนื่องจากข้อมูลมีปริมาณมาก และมีความหลากหลาย
14	สวัสดิการพื้นฐานด้านการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานด้านการอาชีวศึกษา	—	
15	การจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่นักเรียน	—	
16	เงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวอุปถัมภ์	—	อยู่ระหว่างกรมกิจการเด็กและเยาวชน พัฒนาระบบเชื่อมโยง
17	เบี้ยสงเคราะห์ผู้ป่วยเอดส์	—	ไม่นำมาจ่ายเนื่องจากเป็นข้อมูลที่เป็นความลับ
18	กองทุนคุ้มครองเด็ก	—	ไม่ได้ใช้จ่ายจากเงินงบประมาณ

(2) บูรณาการการจ่ายเงินสวัสดิการสังคมด้วยบัตร กระทรวงการคลังได้รับลงทะเบียนตามโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐปี 2560 โดยผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดจะได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการชำระราคาสินค้าและบริการตามที่กำหนด โดยการดำเนินการดังกล่าวเป็นดำรินายกรัฐมนตรี ที่ต้องการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง เพื่อให้ภาครัฐสามารถจ่ายเงินสวัสดิการสังคมและเงินช่วยเหลือให้แก่ผู้มีรายได้น้อยหรือผู้ที่รัฐต้องการให้ความช่วยเหลือโดยตรง ถูกกลุ่มเป้าหมาย ไม่ซ้ำซ้อน และเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งยังสามารถบริหารจัดการ และประเมินผลประสิทธิภาพของเงินช่วยเหลือต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ประชาชนสามารถใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นสื่อในการรับเงินช่วยเหลือ และสามารถนำไปใช้จ่ายกับภาคขนส่งและนอกภาคขนส่ง ปัจจุบันมีผู้มีสิทธิที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวนทั้งสิ้น 14.5 ล้านราย โดยมีภาพรวมการใช้จ่ายสวัสดิการแห่งรัฐ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2560–20 มกราคม 2562 จำนวนทั้งสิ้น 67,759.45 ล้านบาท (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงภาพรวมการใช้จ่ายสวัสดิการแห่งรัฐ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2560–20 มกราคม 2562

ลำดับ	รายการ	จำนวน	จำนวนเงิน (ล้านบาท)
1	ร้านธงฟ้าประชารัฐ	187,071,476	53,853.55
2	ร้านก๊าซหุงต้ม	2,363,374	106.29
3	รถ บขส.	474,750	166.16
4	รถไฟ	2,926,279	308.41
5	รถไฟฟ้ามหานคร (เริ่ม 20 ก.ค. 61)	852,544	25.90
6	รถ ขสมก. (เริ่ม 1 ม.ค. 62)	3,329	0.03
7	เงินมาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิต (เข้ากระเป๋าเงิน e-Money)	16,523,608	2,895.80
8	เงินตามมาตรการชดเชยภาษีมูลค่าเพิ่มฯ (เข้ากระเป๋าเงิน e-Money)	932,544	14.42
9	มาตรการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในช่วงปลายปี (เข้ากระเป๋าเงิน e-Money)	14,296,260	7,148.13
10	มาตรการช่วยเหลือค่าเช่าบ้านฯ (เข้ากระเป๋าเงิน e-Money)	411,888	164.76
11	มาตรการช่วยเหลือค่าเดินทางฯ (เข้ากระเป๋าเงิน e-Money)	3,076,003	3,076.00
รวมทั้งสิ้น			67,759.45

(3) บุรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคม เมื่อสามารถจ่ายเงินสวัสดิการสังคมทุกประเภทตามข้อ 4.1.1 ใน (1) และ (2) แล้ว จะทำให้มีฐานข้อมูลการจ่ายเงินสวัสดิการสังคม และฐานข้อมูลผู้มีรายได้น้อยที่สามารถนำมาบูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคม เพื่อให้ภาครัฐมีฐานข้อมูลกลางในการให้ความช่วยเหลือประชาชนทุกราย และสามารถตรวจสอบได้ว่าผู้มีสิทธิแต่ละรายได้รับสวัสดิการสังคมประเภทใดบ้าง มีความซ้ำซ้อนหรือไม่ และภาครัฐยังมีข้อมูลในการติดตามประเมินผลการให้สวัสดิการในแต่ละประเภทเพื่อปรับปรุงการให้สวัสดิการให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถบริหารงบประมาณการจ่ายเงินสวัสดิการสังคม และกำกับติดตามค่าใช้จ่ายสวัสดิการต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.1.2 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการรับจ่ายเงินภาครัฐทางอิเล็กทรอนิกส์ มีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านการเงินของหน่วยงานภาครัฐอย่างครบวงจร ทั้งการรับเงินจากประชาชนและภาคธุรกิจ การนำเงินส่งคลัง และการเบิกจ่ายเงินให้แก่ประชาชนและภาคธุรกิจผ่านบริการอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ โดยกรมบัญชีกลางในฐานะหน่วยงานกลางที่กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติให้หน่วยงานภาครัฐถือปฏิบัติ เพื่อกำกับดูแลและบริหารการใช้จ่ายเงินของแผ่นดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดแล้วยังมีบทบาทในการผลักดัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน และภาคธุรกิจที่ติดต่อกับภาครัฐ จากการใช้เงินสดและเช็คเป็นการใช้ระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แทน ซึ่งกรมบัญชีกลางได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติให้ทุกส่วนราชการถือปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 27 มีนาคม 2561 เป็นต้นไป รวมทั้งเพิ่มช่องทางการให้บริการรับชำระเงินค่าบริการจากประชาชนให้กับส่วนราชการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านการเงินของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีความถูกต้อง รวดเร็ว ประกอบด้วย

(1) หน่วยงานภาครัฐที่มีการปรับเปลี่ยนไปสู่การรับจ่ายเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนราชการ จำนวน 159 แห่ง แบ่งออกเป็นหน่วยงานเบิกจ่ายที่ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังซึ่งอยู่ในราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 7,200 หน่วยงาน ซึ่งได้สมัครเข้าใช้บริการด้านการจ่ายเงิน การรับเงิน และการนำเงินส่งคลังผ่านระบบ Internet Banking ของธนาคาร กรุงไทย จำกัด (มหาชน) ที่เรียกว่าระบบ KTB Corporate Online สำหรับกลุ่มภาครัฐ พร้อมทั้งติดตั้งอุปกรณ์รับชำระเงินด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์ (เครื่อง EDC) แล้ว จำนวน 6,807 หน่วยงาน อยู่ระหว่างรอติดตั้งเครื่อง EDC จำนวน 132 หน่วยงาน ไม่ประสงค์ติดตั้งเครื่อง EDC จำนวน 5 หน่วยงาน ขอข้อมูล Staging จำนวน 230 หน่วยงาน และยุบหน่วยเบิกจ่าย จำนวน 26 หน่วยงาน

(2) ปริมาณการรับจ่ายเงินของภาครัฐผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ รวมทั้งระบบการชำระเงินแบบ Any ID และบัตรอิเล็กทรอนิกส์

ข้อมูลการทำธุรกรรมด้านการจ่ายเงิน การรับเงินและการนำเงินส่งคลังผ่านระบบ KTB Corporate Online และเครื่อง EDC ทั้งในกรณีที่รับชำระด้วยบัตรเดบิต บัตรเครดิต และ QR Code ของจำนวนหน่วยงานผู้เบิกข้างต้น ตั้งแต่วันที่ 27 มีนาคม-31 ธันวาคม 2561 โดยมีการใช้ธุรกรรมผ่านเครื่อง EDC จำนวน 2,824 หน่วยงาน จำนวน 550,430 รายการ จำนวนเงิน

8,484,249,325 บาท มีการใช้งานผ่าน KTB Corporate ประกอบด้วย (1) ธุรกิจด้านจ่าย Bulk Payment จำนวน 5,087 หน่วยงาน จำนวน 5,753,823 รายการ จำนวนเงินทั้งสิ้น 62,019,634,482.87 บาท (2) ธุรกิจด้านรับ Bill Payment จำนวน 859 หน่วยงาน จำนวน 137,984 รายการ จำนวนเงินทั้งสิ้น 55,415,428,015.51 บาท (3) ธุรกิจนำเงินส่งคลัง จำนวน 1,825 หน่วยงาน จำนวน 118,203 รายการ จำนวนเงินทั้งสิ้น 389,390,746,931.97 บาท

(3) การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ

กระทรวงการคลัง โดยกรมบัญชีกลางได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ ให้ส่วนราชการจ่ายเงิน รับเงินและนำเงินส่งคลังด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการจ่ายเงินสวัสดิการที่ต้องจ่ายต่อเนื่องเป็นรายเดือนให้แก่ผู้มีสิทธิรับเงิน เพื่อให้เกิดการบูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคม โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 8 เมษายน 2559 จนถึงปัจจุบัน

4.2 แผนการดำเนินการในระยะต่อไป

4.2.1 กระทรวงการคลัง โดยกรมบัญชีกลางจะผลักดันให้เกิดการขยายการใช้บัตรอย่างครบวงจร โดยการเชื่อมโยงบัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับ Basic Account และ Mobile Payment รวมทั้งเชื่อมโยงข้อมูลสวัสดิการที่โอนเงินผ่าน Prompt Pay เข้าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)

4.2.2 กระทรวงการคลัง โดยกรมบัญชีกลางจะผลักดันให้เกิดการขยายฐานข้อมูลผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับความช่วยเหลือผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและการโอนเงินผ่าน Prompt Pay ของผู้มีสิทธิกว่า 20 ล้านคน ที่สามารถบูรณาการข้อมูลการให้สวัสดิการแก่ประชาชนกับ 9 กระทรวง (กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงสาธารณสุข) ภายใต้ความร่วมมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดทำข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ของประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์และติดตามประเมินผลการจัดสวัสดิการ โดยมีเป้าหมายสำคัญในการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

4.2.3 กระทรวงการคลัง โดยกรมบัญชีกลางจะเร่งรัดให้ทุกหน่วยงานใช้งานระบบ e-Payment การชำระและรับชำระเงินผ่านช่องทาง KTB Corporate Online เครื่อง EDC และ QR Code ให้เต็มประสิทธิภาพ โดยขยายผลกับหน่วยงานภาครัฐอื่นให้ครอบคลุมทุกหน่วยงาน รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และร่วมมือกับสถาบันการเงินสื่อสารทำความเข้าใจให้ประชาชนใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ QR Code และการโอนเงินในการรับและชำระเงินกับหน่วยงานราชการเพื่อบูรณาการสู่สังคมไร้เงินสด (Cashless Society)

5. โครงการที่ 5 : โครงการการให้ความรู้และส่งเสริมการใช้ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์

5.1 ผลสำเร็จของโครงการการให้ความรู้และส่งเสริมการใช้ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์

5.1.1 การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ โดยได้มีการจัดทำ VDO Infographic สำหรับการประชาสัมพันธ์โครงการต่าง ๆ จำนวน 8 ตอน และเผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งสื่อโทรทัศน์

และ Social Media การจัดทำแผนพับประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ไปยังส่วนภูมิภาค ได้แก่ ศาลากลาง จังหวัด สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด สำนักงานสรรพากรจังหวัด สาขาของธนาคารพาณิชย์ และ สาขาของสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั่วประเทศ การส่ง SMS ให้กับผู้ใช้บริการโทรศัพท์มือถือเพื่อเชิญชวน การลงทะเบียนพร้อมเพย์ การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ผ่านทางสื่อวิทยุและสื่อโทรทัศน์ของกรมประชาสัมพันธ์

5.1.2 การจัดให้มี Website หลักของโครงการ www.epayment.go.th เพื่อให้ ความรู้และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ National e-Payment รวมทั้งรวบรวมเอกสารประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และคำถาม-คำตอบที่เกี่ยวข้องกับ โครงการ National e-Payment

5.1.3 การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ความรู้และส่งเสริมการใช้ธุรกรรม อิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับคณะผู้บริหารการคลังประจำจังหวัด (คบจ.) สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยโดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ประชาชนและผู้ประกอบการเข้าใจและ ใช้บริการตามโครงการ National e-Payment

5.1.4 โครงการแจกโชคจากการใช้บัตรเดบิต ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้ ประชาชนชำระเงินโดยใช้บัตรเดบิตหรือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐผ่านทางอุปกรณ์รับชำระเงินทาง อิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ใช้เงินสดน้อยลง รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้ร้านค้าติดตั้งอุปกรณ์รับชำระเงินทาง อิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้น โดยขอสนับสนุนเงินรางวัลจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล จำนวน 84 ล้านบาท ซึ่งได้ดำเนินการจับรางวัลแล้ว จำนวน 12 ครั้ง ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2560-พฤษภาคม 2561 และ จ่ายเงินรางวัลไปแล้วทั้งหมด 69.9 ล้านบาท ให้กับผู้ได้รับรางวัลทั้งหมด 8,872 ราย ทั้งนี้ จากการ ดำเนินโครงการดังกล่าวส่งผลให้ (1) ปริมาณบัตรเดบิตเพิ่มขึ้นจากประมาณ 52 ล้านใบ เป็น 62 ล้านใบ (2) ธุรกรรมตลอดโครงการเพิ่มขึ้นชัดเจน (ไม่รวมบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ) โดยปริมาณธุรกรรมการใช้จ่าย ผ่านบัตรเดบิตในช่วงที่จัดโครงการ (พฤษภาคม 2560 ถึง เมษายน 2561) อยู่ที่ 80.2 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 38.3 จากช่วงเดียวกันปีก่อน (3) มูลค่าการใช้บัตรในช่วงที่จัดโครงการอยู่ที่ 148,975 ล้านบาท หรือคิดเป็นการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.2 จากช่วงเดียวกันปีก่อน

5.2 แผนการดำเนินการในระยะต่อไป

แผนประชาสัมพันธ์โครงการ National e-Payment ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาบริการของภาครัฐให้เป็นระบบภาครัฐอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) อย่างแท้จริง เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ ที่ติดต่อกับประชาชนจำนวนมากสามารถยกระดับการให้บริการของหน่วยงานด้วยเทคโนโลยี และเป็น หน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการใช้งานธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ แผนประชาสัมพันธ์นี้ ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

5.2.1 โครงการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ “โครงการ e-Payment ภาครัฐ” โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ และ เอกชน เกี่ยวกับประโยชน์ของการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะประชาชนผู้มีรายได้น้อยที่มี บัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่มีกว่า 14.5 ล้านคน ผู้ที่ติดต่อกับหน่วยงานราชการ หรือผู้ที่ได้รับสิทธิ สวัสดิการจากภาครัฐ ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศและไม่มีความคุ้นเคยกับการใช้สื่อ

อิเล็กทรอนิกส์ แต่ใช้เงินสดเป็นหลักในการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านกิจกรรมประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่น การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งเพื่อกระตุ้นและเปลี่ยนพฤติกรรมให้ลดการใช้เงินสดในการรับชำระและชำระราคาสินค้าและบริการผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น Social Media และการจัดสัมมนาเพื่อเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น

5.2.2 โครงการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ “โครงการระบบภาษีและเอกสารธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และส่งเสริมการใช้ระบบภาษีและเอกสารธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์(Electronic Tax Systems) ทั้งการสนับสนุนหรือกำหนดมาตรการจูงใจให้ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ และผู้ประกอบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการจัดทำ จัดส่ง และเก็บเอกสารภาษีแบบกระดาษ มาใช้บริการ e-filing การจัดทำ e-Tax Invoice และ e-Receipt และนำส่งข้อมูลผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่กรมสรรพากร โดยเป็นการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อการสอนในรูปแบบของ Clip VDO การประชาสัมพันธ์ผ่าน Social Media และการจัดเสวนาให้ความรู้ เป็นต้น

ทั้งนี้ สำหรับงบประมาณที่ใช้ดำเนินกิจกรรมตามแผนประชาสัมพันธ์ดังกล่าว เห็นว่าสามารถนำเงินของโครงการแจกโชคจากการใช้บัตรเดบิตในส่วนที่ ไม่มีผู้มารับรางวัลจำนวน 14,123,000 บาท เพื่อใช้ในการดำเนินการตามแผนประชาสัมพันธ์โครงการ National e-Payment ต่อไป โดยกระทรวงการคลังจะดำเนินการขอให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลพิจารณาเห็นชอบในการเพิ่มวัตถุประสงค์การใช้งบประมาณโครงการแจกโชคจากการใช้บัตรเดบิตดังกล่าวและจัดสรรให้กับกรมบัญชีกลางและกรมสรรพากรเพื่อดำเนินการตามแผนประชาสัมพันธ์ต่อไป

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวสุพมาลย์ ลัดพลี
ประวัติการศึกษา	บริหารธุรกิจบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (MBA) Western Michigan University ประเทศสหรัฐอเมริกา
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2536–2540	นักวิเคราะห์ ฝ่ายบริหารเงิน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์สิน อุตสาหกรรม จำกัด (มหาชน)
พ.ศ. 2540	เศรษฐกร 4 กองนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) กระทรวงการคลัง
พ.ศ. 2543	เศรษฐกร 5 กองนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ สศค.
พ.ศ. 2545	เศรษฐกร 6 กองนโยบายการเงินและสถาบันการเงิน สศค.
พ.ศ. 2546	เศรษฐกร 6 ว. สำนักนโยบายระบบการเงิน การออม และการลงทุน สศค.
พ.ศ. 2547	เศรษฐกร 7 ว. สำนักนโยบายระบบการเงิน การออม และการลงทุน สศค.
พ.ศ. 2549	เศรษฐกร 8 ว. สำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาคและระหว่างประเทศ สศค.
พ.ศ. 2551	ผู้อำนวยการส่วนความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ สำนักนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ สศค.
พ.ศ. 2554–2556	Advisor to Executive Director, Southeast Asia Group ธนาคารโลก กรุงวอชิงตัน ดีซี ประเทศสหรัฐอเมริกา
พ.ศ. 2556	ผู้อำนวยการส่วนกลยุทธ์สถาบันการเงินเฉพาะกิจ สำนักนโยบายระบบการเงินและสถาบันการเงิน สศค.
พ.ศ. 2556	ผู้อำนวยการส่วนความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ สำนักนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ สศค.
พ.ศ. 2558	ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจ สำนักนโยบายระบบการเงินและสถาบันการเงิน สศค.
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจ สำนักนโยบายระบบการเงินและสถาบันการเงิน สศค.